

Diós István

A Szentek élete

– október hónap –

Tartalomjegyzék

Október 1.	3
LISIEUX-I SZENT TERÉZ.....	3
Október 4.	7
ASSISI SZENT FERENC	7
Október 6.	15
KARTHAUZI SZENT BRÚNÓ	15
Október 8.	17
MAGYAROK NAGYASSZONYA	17
Október 9.	18
LEONARDI SZENT JÁNOS	18
PÁRIZSI SZENT DÉNES és TÁRSAI	20
Október 10.	22
BERTRÁN SZENT JÁNOS LAJOS domonkos, misszionárius	22
BORGIA SZENT FERENC jezsuita generális.....	24
Október 11.	26
BOLDOG GRIESINGER JAKAB domonkos testvér	26
Október 14.	27
SZENT I. CALLISTUS PÁPA	27
Október 15.	29
AVILAI NAGY SZENT TERÉZ	29
Október 16.	33
ALACOQUE SZENT MARGIT-MÁRIA.....	33
SZENT GÁL (GALLUS) misszionárius.....	35
SZENT HEDVIG SZILÉZIAI HERCEGNŐ	41
Október 17.	45
ANTIOCHIAI SZENT IGNÁC	45
BOLDOG CONTARDO FERRINI hitvalló	48
SZENT ZSUZSANNA (SUSANIK) vértanú asszony	49
Október 18.	51
SZENT LUKÁCS EVANGÉLISTA	51
Október 19.	53
ALCANTARAI SZENT PÉTER ferences szerzetes	53
KANADAI VÉRTANÚK: BRÉBEUF SZENT JÁNOS és TÁRSAI.....	56
KERESZTES SZENT PÁL	58

Október 20.	61
BOLDOG SOUBIRAN MÁRIA-TERÉZIA apáca, rendalapító.....	61
SZENT VENDEL remete	62
Október 21.	63
GÁZAI SZENT HILÁRION szerzetes	63
SZENT ORSOLYA és TÁRSNŐI vértanúk	65
Október 23.	66
KAPISZTRÁN SZENT JÁNOS	66
SZENT BOËTHIUS vértanú.....	70
Október 24.	73
CLARET Y CLARÁ SZENT ANTAL MÁRIA	73
Október 25.	75
BOLDOG MÓR.....	75
Október 28.	77
SZENT SIMON és SZENT JÚDÁS TADÉ APOSTOLOK	77
Október 30.	78
SZENT MARCELL vértanú.....	78
Október 31.	80
REGENSBURGI SZENT WOLFGANG (FARKAS) püspök	80

Október 1.

LISIEUX-I SZENT TERÉZ

Október 1.

*Alençon, 1873. január 2. + Lisieux, 1897. szeptember 30.

Teréz 1873. január 2-án született Martin Lajos József Szaniszló és Guérin Mária Azélia kilencedik gyermekeként. Két nappal később Mária Franciska Terézia névre keresztelték. Négy éves volt, amikor meghalt az édesanyja, ezért az apa öt lányával – négy fia egészen kicsi korban meghalt – átköltözött Lisieux-be, ott élt a sógora, Guérin Izidor gyógyszerész a családjával. Mindaddig, amíg Teréz kolostorba nem lépett, a Martin család a „Les Buissonets”-villában lakott.

Teréz 1881 októberében kezdett iskolába járni a bencés apácákhoz. 1883. március 25-én súlyosan megbetegedett, de pünkösd napján a Szűzanya megjelent neki, rámosolygott és meggyógyította. 1884. május 8-án áldozott először, és kérte az Urat, hogy „vegye el a szabadságát”, hogy „egy lehessen az isteni erővel”. Annak ellenére, hogy a Szent Jakab plébániához tartoztak, édesapjával minden reggel a székesegyházba, a Mária-kápolnába mentek misére. Elsőáldozásának évfordulójától közel másfél évig súlyos lelkiismereti kétségek kínozták, melyektől 1886 októberében szabadult meg.

Szerzetesi hivatást érzett – erről már két éves korában tanúságot tett –, és a kolostori élet utáni vágyát csak fokozta két idősebb nővérének, Paulinának és Máriának a Kármelbe történt belépése.

1886 karácsonyán élte át „megtérését”. Felfogta, hogy Isten a felebaráti szeretetre hívja őt. További elmélyülését hozta a következő esztendőben az a meghívás, amelyet a Megfeszítettől kapott, aki arra hívta, hogy rajta keresztül akarja megváltó vérének kiárasztani a lelkekre. Teréz ettől kezdve többször mondogatta lelkivezetőjének, pater Pichonnak: „Nekem az a mennyország, hogy jót tehetek a földön!” Ez év májusában engedélyezte a gyóntatója, hogy hetenként négyszer áldozzon, majd egy hónappal később egy ötödik áldozás lehetőségét is megadta azzal, hogy a héten előforduló ünnep nem számított a négy áldozás közé.

Ekkor Terézia a Krisztus követését már kívülről tudta. Nagy hatással volt rá, hogy olvashatta Arminjon abbé előadásait: A világ vége és az eljövendő élet titkai (Párizs, 1882) c. könyvet. Az „Istennel való ismeretség” gondolata, tudniillik, hogy az ember urának ismeri el Istent, s ő viszont gyermekének és szolgájának ismeri el az embert, megerősítette az örök jutalomra vetett hitét és reményét.

1887 pünkösdjének napján, a vesperás után édesapja megadta a beleegyezését, hogy Teréz belépjen a Kármelbe. Ezután talált rá Teréz erre a mondatra Arminjon könyvében: „A jutalmazó Isten hív: most rajtam a sor.”

Júliusban imádkozott egy halálra ítélt gyilkos, Pranzini megtéréseért, s amikor imádsága meghallgatásra talált, „növekedett benne a vágy, hogy napról napra lelkeket mentsen”. Szinte megszállottan a lelkek utáni vágytól, mindent megtett azért, hogy haladéktalanul beléphessen a kármelita apácák kolostorába. A gyógyszerész nagybácsi eleinte hevesen ellenezte a dolgot, de később beleegyezett, hogy karácsonyra Teréz belépjen a kolostorba. Delatroette püspök azonban, aki a kármeliták felettese volt, kategorikusan megtiltotta a belépést.

Ekkor fellebbezéssel fordultak a bayeux-i püspökhöz, s mikor eredménytelen maradt a kérelem, édesapja és Céline nővére kíséretében Teréz Rómába utazott, hogy a pápától kérjen segítséget. XIII. Leó pápa az ügyet az egyházi előjárókhöz, s végső soron Istenhez utasította.

Ennek az esztendőnek a karácsonya újabb kegyelmet hozott Teréznek, amelyben felismerte a hit próbatételét. December 28-án azonban Hugonin bayeux-i püspök végre megadta a kolostorba lépéshez szükséges engedélyt. De Teréz még mindig nem követhette szíve vágyát, mert most a kolostor priórája késleltette: meg kellett várnia a nagyböjt végét.

Végre 1888. május 9-én Teréz átléphetette a lisieux-i Kármel kapuját „minden illúzió nélkül”, azért hogy „lelkeket mentsen, és elsősorban a papokért imádkozzék”. Belépése napjának estéjén a priórának a

Krisztus követéséből idézett egy sort: „Jézus Krisztust mindennél jobban kell szeretnünk.” Maria des Anges nővérrel együtt a mosókonyhába küldték, emellett egy lépcsőt és a hálótermet kellett söpörnie.

Ettől a naptól elfoglaltsága a következő volt: hat és fél óra zsolozsma és elmélkedés, öt óra munka, két óra közös foglalkozás, ugyancsak két óra egyéni foglalkozás, fél óra oktatás a novíciák mesternőjétől, összesen egy és háromnegyed óra étkezési idő és hat-hét óra éjszakai pihenés.

Az első öt esztendőben Teréz sokat szenvedett a magánytól. Annak ellenére, hogy a gyóntatója megnyugtatta: mentes a halálos büntől, sokat küszködött a lelki szárazsággal és az egyedülléttel, melyek lehetetlenné tették számára, hogy másokkal közelebbi kapcsolatot építsen ki. Teréz azonban minden szenvedést természetfeletti örömmel fogadott. Az Úr ugyanis értésére adta, hogy csak a kereszt által akar lelkeket adni neki. Így történt, hogy „a szenvedés iránti készsége olyan fokban növekedett, ahogyan gyarapodtak a szenvedései”.

A kármelitáknál általános szokás szerint 1889. január 10-én nevéhez megkapta „a Gyermekek Jézusról és a Szent Arcról nevezett” rendi nevet. A szerzetesi ruhát ekkor öltötte magára. A beöltözésen édesapja is jelen volt, de mindjárt a beöltözés után kórházba kellett mennie. Mint a beöltözést, a fogadalomtételt is a kolostor papja késleltette, de beavatkozása csak arra adott alkalmat, hogy Teréz belső élete még inkább a misztika felé bontakozzék ki. Ünnepléses fogadalmi előestéjén kegyetlen kísértés lepte meg: vajon elhatározása nem rettenetes öncsalás-e? 1890. szeptember 8-án kelt, kézzel írott fogadalmi formulájában Jézustól a szív és a test vértanúságát kérte, s azt, hogy az Úr tanítsa meg rá, mit jelent az Ő menyasszonynak lenni.

A következő év hozta meg számára pater Alexis Prou felszabadító segítségét. Ugyanebben az évben meghalt a Szent Teréziáról nevezett Genovéa nővér. A kolostorban veszedelmes járvány is kitört, ami több nővér halálát okozta, s ez alkalmat adott Teréznek arra, hogy megmutassa bátor odaadását. Mindezek végeztével engedélyt kapott a mindennapi áldozásra.

1893. február 20-án megválasztották priórának a Jézusról nevezett Agnes nővért, aki Terézt mindjárt kinevezte második újoncmesternőnek. Teréz e tevékenysége során fedezte fel, hogy a lelki gyermekség mennyire hatékony törvény a természetfeletti életben.

Még februárban kezdett verseket írni. Az év végére készült el a Jeanne d'Arc küldetése című drámával, amelyet a következő év januárjában a kolostorban elő is adtak a nővérek. Amikor Teréz édesapja ebben az évben meghalt, szeretett nővére, Céline is belépett a Kármelba, és a Szent Arcról nevezett Genovéa nővér nevet kapta.

1895 januárjában nővérei kérésére és a prióra parancsára elkezdte írni gyermekkora emlékeit. Október 17-én lelki testvérül kapta az egyik kispapot, Belliére-t, aki később belépett a Fehér Atyák társaságába.

Teréz 1896. január 20-án adta át feljegyzései kéziratát a priórának. Ez a munka az Egy lélek története c. könyv első nyolc fejezetét tartalmazza. Nagypéntek éjszakáján Teréz először köpött vért. Nem sokkal utána félelmetes kísértések támadták meg a hite és a reménye kérdéseiben, és e kísértések egészen a haláláig gyötörték.

Május 30-án, „életének legvigasztalóbb álma” után kapott egy második lelki testvért, P. Roulland missziós pap személyében. A szeptemberi lelkigyakorlat elején fedezte fel különleges hivatását: „Az én hivatásom a szeretet!” Ebből eredően határozta meg az Egyházon belüli helyzetét: „az Egyház, az én Anyám szívében én akarok lenni a szeretet!”

1897. április 6-tól a prióra összegyűjtötte Teréz különböző mondásait. 1926-ban ez a gyűjtemény Az utolsó szavak címmel jelent meg. Teréz június 2-ától folytatta a visszaemlékezéseit, s ezekből állt össze az Egy lélek történetének kilencedik és tizedik fejezete. Július nyolcadikán költözött be a betegszobába, s a hónap végén felvette a betegek kenetét. Augusztus 19-én másodszer is megkapta a szent kenet szentségét, és szeptember 30-án ezekkel a szavakkal halt meg: „Istenem, szeretlek!”

Terézt 1923-ban boldoggá, 1925-ben szentté avatták. Ugyanebben az évben, december 14-én a missziók főpatronájává nyilvánította a pápa, 1944-ben pedig Franciaország második patrónája lett.

Teréz életszentségének és teológiai tanításának jelentőségét sajnos állandóan leegyszerűsítjük a „lelki gyermekség” formulára. Ez pedig nem tükrözi tanításának teljességét, sőt, a kifejezés nem is tőle származik. Ő maga soha nem idézi Szent Máté ismert helyét (18,3), amelyet általában úgy tekintenek, mint Teréz tanításának ősforrását. Ha lényét és tanítását előítéletek nélkül szemléljük, akkor a következő vonások tűnnek elénk:

Első jellemvonása az Úr Jézus iránti szeretet, amely mindent felülmúl, és olyan fokot ér el benne, hogy úgy akarja Jézust szeretni, „ahogyan még senki nem szerette Őt”. „Egyedül Őt akarja megtalálni”, és nem akar soha semmi olyat tenni, amivel megszomorítaná; inkább meghalni akar, mint hogy a legkisebb szándékos hibát is elkövesse. Ez a szenvedélyes és kizárólagos menyasszonyi szeretet vezette rá a vértanúság és a lelkek utáni szomjúságra. Ezzel a szeretettel viselt el mindent, a próbatéteket is, amelyek szüntelenül a Végtelen felé irányuló vágyát hevítették.

Második vonása, hogy misztikusként oldotta meg az életszentség problémáját. A szeretet utáni vágyában, amely a legnagyobb tökéletesség felé ösztökölte, Teréz nemcsak a saját tehetetlenségét ismerte fel, hanem felfedezte – mégpedig az Ószövetségben – Isten anyai jóságos közeledését is. Amit önmaga számára lehetetlennek látott, az a „szegény Jézusban” elérhetővé vált, aki „lift gyanánt” isteni erejével segít az ember gyengeségein, mégpedig az embernek minden vágyát felülmúló módon, azáltal, hogy a végtelen irgalmasság magasba emeli és magába zárja a lelket.

Ebben a fölismert isteni irgalmasságban rejlik az a fundamentum – vagy ha tetszik, motívum –, amelynek jelentőségét mindmáig nem fogtuk fel. Ez formálta át Teréz kármelita hivatását olyan nagy mértékben. Ő ugyanis nem úgy áldozta fel magát, mint nővértársai, akik az isteni Igazságosság előtt akartak engesztelő áldozattá válni, hanem önátadása Isten irgalmas szeretetének szolt, és arra törekedett, hogy szabaddá tegye az utat Isten végtelenül finom szeretete számára, amely ki akar áradni az emberekre. Mindez nem zárja ki az igazságosságot, de Teréz egészen „a szeretetbe burkoltan” látja azt.

Mint az isteni Irgalomnak felajánlott égőáldozat jutott el Teréz az Egyházon belüli feladatának tökéletes megismerésére is. A Szeretet alapvető és mindent átfogó hatékonyságának megfelelően tudta, hogy épp a szeretetre szóló meghívás határozza meg az ő helyét az Egyház, az Anyaszentegyház szívében, ahol – mivel a szeretet mindenre kiterjed – ő maga is minden lehet.

Ebben válik láthatóvá Teréz misztikájának egy másik ismertetőjegye: „a tökéletes szeretet tette” – amelynek megélésére kész a szíve – teszi őt képessé arra, hogy az Úr szeretetparancsát abban a központi és mindent átfogó értelemben fogja fel, ahogy ezt a parancsot érteni kell. Tudatára ébredt, hogy a „testvéri szeretet” itt a földön minden, s hogy Istent csak abban a mértékben szerethetjük, amilyen mértékben a felebaráti szeretetet gyakoroljuk. Teréz teljesen elszánta magát arra, hogy ezután minden embertestvért úgy fog szeretni, ahogyan Jézus szereti őket. Így fogadja a hitet támadó kísértéseket is, mondván, hogy így kerül olyan állapotba, hogy „helyet foglalhat a bűnösök asztalánál”.

A dolgok belső logikája szerint következik ezekből egy hatodik sajátosság: abban a meggyőződésben, hogy a gyengeség és a kicsiség egyáltalán nem jelent akadályt a tökéletes szentség útján – feltéve, hogy a lélek „teljes bizalommal ráhagyatkozik Jézus végtelen irgalmára” –, arra kéri az Urat, hogy „válasszon ki magának egy sereg ilyen kicsi, áldozatkész embert, akik méltók az Ő szeretetére”.

Végül Terézben mindez nem a nagy kinyilatkoztatások villámfényes világosságában élt, hanem a hit homályában, s hitének nagyon kemény próbatéteket kellett kiállnia. A léleknek ugyanis gyakran nincs egyebe, mint „a láthatatlan fény szilárd pontja, amely még a hit elől is elrejtőzik”. Az Úr pedig, aki a lelket magasba emeli, ebben az emberi erőket meghaladó próbatétben semmi mást nem nyújt, csak a hit pusztá bizonyosságát.

Teréz misztikájában a Szentlélek irányítása alatt a teológiai erények tiszta természetfeletti valósága diadalmaskodott. Alapjában a remény izzik abban a tökéletes önátadásban, amelyet állandóan megvalósít a szeretet, és mindez a hitből fakad. Erre gondol Teréz „a lelki gyermekség kis útjával”: az Egyház szíve-közepébe és az Evangélium magvába törekszik.

Ünnepét két évvel szentté avatása után, 1927-ben vették fel a római naptárba, október 3-ra, 1969-ben október 1-re, a halálához legközelebbi szabad napra helyezték át.

Lisieux-i Terézt a Nagynak nevezett Avilai Teréztől (lásd október 15- én) megkülönböztetésül nálunk mindenki Kis Teréznek hívja. De erről a kicsiségről mondta az Úr Jézus, hogy a mennyek országában a nagyság mércéje.

Ez a kicsi Teréz úgy akarta szeretni Jézust, „ahogy még soha nem szerették”, s úgy bízta rá magát Isten kezére, mint egy labda. Életéről nem sok külső esemény árulkodik. Amit róla tudunk, majdnem kizárólag az Egy lélek történetéből, személyes följegyzéseiből és nővértársai tanúságtételéből ismerjük.

Már három éves korában megmutatkozott, hogy nem mindennapos lélek lakik benne, mert ennyi idős volt, amikor megfogalmazta a jeligét: „Semmit meg nem tagadni Jézustól!” Volt egy rózsafüzér-szerű lánc, amelyen a kisgyermek számlálta napi kis áldozatait, és esténként édesanyja elé vitte, hogy vizsgálja felül. A szeretet megnyilvánulásai közé sorolta már ekkor, hogy nem panaszkodik, ha elvesznek tőle valamit.

Vágyát, hogy egyedül Istené legyen, már egy gyermekkori játéka jelezte. Ezt a játékot ő remetének nevezte. Azt jelentette, hogy hazafelé menet az iskolából az út egy szakaszát behunyt szemmel tette meg. Nem csoda, ha egyszer nekiment egy zöldségkereskedő paradicsomos ládjának, és kidöntötte. A kereskedő szidalmi gyorsan visszahozták a mindennapi élet valóságába a kis „remetét”.

Nővére, Paulina beöltözése után olyan mély lelki megrendülés vett erőt rajta, hogy napokon át szinte teljes bénaságban feküdt. Néha még a legközelebbi hozzátartozóit sem ismerte föl, és úgy látszott, semmi módon nem lehet rajta segíteni. Akkor az édesapja és a nővérei letérdeltek az ágyánál lévő Mária-kép elé és imádkoztak. Egyik nővére, Mária egyszer csak észrevette, hogy a beteg egészen elragadtatva figyeli a képet, majd felül az ágyban és gyógyultan leszáll róla, mintha semmi baja nem lett volna. Teréz aztán némi vonakodás után elmondta: „Kértem az én mennyei Anyámat, legyen irgalmas hozzám... Hirtelen megelevenedett a kép. Isten Anyja olyan szép volt! Közel jött hozzám, és rám mosolygott.”

Az iskola befejezése után – mint maga írja – „győzelmet győzelemre halmoztam; úgy kezdtem futni az úton, mint egy óriás”. Ebben az értelemben figyelemreméltó a pápával, XIII. Leóval való találkozása:

A francia zarándokcsoportnak külön kihallgatása volt, s a pap, aki kísérte a csoportot – a bayeux-i általános helynök – megmagyarázta a nekik, hogy tilos megszólítani a Szentatyát. Ám alighogy a pápa színe elé kerültek, a kis Teréz már ott is térdelt a fehér reverendás pápa előtt, megcsókolta a lábát, és könnyek között mondta: „Szentatya, szeretnék egy nagy kegyelmet kérni Tőled!” A pápa lehajolt hozzá, és Teréz folytatta: „A szentévre való tekintettel adja meg nekem Szentséged azt a lehetőséget, hogy tizenöt évesen beléphetsek a Kármelba!” – Erre már a helynök is odaért, és megmagyarázta a dolgot: „Szentséges Atyám, ez a gyermek be akar lépni a Kármelba, de az előjárók még megfontolás tárgyává teszik a kérést.” Leó pápa megértette az ügyet és így szólt: „Akkor hát, gyermekem, tedd azt, amit az előjárók mondanak.” De Teréz ismét kérte: „Ha Ön igent mond, akkor mindenki beleegyezését adja!” Akkor a pápa jóságos tekintetét hosszasan nyugtatta rajta, majd így szólt: „Persze, persze, ha Isten akarja, be fogsz lépni!” Teréz azonban még mindig ott maradt térdelve, annak reményében, hogy a pápa hátha kimondja az igent, de odalépett két nemesi gárdista, és a helynökkel együtt megfogták és elvitték.

Amikor végre jelöltként beléphetett a kolostorba, az első órától fogva éreznie kellett a „tövises hegyét”. Apjától éppen elbúcsúzott és megkapta tőle az atyai áldást, amikor megjelent a kolostor

papja az ajtóban, és odaszólt a nővéreknek, de úgy, hogy Martin apa is hallja: „Na most, Te Deumot zenghetnek, tisztelendő anyák! A főtisztelendő püspök úr megbízásából hoztam maguknak egy tizenöt éves gyermeket, akinek a belépését maguk akarták. Kívánom, hogy reményeik meg ne hiúsuljanak, de figyelmeztetem önöket, hogy a felelősség egyedül az önök vállán nyugszik, ha valami nem a várakozásnak megfelelően történik!”

A prióra anya úgy vélte, hogy hivatali kötelessége „megölni” ezt a fiatal jelöltet, és a maga kicsinyes módján teljesítette is a kötelességét. Valahányszor elment Teréz mellett, mindig volt valami bíráló, megalázó megjegyzése. Időről időre maga elé rendelte, és közel egy órán át halmozta ellene szóló kifogásait. Teréz némán hallgatta a méltatlan szidásokat, de a szíve vérzett. Így írt erről: „Harcolnom kellett. A természetem egyáltalán nem volt hajlékony. Nem volt olyan nap, hogy meg ne sebesültem volna.” De a fogadalma napján megtalálta az imádságos szót: „Add meg nekem a vértanúságot... Senki ne kíméljen, lábbal tiporhatnak, észrevétlenül hagyhatnak, mint egy homokszemet.” És ez a határtalan odaadás ujjongásba tört ki: „Dalolok, mindig énekelni fogok, akkor is, ha rózsáimat tövisek közül kell szakítanom, és az énekem annál szebb lesz, minél hosszabbak és hegyesebbek a tövisek!”

Elsődleges hivatásának ismerte fel, hogy a bűnösök életéért – akiket gyermekeinek nevezett – engesztelő áldozatként harcoljon. Az egyik novíciát, akinek éppen a mosókonyhába kellett volna mennie, s helyette a kertben sétálgatott, így sürgette: „Így siet az ember, amikor a gyermekeket etetni kell, és értük kell dolgoznia? Gyorsan, munkára, hiszen ha mi a szórakozásunkat keressük, éhen halnak a gyermekeink!”

Teréz, akinek lelke úgy bontakozott ki, mint egy bimbó, és nem akart mást, csak „kis, fehér virágként” illatozni az Üdvözítő kedvére, hamar kinyílt, és az első vérköpés után már hervadni is kezdett. Sokáig vonakodott attól, hogy a betegszobára menjen, mert nem akarta az ott lévőket zavarni a köhögésével. Végül aztán már áldozni sem tudott, és a lelkében is sötétség támadt – ez volt a gonosz ellenség utolsó támadása. A feszületet azonban szorosán átkulcsolva tartotta, s mikor egy alkalommal rózsát hoztak neki, szíromról szíromra bontva a virágot, a szirmokat az Úr sebeire tette. „Istenem, szeretlek!” – volt az utolsó szava. Utolsó pillantását Mária képére vetette, és úgy hanyatlott vissza a párnájára, mint egy áldozati bárány.

Erről a pillanatról jövendölte: „A küldetésem csak most kezdődik. Az a küldetésem, hogy másokat megtanítsak arra, hogyan szeressék Istent..., hogy megmutassam a lelkeknek az én kis utamat. A Jóisten mindent meg fog tenni, amit akarok, hiszen én soha semmit nem tettem az Ő akarata ellenére. Igen, én rózsaszőt fogok hullatni az emberekre!”

Október 4.

ASSISI SZENT FERENC

Október 4.

*Assisi, 1181/82. +Porciunkula (Assisi mellett), 1226. október 3.

Egy alkalommal, amikor Ferenc visszatért az imádságból, Maseo testvér – ő mesélte így később a testvérek körében – megkérdezte tőle: „Miért neked? Miért neked? Miért neked?” Ferenc viszonzta a kérdést: „Mit mond Maseo testvér?” „Az egész világ utánad megy – hangzott a válasz –, mindenki téged akar látni, téged akar hallani, neked akar engedelmeskedni. Pedig nem vagy szép ember, nem vagy sem művelt, sem bölcs, sem előkelő. Hogy van ez, hogy a világ mégis utánad megy?”

Megtérése után eleinte bolondnak nézték Ferencet, de komoly vallásossága hamar eloszlatta ezt a véleményt, és rövidesen valóban utána ment a világ. Följegyezték: „Ha egy városba megérkezett, örült a papság, zúgtak a harangok, örvendeztek a férfiak és az asszonyok is velük együtt; a gyermekek tapsoltak örömben, gallyakat törtek a fákról, és úgy vonultak elébe.” Sokan úgy vélték, hogy Krisztus képmása jött közéjük, hogy üdvösséget hozzon, ezért siettek az emberek, „hogy lássák és hallják, mintha a másvilágról jött volna valaki”.

Mindez azért történt, mert az emberek szeme előtt szinte megelevenedett az Úr Jézus földi élete. Mióta ugyanis a keresztes lovagok nagy számban megfordultak a Szentföldön, és látták Jézus földi életének helyeit, hazatérve elbeszélték a látottakat. Ennek következtében a Krisztusról alkotott elképzelések lassan megváltoztak: az Atya jobbján trónoló Krisztus, aki még a keresztről is kormányozza az összes népet, a hívők szívében konkrét emberi alakot öltött, és áhítatos tisztelettel fordultak Krisztus valóságos embersége felé, aki a mi földünkön szegényen és szenvedések közepette élt. És akkor megjelent egy ember, aki Jézus Krisztust egészen egyedülállóan képviselte itt a földön.

De ki volt ez az ember? Ferenc olyan családból származott, amelynek érdeklődése középpontjában az anyagi jólét és gyarapodás állt. Atyja, Pietro Bernardone posztókereskedő Assisi leggazdagabb embere volt. Franciaország iránti szeretetéből, amelyben nagy része volt a provance- i származású Pica asszonynak, kisfiát, akit Jánosnak kereszteltek, Francescónak, kis franciának becézte. Bernardone nem törődött azzal, hogy Ferenc iskolába járjon, latinul és franciául ezért csak hibásan tudott beszélni, és írni is nehezen tudott, ami élete végéig nagyon bántotta. Innen érthető, hogy tékozlóan bánt a pénzzel, és barátai körében számlálatlanul szórta aranyait. Vakmerően nagylelkű volt. Így amikor Rómában járt, és megfigyelte, hogy a zarándokok csak rézgarasokat dobnak az Apostolfejelmek sírjához, fogta és egész erszényét odaborította.

Mielőtt mások megújulásának az eszköze lett, magát kellett megújítania. A világfi Ferencet egy betegség döbbsentette rá arra, hogy mennyire léha életet élt addig. Perugiában volt fogságban – az assisiek ugyanis háborút viseltek Perugia ellen –, amikor „magasabbrendű dolgokról” kezdett gondolkodni. De ez csak annyit jelentett, hogy már nem kereskedő, hanem lovag akart lenni, s már nem a pénz, hanem a dicsőség és a hírnév vonzotta. A Dél-Itáliába induló hadjáratról visszafordult, és útközben egy szegény lovagnak ajándékozta pompás öltözékét.

Ettől kezdve Ferencet gyakran látták a város előtt lévő leprás- házban, ahol ellátta a legalantasabb szolgálatokat is. Később megvallotta: „Itt edessé vált a testem és a lelkem számára az, amit korábban keserűségnek tartottam.” Életmódját lényegesen megváltoztatta: a csendet kereste, hogy imádkozzék; Rómába zarándokolt, belső sugallatokhoz kezdett igazodni. Így egy szép napon ruhát cserélt Rómában egy koldussal, és odaült a Szent Péter-bazilika kapujához kéregetni. De másnap már ismét úgy jelent meg a templomban, mint a dúsgazdag Bernardone fia.

Eljött azonban az óra, amikor nem kerülhette el a világgal, elsősorban az apjával való összeütközést. Egy nap Ferenc minden búcsúzás nélkül, egy lóval és egy vég posztóval eltűnt a házból. Atyja kerestette, s mikor nyomára bukkant, felverte az összes szomszédot, és kisebb sereggel vonult a San Damiano-kápolnához. Ferenc megneszelte a dolgot, és mint egy ijedős állat, elmenekült egy barlangba. Az édesanyját, Pica asszonyt is rémület fogta el, amikor egy hónappal később a város utcáin egy kiéhezett, ápolatlan „őrültben”, akit az utcagyerekek kacagva táncoltak körül és kövekkel dobáltak, felismerte a tulajdon fiát. Az apa haraggal futott utána, megragadta, és bevonszolta a házba, megpofozta, és bezárta a pincébe. Ezután egy másik városba ment, s mikor napok múlva hazatért, látnia kellett, hogy Pica asszony és a cselédek kiszabadították és futni hagyták a fiút.

Bernardone ekkor elkeseredésében feljelentést tett „megtévedt” fia ellen, hogy visszaperelje tőle a pénzét. Először a városi tanácshoz, majd a püspökhöz fordult. A nyilvános tárgyalás meghökkentő módon zárult: Ferenc ruha nélkül állt ott, mert a püspök lába elé letette atyjától kapott ruháját, erszényét és így kiáltott: „Halljátok mindnyájan! Örömmel adom vissza atyámnak azt, ami az övé, nemcsak a pénzét, hanem a ruhákat is. Mostantól fogva nem azt akarom mondani: »atyám, Bernardone«, hanem azt mondom: »Miatyánk, ki vagy a mennyekben!«” A püspök a palástjával takarta be Ferencet.

Ferenc ekkor elhagyta a világot, hogy egyedül Istennek szolgáljon. Ez eleinte abból állott, hogy helyreállította a környék összedűlőfélben lévő templomait és kápolnáit. Felcsapott vásári énekesnek, s amikor az emberek köréje gyűltek, építőkövet koldult tőlük. Bonaventura később ezt írta: „Miként Ferenc három templomot helyreállított, úgy kellett ennek a szent embernek vezetése mellett Isten Egyházának is megújulnia.”

1209. február 24-én, Szent Mátyás apostol ünnepén Ferenc a Porciunkula-kápolnában vett részt misén. Hallotta az evangéliumot, mely arról szólt, hogy Jézus elküldte a Tizenkettőt, és meghatározta életformájukat: ne vigyenek magukkal sem pénzt, sem tarisznyát; ne legyen két ruhájuk, se sarujuk, még botjuk sem (Lk 9,3--5). Úgy érezte, hogy ez személy szerint neki szól, és felkiáltott: „Ez az, amit keresek!” – és azonnal szó szerint elkezdte megvalósítani a hallottakat: mezítláb, kötéllel a derekán, szürkésbarna „ruhában” vándorolt a vidéken, és prédikált, gyógyított, halottat támasztott fel, és ördögöket űzött.

Eredetisége és hite ellenállhatatlan erővel vonzotta az embereket. Hamarosan mások is csatlakoztak hozzá, köztük elsőként Quintavellei Bernát és Canthani Péter. Ferenc azonban nem mert a saját elgondolása szerint életszabályt adni, mert „olyan nehéz dolog ez, hogy meg kell róla kérdeznünk az Úr Jézus Krisztust!” – mondta. Ezért valamennyien a Szent Miklós-templomba mentek, ahol az oltáron ki volt téve az evangéliumos könyv, hogy bárki olvashassa. Bízván abban, hogy Isten így hozza tudomásukra akaratát, Ferenc találmára felütötte a könyvet, és erre a helyre talált: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el amid van, és oszd szét a szegények között!” (Mt 19,12). Akkor felkiáltott: „Testvérek! Ez a mi életünk! Ez a mi regulánk! Menjetek hát, és tegyétek meg, amit hallottatok!” Ez 1209. április 15-én történt. Ez a nap a ferences rend születésnapja.

Az első ferencesek igen szigorú életmódot folytattak. Gyakran nélkülözték a legszükségesebb dolgokat is, s csúfolták és bántalmazták őket. Ezeket a bűnbánókat elsősorban a saját rokonsága üldözte, de ők „nem nehezteltek érte, és nem mondtak átkot azokra, akik rosszat tettek velük”.

Az „assisi bűnbánók” végtelen türelme hamarosan felkeltette az emberek figyelmét. Azt látták ugyanis, hogy soha egyetlen fillért nem fogadnak el, vidámak, és egymással szemben nagyon figyelmesek a szeretetben. Ez mindenkit megragadott. Voltak olyanok, akik megdöbbenő, nyilvános bűnvallomást tettek, majd elajándékozták a vagyonukat és csatlakoztak Ferenchez. A testvérek száma bámulatos gyorsasággal gyarapodott: Néhány év múlva a pütkösi káptalanra már ötezer testvér gyűlt össze.

Ferenc ekkor elérkezettnek látta az időt, hogy pápai jóváhagyást kérjen közössége számára. Akkor még nem volt kánonjogi előírás a szerzetesrendek alapításáról, ezt csak az I. lateráni zsinat rendelte el 1215-ben, Ferenc azonban érezte szívében az indítást, hogy ügyében az Egyház jóváhagyását kell kérnie.

Útnak is indult tizenkét testvérrel, és Rómába mentek. Az assisi püspök, aki akkor éppen Rómában tartózkodott, elcsodálkozott rajtuk, és félni kezdett, hogy elhagyják az ő püspöksége területét. Mikor aggodalma elszlott, bemutatta Ferencet Colonna bíborosnak. A bíboros elvitte őt III. Ince pápához, és ezekkel a szavakkal mutatta be: „Úgy hiszem, ő az, aki által az Úr az Egyház hitét az egész világon meg akarja újítani.” A pápa barátságosan fogadta a testvéreket, de úgy vélte: „Túlságosan szigorúnak és keménynek látszik az életetek. S ha nem is kételkedünk a bennetek izzó lelkesedésben, azokra is gondolnunk kell, akik majd később fognak téged követni.” Ferenc azonban oly lángoló buzgósággal képviselte az ügyet, hogy az egyik bíboros ilyen nyilatkozatra fakadt: „Ez az ember csak azt akarja hogy engedjük az evangélium szerint élni! Ha mi most úgy határoznánk, hogy ez felülmúlja az ember képességeit, alapjában kétségbe vonnánk, hogy az evangélium követhető. Ezzel pedig magára Krisztusra hoznánk szégyent!” Akkor III. Ince átölelte Ferencet, megáldotta őt társaival együtt és engedélyt adott nekik a prédikálásra. Ferenc pedig tiszteletet és engedelmeséget fogadott a pápának, és valamennyien felvették a tonzúráját.

Abban a pillanatban, amikor a szegény Assisi Ferenc és az egész világ felett uralkodó pápa találkozott, két véglet képviselői néztek egymásra, akik azonban a szívük mélyén összetartoztak. A felülről lefelé kezdeményező és az alulról felfelé bontakozó megújulás képviselői voltak ők, és egyesültek a közös műben: az Egyház megújításában. Mind a nép köréből való Ferenc, mind a trón magasán álló pápa látták az Egyház szomorú bajait, és segíteni akartak. Csak amíg Ince pápa minden baj forrásának a klérust, a papságot és a szerzeteseket látta, addig Ferenc így beszélt: „Először az egyházfőket akarom megújítani alázatosságban és istenfélelemben”.

A Porciunkula-kápolna mellett alakult a ferences rend anyakolostora, ahová később évente általános káptalanra gyűltek össze a testvérek. A kápolna körül gallyakból építették a kunyhóikat; egy megmunkált gerenda már fényűzésnek számított. Mindenütt az igazi szegénység uralkodott. A szegénységet Ferenc annyira fontosnak tartotta, hogy úgy tekintette, mint „Krisztus menyasszonyát”. A legfontosabbat látta benne, de nem úgy, mint kora tévtanítói, akik a birtokos Egyház ellen lázadtak, vagy erényt csináltak a nyomorúságból, hanem „nincstelenül akarta követni a nincstelen Krisztust, a megfeszítettet”. Ezért figyelmeztette testvéreit, hogy „semmiképpen ne fogadjanak el pénzt” és „ne legyen tulajdonuk, hanem mint zárandokok és idegenek, akik ebben a világban szegényen és alázatosan szolgálják az Urat, járjanak alamizsna után, és ne szégyelljék magukat, hiszen az Úr maga is szegénnyé lett értünk”.

Bizonyos idő múltán a testvérek száma olyan nagy lett, hogy már nem alapozhattak pusztán az alamizsnára. Már csak azért sem, mert Ferenc szükségesnek tartotta a munkát. Végrendeletében is ezt írta: „Két kezemmel dolgoztam, és folytatni akarom, és megparancsolom a többi testvérnek is, hogy dolgozzanak, valami tisztességes mesterséget folytassanak.” És a testvérek dolgoztak is mint cselédek, kézművesek, betegápolók a leprások házaiban, vagy parasztoknak segítettek a mezei munkában. Egyed testvér például soha meg nem evett olyasmit, amit két kezével meg nem szolgált.

A legfontosabb feladatként azonban Ferenc a prédikálást bízta a testvérekre. Ebben ő maga járt elől jó példával. Teológiát soha nem tanult, ezért nem a tudós fölényével beszélt, hanem a szívéből áradt a szó. Tanítványainak a lelkére kötötte: „Először belül kell felhevülnie a prédikátornak, különben csak hidegen csengő szavakat fog kimondani.” Beszédeivel téríteni akart: „Báncsd meg a bűneidet, add vissza az idegen javakat, és engesztelődj meg felebarátaiddal!” Megtiltotta a rágalmazást, ha kellett erős kifejezéseket is használt, és mindig bátran kimondta az igazságot. De a többi középkori vándorprédikátortól eltérően mindig tartózkodott a gyalázkodó és gyűlölködő kifejezésektől, és soha senkit nem támadott: „Mi arra hivatunk, hogy a sebesülteket gyógyítsuk!”

Feladatának tekintette, hogy testvéreivel együtt Jézus életét jelenítsék meg az emberek között, ezért szó szerint vette az evangéliumot. A ferences testvérek mindenkit Krisztus békéjével köszöntöttek: „Békesség e háznak!” (Mt 10,12). Mivel pedig az evangéliumban ez áll: „Egyétek, amit elétek tesznek” (Lk 10,8), a rendalapítók közül Ferenc elsőként engedte meg, hogy a testvérek bármilyen ételt ehetnek. Mivel ez is írva van: „Mindannak, aki kér tőled, adj” (Lk 6,30), Ferenc odaadta a köpenyét, a ruháját, sőt az evangéliumos könyvet is, ha ezzel segíteni tudott a szegényeken.

Ez az evangéliumhoz való közelség a magyarázat rendíthetetlen derűjére. Öröme újra meg újra dalban tört ki és átragadt a környezetére is. „Testvérek! Mi egyéb vagyunk mi, mint Isten dalnokai és muzsikusai, akik lelki örömmel akarják megtölteni a szíveket!” De ez a vidámság nagyon fegyelmezett derű volt: Ferenc irtózott a hangos nevetéstől és a hiábavaló beszédétől. Ezzel szemben a források gyakran beszélnek arról, hogy sírt. A szíve mélyéig ható fájdalom fogta el, valahányszor Krisztus szenvedéséről elmélkedett. Közben pedig kegyetlen ördögi támadások is kínozták.

Miként Krisztus isteni szeretetébe fogadta az egész teremtett természetet, úgy Ferencet is bensőséges kapcsolat fűzte a természethez, de minden romantika nélkül. Ezért átkot mondott egy vörösbegyre, mikor az elette a gyengébb madarak elől a szemet, és nem kedvelte a hangyákat, mert azok gyűjtenek maguknak. Különösen azokat a teremtményeket szerette, amelyekben Isten vagy a ferences rend képmását látta, például a búbospacsirtát, a bárányt vagy a Napot. Baráti módon tudott szólni az állatokhoz, mintha az egész teremtés paradicsomi állapotából mutatott volna meg valamit.

Mondják Ferencről, hogy seprűt hordott magánál, s ha egy templomot piszkos állapotban talált, kitararította. Ő, a laikus lépett közbe ott, ahol a papok hanyagok voltak, de övéit állandóan arra intette, hogy különösen tiszteljék a papságot. „A lelkek üdvössége érdekében adattunk mi a papok mellé segítségül, hogy ahol ők nem elegendők, ott mi segítsünk. Ezt azonban könnyebben megteesszük, ha békességben vagyunk velük, mint ha vitatkozunk. Ha a béke fiai lesztek, megnyeritek Istennek a papságot és a híveket egyaránt. Takarjátok el a papok hibáit, pótoljátok a fogyatékoságaikat, viseljétek el számtalan tökéletlenségüket!”

A ferences szellem a nőket is magával ragadta, miután Assisi Klára, Ferenc első leány-tanítványa megalapította a második rend anyakolostorát. Sőt, házasemberek is indítást kaptak arra, hogy a világban Ferenc irányítása mellett éljenek. Az ő számukra alapította Ferenc a Harmadik rendet, s megérte azt is, hogy rendjei terjedni kezdtek Itália határain túl.

Mivel Ferenc tekintélyét mindenki elismerte, békét tudott közvetíteni a sokféle háborútól gyötört világban. Így 1210-ben Assisiben az addig viszálykodó ellenfelek, Guido püspök és a város vezetői az ő hatására „örök békeszerződést” kötöttek egymással; Sziénában hallgattak egyetértésre buzdító szavára; Arezzóban megakadályozta a polgárháborút. A rendet azonban soha nem úgy akarta helyreállítani, hogy egy korábbi állapotot változatlanul visszaállít, hanem mindig valami jobb felé mozdította az ügyeket.

Így a keresztes hadjáratoknak is véget akart vetni, és az iszlámot nem karddal, hanem prédikációval akarta megtéríteni. Kétszer is tengerre szállt ennek érdekében, de félúton mindkét alkalommal vissza kellett fordulnia. 1219-ben végre sikerült eljutnia a szaracénok közé. Egyiptomban átélte a keresztes hadak vereségét a Nílus menti Damiette erődtménynél, de a veszedelmes helyzet ellenére a szultán színe elé is eljutott. A szultán megcsodálta ezt a rendkívüli embert, meghallgatta a prédikációját, de a megtérésre nem volt hajlandó.

Természetesen Ferenc sem kerülhette el az összeütközéseket, és ebben is hasonlóná vált a szenvedő Krisztushoz. A rend protektora, Hugó bíboros értesítette Ferencet: „A római kúriában sok prelátus van, akiknek a rend az útjában áll”. Ennél azonban nagyobb bajt jelentett az, hogy magán a renden belül támadtak feszültségek: a hatalmasra felduzzadt közösség pontosan megfogalmazott, írott regulát igényelt; a rend teológusai is szót kértek, és Bolognában tanulmányi házat alapították; végül olyanok is voltak, akik számára megvalósíthatatlannak tűnt Ferenc szegénysége. Ő minderről Palesztinában értesült, és gyorsan, súlyos gondok közepette visszatért Itáliába.

Az 1220. évi pünkösdi káptalanon kezdődött meg a harc a rend belső egységének megőrzéséért. Csak a kisebbség tartott Ferencsel! Ekkor nagy fájdalommal eltelve így kiáltott az egybegyűltekhez: „Testvéreim! Testvéreim! Az Úr engem az egyszerűség és az alázat útjára hívott meg, és igazán ezt az utat mutatta meg nekem és mindazoknak, akik hisznek nekem és követni akarnak. Ezért én nem akarom, hogy bármilyen regulát emlegessetek, akár Szent Benedekét, Szent Ágostonét vagy Szent Bernátét vagy bárki másét azon kívül, amelyet az Úr kegyelmesen megmutatott és nekem ajándékozott. De a saját bölcsességeitek és tudományotok által Isten meg fog benneteket semmisíteni!”

Ez mindannyiukat megrendítette, mert olyan ember szavát hallották, aki nem emberi okosságra épített, hanem feltételek nélkül ráhagyatkozott Isten szavára. A többség mégsem volt képes a követésére, ezért Ferenc még ebben az évben lemondott a rend vezetéséről. Ekkor a legkegyetlenebb belső konfliktust élte át, ami csak létezhet: két parancs között feszített meg. Az egyik volt Isten hangja, a másik a szent Egyház szava. És ő mindkettőt követni akarta! Ebben a helyzetben mutatkozott meg hősi nagysága, és nem hagyta el az Egyházat akkor sem, amikor látnia kellett saját ideáljának elhalványulását. Visszavonult tehát az Alverna-hegyre. Ott a Szent Kereszt felmagasztalásának napján megjelent előtte egy angyal, és utána Ferenc testén láthatóvá váltak Krisztus sebei, a stigmák. Testben megtörtén érkezett vissza Assisibe. Súlyos gyomor és májbántalmaktól szenvedett, a lábai megdagadtak, a szeme is felmondta a szolgálatot. Jöttek az orvosok, de ahelyett, hogy meggyógyították volna, csak növelték a kínjait: izzó vassal égették a halántékát, fősúrták a fülét. Éjszaka álmatlanul feküdt sárkunyhójában, vak volt, vérzett, és láztól reszkető testén patkányok szaladgáltak. Ám a következő reggelen vidám lélekkel énekelte az Istent és a teremtést dicsérő Naphimnusz. Mikor megtudta, hogy az orvosok véleménye szerint október elején meg fog halni, így kiáltott: „Isten hozott, halál testvér!” 1226. október 3-án megáldotta testvéreit, felolvastatta Jézus búcsúbeszédét, és még egyszer átnyújtott a jelenlévőknek egy-egy falat kenyeret. Majd megkérte őket, hogy vetköztessék le, és fektessék le a pusztára; azt akarta, hogy a végső szegénység legyen a halotti ruhája. Énekelve adta vissza lelkét az Úrnak.

Az Egyház és a világ együtt térdelt a ravatala mellett. 1228. július 16-án Hugó bíboros, aki közben IX. Gergely néven pápa lett, szentté avatta nagy barátját. Ünnepe azonnal felvették a római naptárba, október 4-i dátummal.

A szent szegénység trubadúrájáról nemcsak első társaitól, hanem a későbbi időkből is maradtak ránk színes feljegyzések, melyekből felragyog előttünk ennek a nem mindennapi szentnek az arca.

Celanói Tamás szent lelkesedéssel így ír: „A világ megöregedett, arca ráncos és bibircsókos lett a sok bűntől; a szerzetesrendek letértek az apostolok nyomáról, a bűnök éjszakája a legsötétebb órához irkeztet. És íme, hirtelen feltűnt egy új ember a földön. Életre szólított egy új társaságot, és a népek ámulatva látták, hogy visszatérnek az apostoli idők jelei, és az ősegyház már rég eltemetettnek vélt tökéletessége újjáéledt!”

Ferenc a huszadik éve körül járt, amikor Assisi és Perugia háborúja egy véres csatában a perugiaiak győzelmével végződött. Az assisi foglyokat, köztük Ferencet is Perugiába vitték, s míg a többiek rémülettel várták a jövőt, Ferenc vidám volt. Azt mondták neki: „Elment az eszed, hogy ebben a fogságban van kedved vidámkodni?” Ő azonban sejtően a jövőt, öntudatosan válaszolt: „Tudjátok, miért vagyok ilyen vidám? Mert látom a napot, amelyen az egész világ meghajlik előttem!”

Nem sokkal később lovagként kelt útra Dél-Itália felé. Útja közben álmot látott: látta atyja házát, amely olyan volt, mint egy vár fegyverraktára: tele pajzsokkal, kardokkal és hadi felszerelésekkel. Egy hang így szólt hozzá: „Ferenc, mindez a tiéd és társaidé!” Ő azt hitte, hogy ez hadvezéri jövőt jelent. Ám a következő éjszakán ismét megszólalt a hang, és ezt mondta: „Ferenc! Térj haza! Ott majd megtudod, mit kell tenned, mert a látottakat másként kell értened!” Mikor megvirradt, Ferenc megfordította a lovát, és hazatért.

Otthon újra dorbézoló barátai társaságában találta magát. Egy dáridó után nótázva vonultak végig az utcán, és Ferenc is tagja volt e menetnek, „kezében bottal, amely a vezérségét volt hivatva jelezni”. Egyszer csak leszakadt a daloló csapattól, kicsit visszament az úton, és megállt az utca közepén. „A hölgyre gondol, akit feleségül akar venni!” – kiáltotta egyik cimborája, és hívta vissza a többieket köréje. „Igen – válaszolta Ferenc –, egy hölgyre gondolok, aki nemesebb, szebb és gazdagabb mindazoknál, akiket ti valaha is láttatok!” Harsány kacagás volt a felelet, mert a többiek nem is sejtették, hogy Isten mit művel majd Ferencsel. „Az ő menyasszonya az Isten tiszteletéért égő élet volt, amelynek egészen át akarta adni magát, amely a szegénység által nemesebb, szebb és gazdagabb, mint bármi más.”

A fiatalúr ezután lóháton kezdte járni a vidéket. Egyszer csak a lova visszahőkölt az úton előtte fekvő emberroncstól, aki a közeli leprás-házban lakott. Ferenc már menekülni akart, amikor erőt tudott venni magán, leugrott a lóról, átölelte ezt a szerencsétlent, és megcsókolta. Ezután gyakran fölkereste a leprások házát, és szolgált a betegeknek: mosdatta őket.

Egy nap eljutott a félig összedőlt San Damiano-templomhoz. Bement imádkozni, s miközben a feszület előtt térdelt, hirtelen hangot hallott a keresztről, mely ezt mondta neki: „Ferenc, menj és építsd fel újra egyházamat, mert mint látod, majdnem összedőlt!” Ferenc még nem értette e szavak mélyebb értelmét, ezért úgy engedelmeskedett, ahogy jónak gondolta. Ment, eladott néhány vég posztót, eladta a lovát is, és az árát elhozta a templom papjának, hogy állíttassa helyre belőle az épületet. Ő maga is ott akart maradni a templom szolgálatára, de a pap visszautasította a pénzt. Ekkor Ferenc az erszényt betette az egyik ablakmélyedésbe – és többé nem ment haza.

A szülővárosában való koldulás azonban igen nehezebbre esett. Egyszer elindult, hogy a San Damiano-templom feszülete előtt égő örökmécshez olajat kolduljon. Belépett az egyik ház kapuján, és az udvaron ott látta egykori barátai csapatát. Erre cserbenhagyta a bátorsága, és kifordult az udvarból, hogy továbbmenjen. Aztán mégis visszafordult, odament a barátaihoz, megvallotta előttük a gyávaságát, és olajat kért – de a kérést franciául fogalmazta meg! Anyanyelve is cserben hagyta, annak jeléül, hogy micsoda küzdelmébe került ez a koldulás.

A legenda elbeszéli, hogy III. Ince pápa ebben az időben álmot látott: látta, hogy a lateráni bazilika összedőlni készül, de egy jelentéktelen kis szerzetes a templom mellé áll, s miközben ő maga egyre nagyobb lesz, a vállával megtámasztja az épületet. Néhány nappal később megjelent Ferenc a társaival a pápa előtt. Ekkor hangzott el a felismerés: „Valóban ez az a szerzetes, aki Isten Egyházát megtámasztotta, és megmentette a pusztulástól!”

Mikor a testvérek a Porciunkula-kápolna körül felépítették első kunyhóikat és elkezdték szeretetteljes közösségi életüket, az egyik jámbor léleknek látomása volt: úgy látta, hogy az egész emberiség ott áll a kápolna körül, de mindenki vak volt. Égre tárt karokkal esedeztek világosságért. Akkor a magasságból nagy fényesség ragyogott fel, betöltötte az egész vidéket és visszaadta a látást a vakoknak. Amikor később a pütkösi káptalanon az összes testvér megjelent, e látomás beteljesülésének képét mutatták.

Spalatói Tamás így emlékezik vissza a szentre: „Amikor Bolognában tanultam, láttam Ferencet prédikálni a városháza előtti téren. Összegyűlt csaknem az egész város. Olyan jól és okosan beszélt, hogy a professzorok elámultak ennek a műveletlen embernek a bölcsességén. Közben pedig úgy tűnt, hogy nem is prédikál, hanem beszélget a tömeggel. Az öltözéke szegényes volt, a megjelenése sem volt különösebben vonzó, arca sem volt szép, Isten azonban csodálatos erőt kölcsönzött a szavainak. Az emberek olyan nagy tisztelettel voltak iránta, hogy valamennyien a közelébe akartak férkőzni, hogy legalább a ruhája szegélyét érinthessék.”

Ferenc és társai számára Krisztus követésében perdöntő fontosságú volt a szegénység, amelyet életükben nagyon következetesen meg is valósítottak. Ezt az eszmét a pápa előtt is szent hévvel védte meg Ferenc. Mikor pedig az assisi püspök, Guido jó szándékúan figyelmeztette, hogy a testvéreknek mégiscsak kellene rendelkezniük valami vagyonnal, Ferenc így válaszolt: „Uram, ha nekünk volna vagyonunk, akkor fegyverekre is szükségünk volna, hogy a tulajdonunkat megvédjük. Hiszen a birtokolt javakból születnek a tulajdonviták és a pereskedések, amelyek miatt Isten és a felebaráti szeretet oly sokszor hajótörést szenved. Ezért ebben a világban mi egyáltalán semmit nem akarunk birtokolni.” E nyilatkozatával Ferenc nemcsak az Egyház egyik általános bajára tapintott rá, hanem magát a püspököt is szíven találta, akinek az egyik bencés apátsággal éppen birtokpere volt folyamatban.

Ferenczel jó barátságban volt Hugó ostiai bíboros, de igen megütközött, amikor Ferenc egy napon közölte vele, hogy prédikálni szeretne III. Honorius pápa és a bíborosi testület színe előtt. Hugó, ismervén védence kendőzetlen egyenességét, „aggódott csupasz egyszerűsége miatt”. Éppen ezért megíratott és betanított vele egy beszédet, hogy elejét vegye Ferenc lelkesedése váratlan túlkapásainak. Ferenc meg is tanulta a beszédet, de amikor ott állt a pápa előtt, teljesen megfeledkezett a tanultakról és prédikálni kezdett a szívéből. Miközben a prelátusok jogtalan követeléseiről és rossz példájáról szólt, Hugó bíboros legszívesebben a padló alá bújt volna. „Ferenc azonban olyan hévvel beszélt, hogy a lelkesedéstől nem tudta magát féken tartani, s míg a szája beszélt, a lába olyan gyorsan járt, mintha táncolna.” Valamennyi hallgatója megdöbbsent és elcsodálkozott a prédikátor bátorságán.

A szent sok békeszerzésének egyik különleges esete ránk maradt egy legendában, a gubbiói farkas történetében: Gubbió környékén egy rendkívül vad farkas garázdálkodott – mondja a legenda, és megértéséhez tudnunk kell, hogy a farkas akkoriban a rablólovagok jelképe volt. Kegyetlenül pusztított, széttépett állatokat és embereket egyaránt, és az egész vidék rettegett tőle. Az emberek csak fegyveresen merték elhagyni a várost, és semmi módon nem tudtak a fenevadtól megszabadulni. Akkor jött Ferenc, és minden figyelmeztetés ellenére odament a vadállathoz és így beszélt hozzá: „Igen nagy bajokat okoztál, megérdemelnéd, hogy úgy bánjanak el veled mint a gonosztevőkkel, azaz kivégezzenek. Ellenségeddé tetted az egész várost. Én azonban szeretnék békét kötni közted és köztük.” Akkor a rettenetes vadállat magába szállt, követte Ferencet, és bement vele együtt a városba. Ott a piacon, az egész nép jelenlétében ünnepélyesen megkötötték a békét.

Arról is maradtak fenn történetek, hogy Ferenc mennyire szerette és milyen egyéni módon élte meg a keresztény szabadságot. Amikor IV. Ottó német császár Rivotortónál átvonult Umbrián pompás kíséretével, Ferenc nem akart a többiekkel együtt csodálkozó sorfalat állni a császárnak, sőt a többi testvérnek is megtiltotta, hogy odamenjenek báméskodni. Csak néhány testvért küldött el azzal a paranccsal, hogy lépjenek a császár elé és emlékeztessék a földi dicsőség mulandóságára.

Egy alkalommal meglátogatta Ferencet egy gazdag római hölgy, Settesoli Jacoba, akit a szent különösen kedvelt. Kíséretével együtt a kolostor elé lovagolt, amelyben Ferenc betegen feküdt, és beküldött neki egy süteményt, amiről tudta, hogy mennyire szereti. Akkor Ferenc így kiáltott: „Nyissátok ki az ajtót – különben nők a kolostorba be nem tehették a lábukat! –, mert Jacoba testvérré az asszonyok ellen hozott törvény nem vonatkozik!”

Tapintatos felebaráti szeretete a törvény betűje felett állt. Mikor egyszer nagybőjt idején az éjszaka közepén az egyik testvér följjadult, hogy meghal az éhségtől, Ferenc fölkel és adott neki enni. De hogy ne kelljen szégyenkeznie, ő maga is vele evett. Máskor jót akart tenni egy testvérral, ezért a szőlőben, amely mellett elhaladtak, kikeresett egy szép tőkét, amelyen különösen nagy, érett fürtök voltak, leült a tőke alá vele együtt és közösen ették a szőlőt.

De amikor az eszményről volt szó, Ferenc nagyon szigorú volt. Az egyik testvér például megfélemezte magát, és pénzt fogadott el – amit Ferenc csak „szamárganéjnak” tartott –, ezért a szájában tartva kellett a trágyadombra vinnie. Kezdetben ugyanis csak természetbeni adományokat fogadtak el a ferencesek, pénzt nem.

Ugyanígy Ferenc tökéletes engedelmességet követelt. Rufinus testvér – aki korábban igen tekintélyes assisi polgár volt – csak kellenül ment a városba prédikálni, és különböző kifogásokat keresett, hogy kibújjon a feladat alól. „Mindezek ellenére Rufinus testvér elmegy, és templomban fog prédikálni – döntött Ferenc –, mégpedig kámzsa nélkül, csak nadrágban!” De ő maga is ugyanígy nekivetkőzött és követte Rufinust, hogy a tömeg gúnyolódása őt is érje.

Az alázatosságban azonban nem lehetett túlszárnyalni. Betegségében egyszer evett egy keveset egy sült csirkéből. Gyógyulása után eljött Assisibe és a kíséretében lévő testvérnek megparancsolta, hogy kössön kötelet a nyakába, annál fogva vezesse őt, és közben hangosan kiáltozza: „Nézzétek a csalót! Titokban csirkehúst evett, anélkül, hogy tudtátok volna!”

Ferenc nem volt tudós, számára sokkal fontosabb volt az evangélium szerinti élet, mint az olvasás, ezért minden tétovázás nélkül odaadta a testvérek birtokában lévő egyetlen Szentírást egy szegény asszonynak azzal a meghagyással, hogy adja el és az árán vegyen magának kenyeret. S bár ő maga nem olvasta a Szentírást, annak szellemét annyira magában hordozta, mint kevesen mások. Művelt teológusok csodálkoztak el a szentírásmagyarázatain, és egy domonkos teológus így nyilatkozott róla: „Ennek az embernek a teológiája tisztaságával és emelkedettségével a sas szárnyalásához hasonlít, amihez mérten a mi tudományunk hason csúszik a földön.”

Mivel Ferenc a tapasztalataiból és a valóságban élt, Greccióban karácsonyra felépítette a betlehemi istállót, ökröt és szamarat állított bele, pásztorokat és zenészeket hozott, mert a maga tárgyi valóságában akarta látni és láttatni a betlehemi barlangot.

Mivel a házak és a tanulmányi intézetek tulajdonjog tárgyát képezték és helyhez kötötték a rendtagokat, megparancsolta a testvéreknek, hogy hagyják el bolognai tanulmányi házukat. Mikor pedig az assisiek Ferenc távollétében a Porciunkula körüli kunyhók helyére kőházat emeltek a testvéreknek, Ferenc hazatérése után haragosan mászott fel a tetőre, leszórta a cserepeket és kezdte bontani a gerendákat. Kiabált a testvéreknek, hogy tüntessék el ezt a „szegénység elleni szörnyűséget”. És alapjáig lerombolta volna a házat, ha katonák meg nem fogják és tudomására nem hozzák, hogy a ház nem a testvéreké, hanem a város tulajdona.

Mint egy ártatlan gyermek, teljesen közvetlen és bizalmas kapcsolatban állt a természettel, és nem engedte, hogy a teremtményeket, „Isten gyermekeit” bárki is bántalmazza. Betegsége idején egyik barátjától kapott egy fácánt, és a „fácán testvért” nem volt szabad levágni. Máskor egy kis kakas

menekült hozzá, és Ferenc úgy gondozta, mint anya a gyermekét. Ismét máskor egy hálóba került halat szabadított meg és bocsátott útjára.

Tiszta lelkében háborítatlan öröm lakozott. A tökéletes öröm titkáról így tanította a testvéreket, amikor egy téli reggelen úton voltak Porciunkula felé: „A testvérek jó példája, a csodatevő erő, a betegek gyógyítása és a halottak feltámasztása – nagy dolgok ezek, Leó testvér! De mindennél több a tökéletes öröm. Nem található az sem a tudományban, sem a nyelvek adományában, sem a nagy prédikálótelenségben, és mégis az egész világot meg lehet vele téríteni. S ha mi most megérkezünk a Porciunkulához, és várunk kell a kapu előtt az esőben és a hidegben, mert a kapus megvárakoztatja a hivatlan vendégeket, és mi ezt türelemmel elviseljük – ó, Leó testvér, írd csak –, ebben áll a tökéletes öröm! És ha a további zörgetésünkre a kapus furkósbottal kirohan, megragadja a kapucninkat, a földre ránt, és a hóban tetőtől talpig jól elver minket, ha mi ezt is türelemmel és Krisztus szenvedésére gondolva zokszó nélkül el tudnánk viselni – írd csak, Leó testvér –, ebben áll a tökéletes öröm!”

Október 6.

KARTHAUZI SZENT BRÚNÓ

Október 6.

*Köln, 1030 körül +S. Maria della Torre (Dél-Itália), 1101. október 6.

Brúnó családjáról csak annyit tudunk, hogy az alsó-rajnai tartomány nemességéhez tartozott. A késői hagyomány – alaptalanul – a Hartenfaust családból származtatta. Egy testvéréről biztosan tudunk, de ezenkívül a gyermekkoráról semmi adatunk nincsen. Egy 12. századi krónika annyit mond, hogy Brúnó alapos műveltségre tett szert a vallásos és a világi irodalomban.

A kölni Szent Kunibertről nevezett káptalani iskolában kezdett tanulni, majd hamarosan átkerült Reimsbe, és ott fejezte be tanulmányait. Korán elkezdett készülni a papságra. Felszentelése után a reimsi katedrális kanonokja és a káptalani iskola tanára lett. 1056-ban átvette Harimanntól az akkor már híressé vált iskola vezetését, 1075-ben pedig az érsek kancellárrá nevezte ki.

Brúnót mint tanárt nagyon szerették, sereglettek köréje a tanítványok, köztük a későbbi II. Orbán pápa is. Rendszeresen megünnepelték előadásai után. Őt azonban sem fényes állása, sem a szellemi élet örömei nem elégtették ki. Ez nyilvánult meg abban is, hogy VII. Gergely pápa oldalán harcba szállt a simónia és a papság erkölcsi romlása ellen.

Manasszesz, a reimsi érsek a kifogásolható főpapok közé tartozott. Amikor megkezdte működését, mindenkit reményeket keltett, de csakhamar kimutatta a foga fehérjét: a szerzetesek és a kanonokok kárára visszaélt püspöki hatalmával. Különösen nagy botrányt okozott azzal, hogy tréfát űzött a szentmiséből és a pápából. Amikor végre hosszas huzavona után felkínálta Brúnónak a püspökséget, ő nem fogadta el.

Ennek a mélyebb magyarázata az, hogy az érsekkel folyó vita tetőpontján Brúnó fogadalmat tett, hogy elhagyja a világot, és a szegény Krisztust fogja követni. A latin egyházban a „Krisztus szegényei” elnevezés megszámlálhatatlan remete és remetecsoport megjelölésére szolgált. Ezek a remeték visszavonultak a világtól, rendszerint erdőbe, és ott magányban, vezeklésben és szegénységben éltek. Brúnó is erre készült. Először a káptalanból kísérelt meg társakat hívni magával, de mikor látta, hogy kanonoktársai nem értik, 1081-ben vagy 1082-ben egyedül indult útnak.

Először a langres-i egyházmegyében lévő Séche-Fontain-ba ment egy erdőbe. Kis remetesége, amelyet magának felépített, mindössze két mérföld távolságban volt a molesmes-i kolostortól, s ez lehetővé tette számára, hogy az apáttal, Róberttel találkozzék. Ez a Róbert apát volt a ciszterciek alapítója. Brúnó azonban a remeteségre érzett hivatást, ami lényegesen különbözik a kolostorok közösségi életétől.

1084 tavaszán továbbvándorolt, és Chartreuse erdejében úgy döntött, hogy véglegesen megtelepszik. Ekkor azonban már hat társ volt mellette: négy pap és két laikus testvér. A hely, ahol megtelepedtek, egy 1175 méter magasságban fekvő, hideg és nedves éghajlatú völgy volt, amelyet magas, zordon hegyek vesznek körül. A karthauziak – nevüket éppen Chartreuse-ről vették – hat évig éltek itt a csendes magányban, elrejtve a világ elől, anélkül, hogy regula szabályozta volna az életüket. Brúnó semmi mást nem kívánt meg a társaktól, csak a helyben maradásra vonatkozó fogadalmat. Nem is gondolt arra, hogy szerzetesrendet alapítson. Azt tekintette fontosnak, hogy a nagy szent remeték hagyományát folytassák, s jöllehet egymás közelében éltek, közös épületük, kolostoruk is volt, életmódjuk mégis lényegesen különbözött a fonte-avellanói vagy kamalduli, s még inkább a bencés kolostorok életformájától.

1090-ben azonban véget ért a remeték zavartalan élete: Brúnó egykori tanítványa, aki II. Orbán néven pápa lett, magához hívta egykori mesterét. Azt kívánta, hogy tanácsadóként álljon mellette, Brúnó pedig késlekedés nélkül útnak indult Itáliába. Társait ott hagyta Chartreuse- ben, és a toszkánai Landuin magisztert jelölte ki vezetőül.

A remeteség szeretetét magával vitte, ezért Rómában rövidesen könyörögni kezdett a pápának, hogy engedje vissza őt Chartreuse-be, vagy legalább arra nyújtson lehetőséget, hogy Rómában remeteséget alapítson. A pápa megértette mesterének és tanácsadójának szíve vágyát, ezért rendelkezésére bocsátotta a város egy csendes területét, Diocletianus egykori termáit (ma ezen a helyen áll a Termini pályaudvar mellett a Santa Maria degli Angeli-bazilika), ahol Brúnó megkísérelte a pápa közelségében a remeteéletet. Mielőtt azonban kiderülhetett volna, hogy az Egyház központja közvetlen szomszédságában van-e lehetőség a remeteségre, a pápával együtt menekülnie kellett dél felé, mert az ellenpápa hívei az életüket veszélyeztették.

Dél-Itália akkor normann fennhatóság alatt állt. A pápa pedig abban a hiszemben, hogy ezzel kedvében jár Brúnónak, és általa meg tudja erősíteni a görög befolyás alatt álló Calabriában a latin hatást, a reggiói káptalannal megválasztatta püspököknek. Brúnó ezúttal is visszautasította a püspökséget, azzal a megindoklással, hogy adottságai és hivatása nem az egyházkormányzatra, hanem a remeteségre szólnak. Ismét kérlelni kezdte a pápát, hogy engedje el a hegyek közé remetének. Most engedélyt kapott a távozásra, és a squillacei egyházmegye területén Rogerius normann gróf segítségével megépítette a Santa Maria della Torre nevű karthauzi remeteséget.

Tíz évvel később itt halt meg. 1193-ban, mikor e remeteséget feloszlatták, a nem messze lévő, s ugyancsak Brúnó által alapított Szent István-kolostor templomába szállították át a testét. Nem sok írás maradt ránk: két levele és egy zsolttármagyarázat, de e kevés írásból, s a már említett 12. századi krónikából és a kortársak tanúságaiból egyre inkább látszik, hogy korának egyik legjelentősebb személyisége és szentje volt. Ez az „igen mély szívű ember”, ahogy egy karthauzi, Guigo jellemezte, korának legmagasabb szintű műveltségének birtokában, ha kellett, tudott cselekedni, ám a szemlélődő életet mindennél többre tartotta. Ünnepeét október 6-i dátummal 1623-ban vették fel a római naptárba.

A legenda szerint Brúnót a következő megrázó esemény indította el azon az úton, amely a karthauzi remeteségig vitte:

Reimsben meghalt az egyik híres főiskolai tanár. A dómban ravatalozták fel, s a hívők sokasága és a papság három napon át folyamatosan zarándokolt a holttesthez, hogy búcsút vegyen a híres mestertől. Brúnó is elment a tanítványaival, hogy lerója tiszteletét a kolléga előtt.

A halotti zsolozsmát énekelték, és amikor felhangzott ez a sor: „Responde mihi – válaszolj nekem”, a halott felült a ravatalon, és réműlettel kiáltott fel: „Hívnak az igazságos bíró, Isten elé!” –, majd élettelenül visszahanyatlott. A jelenlevő sokaság halálra váltan rebbent szét, és szaladt ki a templomból. A következő napon ismét imádkozták a zsolozsmát, és a mondott sornál a halott újra felült, és iszonyatos hangon kiáltotta: „Elítélték Isten igazságos bíróságán!” A templomban lévő

megint futásban kerestek menedéket. A harmadik napon ugyanez megismétlődött, de akkor a halott teljes kétségbeeséssel ordította: „Kárhozatra ítélték Isten bíróságán!”

A legenda szerint ez annyira megrendítette Brúnót, hogy elhagyta ragyogó tanári pályáját, és elindult a magányba, hogy egészen elmerülhessen Istenben.

Október 8.

MAGYAROK NAGYASSZONYA

Otóber 8.

Röviddel II. János Pál pápa második lengyelországi zarándokútja előtt az egyik budapesti buszmegállóban középkorú házaspárral találkoztam, térkép volt a kezükben, s meglehetősen tanácstalanul tanulmányozták... Kérdésemre, segíthetek-e valamiben, idegenszerű kiejtéssel beszélt német nyelven adták elő tájékozási nehézségüket. Miután elmagyaráztam nekik a helyes útirányt, a busz indulásáig maradót néhány percben beszélgetés alakult ki köztünk. Kiderült, hogy lengyelek és sietnek haza, mert lakóhelyükön, Poznanban akarnak lenni, mire a pápa odalátogat... Szóba került Czestochowa is, és egyszerre csak nekem szegezték a kérdést: – Hol van a magyarok nemzeti kegyhelye?

Zavarban voltam, de végül is kénytelen voltam megmondani, hogy hazánkban vannak Mária-kegyhelyek minden egyházmegyében, de egy országos jellegű „sanktuarium narodowe” (nemzeti kegyhely) nincsen. El lehet gondolkozni azon, miért van ez így... Bizonyára szerepet játszik benne a török hódoltság kora, amikor az egyházi szervezet és közigazgatás éppen az ország központi részén ment tönkre. Ezt a hiányt ellensúlyozza az a tisztelet, amellyel minden kor és hely katolikus magyarja hódol Szűz Mária mint Nagyasszonya előtt. Kevesen gondolnak talán arra, hogy az „asszony”, s így a „nagyasszony” szó nyelvünknek még pogány kori rétegeből való... A magyar nyelvbe az alán „achscin” szó kerülhetett át a 8. század táján, amikor szorosabb kapcsolatok lehettek az előmagyar törzsek és az alánok között. Az ő nyelvükben a jelentése ez volt: úrnő, fejedelmasszony. A Halotti Beszédben még így olvassuk: „vimagguc szen achscin mariat”. Később elhomályosult „fejedelmi” jelentése, s nyilván ezért adhatták hozzá a fokozó „nagy” jelzőt... (A m. nyelv történetim. szótára. I. k. Bp., 1967. 189. lap).

Mennyei fejedelmnének tisztelhatték tehát Máriát az első Krisztus hitére tért magyarok, és megerősítette őket e hívő tiszteletükben Szent István király, amikor elmerülve a gondban, hogy kire maradjon halála után az ország, a nép s az egyház vezetése, istápolása, Szűz Mária oltalmába ajánlotta önmagát és királyságát. E természetfeletti kapcsolatot Mária és hazánk népe között a Szent István halálát követő bevillongások sem tudták elhomályosítani, és Szent László, a lovagkirály uralkodása idején új virágzásba borult. Tatárral, törökkel szemben egyaránt Jézus és Mária nevét kiáltva védte életét, hitét és övéit a középkor magyarja, mikor pedig az 1683. szeptember 12-i, a Bécs melletti Kahlenbergben lezajlott csatában visszaszorították a török szultán seregeit, megkezdődhetett a magyarországi török uralom fölszámolása.

1693-ban I. Lipót király a török alóli felszabadulás emlékére, hálája jeléül megismételte az ország Szent István-i följánlását a Nagyasszonynak. Az egyházi élet újjászervezésében ismét nagy szerepet játszott a „mindörökké áldott Nagyasszonyunk”.

XIII. Leó pápa 1896-ban, a magyar millennium alkalmával az akkori esztergomi prímásérsek, Vaszary Kolos bíboros kérésére mint külön ünnepet engedélyezte Magyarország részére Nagyasszonyunk ünnepét. Eleinte október 2. vasárnapján ünnepelték. X. Szent Pius pápa tette át október 8-ra. A II. Vatikáni zsinat után áthelyezte a Magyar Püspöki Kar szeptember 12-re, de 1984-től ismét október 8-án üljük.

Mi magyarok elsőként, de nem egyedül tiszteljük Nagyasszonyunknak, azaz nemzeti Patrónánknak a Boldogságos Szűz Máriát. Hogy csak néhány más országot említsünk: Bajorországban 1620-ban, a fehérhegyi csata után kezdték nemzeti Patrónaként tisztelni Máriát, s 1916-tól ünneplik.

Franciaországot XIII. Lajos király ajánlotta Máriának 1638-ban, és Nagyboldogasszony napján emlékeznek rá. Ausztriát III. Ferdinánd ajánlotta föl Máriának, 1647-ben; ők december 8-án ünneplik. Lengyelország Királynőjévé János Kázmér király nyilvánította a Szűzanyát 1656-ban. 1754-ben a Mexikói Alkirályságot, 1821-ben Mexikót, 1910-ben egész Latin-Amerikát a Szűzanya oltalma alá helyezték. XIII. Leó adta jóváhagyását ahhoz, hogy a Szűzanyát Katalónia és Dél-Ázsia Patrónájaként tiszteljék, valamint, hogy az angol püspökök 1893-ban följánlják Angliát, melyet attól fogva Mária hozományának tartanak.

Legismertebb Mária-énekünk e szavakkal kezdődik: „Boldogasszony Anyánk, régi nagy Pátrónánk!” A boldog jelző nemcsak a latin „beata” egyszerű fordítása... Már a 13. században jelentése volt e szónak a gazdag; a múlt század végén pedig az áldott, a terhes állapot jelzésére is használták. Ma nem a csatatereken dől el a magyarság jövője, hanem a szülészeti osztályokon! És azokban az otthonokban, családokban épül tovább, ahol a szülők a mindennapi kenyér mellé hitük, reményük és szeretetük bőségéből, gazdag, egyre megújuló tartalmából tudnak és akarnak adni gyermekeiknek.

„Áldott Nagyasszonyunk!... Vedd pártfogásodba a magyar apákat, hogy keményen állják a nehéz idők küzdelmeit, és állhatatosan viseljék az élet terheit. Oltalmazd és erősítsd meg hivatásuk szeretetében a magyar anyákat, hogy gyermekeikben hűséges és igaz polgárokat neveljenek az Anyaszentegyháznak és drága magyar hazánknak. Terjeszd ki anyai oltalmadat hazánk ifjúságára, hogy beváltsák azt a szép reményt, amellyel minden magyar szem feléjük tekint”. (Hozsanna, Bp., 1981. 72.)

Október 9.

LEONARDI SZENT JÁNOS

Október 9.

*Diecimo (Lucca mellett), 1541/43. +Róma, 1608. október 8.

János a Lucca melletti Diecimóban született, Giacomo Lippi és Giovanna asszony hetedik gyermekeként. 1553–1558 között Villa Basilica plébániai iskolájába járt, majd Luccába küldték a szülei, hogy egy jámbor gyógyszerész, Antonio Parigi mellett tanulja ki a gyógyszerész mesterséget. Itt ismerkedett meg több fiatallal, akik a domonkos Bernardini atya vezetése mellett arra társultak, hogy komolyabban éljék a keresztény életet, és ahogy lehet segítségére legyenek a szegényeknek és a zarándokoknak. Ezt a laikus társulatot „Colombini”-nek nevezték. János arra gondolt, hogy belép a ferencesek közé. Kérte is felvételét, de elutasították.

Egyre inkább érlelődött az elhatározása, hogy pap lesz. Gyóntatója tanácsára huszonhat évesen felhagyott a gyógyszerészséggel, és özvegy édesanyja tiltakozása ellenére megkezdte teológiai tanulmányait. 1571. január 6-án elmondhatta első szentmiséjét.

Papi tevékenysége eleinte prédikálásból és gyóntatásból állt. Püspöke rábízta a S. Giovanni della Magione-templomot (a máltai lovagok tulajdonában volt). János hamarosan iskolát szervezett a templomban. Így akart lehetőséget teremteni arra, hogy a trienti zsinat tanítását az egyszerű emberek felé is közvetíteni tudja. A Colombini társaság tagjai segítségével összegyűjtötte a kerület gyermekeit, akik oly nagy számban sereglettek hozzá, hogy a püspök az egész város területére tanítói megbízást adott neki. Óráira azonban nemcsak a gyermekek, hanem a felnőttek is jöttek. 1574-ben írásba foglalta tanításának módszerét és rövid tartalmát.

Katekéziseinek híre és hatása hamarosan túllépett Lucca falain, és a környező falusi plébániákra is eljutott. S ez azért különösen jelentős, mert részben a reneszánsz szellem következtében, részben a Luccában fellépő protestáns prédikátorok hatására nagyon ellanyhult a nép vallásos élete.

János a hitoktatás folytatására és szélesebb körben való elterjesztésére fontosnak látta, hogy társakat vehessen maga mellé, ezért megalapította a Keresztény Tanítás Társulatát laikusokból, s előbb a

püspökétől, majd 1604. december 7-én VIII. Kelemen pápától is jóváhagyást kapott. Az alapszabályt ő maga állította össze. A kongregáció hamarosan megtelepedett több itáliai városban, még Nápolyban is. Luccában pedig egyre inkább terjedt a negyvenórás szentségimádás jámbor szokása, különösen a karnevál utolsó napjaiban, valamint a gyakori szentáldozás. A mozgalom további gyarapítása érdekében 1574. szeptember 1-én papokból alakított egy testvérületet, a Szűzanya Megreformált Papjainak Testvérületét. Ez a testvérület később, V. Pál pápa alatt nyerte el végső formáját és nevét: Isten Anyjának Reguláris Klerikusai (1614). A kongregáció jellegzetessége a szegénység, az engedelmesség és a bűnbánat. Lelki vezetőik az első időkben a luccai S. Romano konvent domonkos atyái, különösen Francesco Bernardini és Benedetto Onesti voltak.

A zsinati megújulásért fáradozó kezdeményezés hamarosan ellenállásba ütközött részben a protestánsok, részben a papok és a laikus hívők oldaláról. Egész odáig fajult a dolog, hogy megfosztották őket jogos javadalmuktól és koldulniuk kellett. Ez az ellenségeskedés arra készítette Jánost és társait, hogy elhagyják első templomukat, és áttelepüljenek a mai S. Maria Nera-templomba. Az ellenséges támadások dacára 1581-ben elnyerték a püspöki jóváhagyást. Két évvel később megtarthatták az első általános káptalant, amelyen rektori szereppel általános elöljáróvá választották Jánost. Ekkor útra kelt, hogy Rómában megszerezze a pápai jóváhagyást is.

Távollétében azonban fellángolt ellene a gyűlölet, és rágalmak özönével árasztották el. A városi elöljáróság ítéletet ült felette, távollétében számúzták a városból mint felforgatót, aki a közjó ellensége. Az ítéletet a pápa nem fogadta el, de a luccaiak elérték, hogy bizonytalan időre távol kellett maradnia városától. János megkísérelte a fellebbezést, de eredménytelenül; továbbra is a köztársaság ellenségeként kezelték. Mindez nagyon fájdalmasan érintette, csak növelte a fájdalmát a kongregáción belüli széthúzás, amit azzal sem tudott megszüntetni, hogy egy rövid időre a tilalom ellenére visszatért Luccába.

Római tartózkodása idején a pápáknak volt alkalmuk megismerni szent életét és rendkívüli adottságait. Egymás után bízták rá nagyon kényes ügyeket, amelyeket előtte éveken át képtelenek voltak megoldani a pápai küldöttek. János a maga szelíd bölcsességével sorban oldotta meg a nehezebbnél nehezebb diplomáciai feladatokat. Joghatósági vitákat tisztázott; széteső szerzeteket reformált meg.

1599-ben az aversai püspök kérte, hogy az egyházmegyében uralkodó viszályok elsimításában segítsen neki. Meg is tette, de a luccai helyzet csak nem változott. Igaz, hogy két évvel korábban, 1597-ben a pápa apostoli vizitátorrá nevezte ki Luccába, de az ellenségeskedés lehetetlenné tette küldetése végrehajtását. Amikor másodszor is megválasztották általános elöljárónak, olyan lázadás tört ki, hogy jobbnak látta visszamondani a megbízást.

A kongregáción belül is nehézség támadt: a városi elöljáróság hatására több pap eltért az eredeti szabályzattól. János ez alkalommal is nagyon szelíden járt el, senkit nem akart büntetni, de az eredeti elgondolását próbálta megőrizni.

1601-ben Benedetto Guistiniani bíboros megbízta a vallumbrózi rend reformjának felügyeletével. Immár szokásos módján teljesítette a feladatot, amelyet hamarosan a szervitákhoz szóló küldetése követett.

Az általa alapított kongregáció 1601-ben Rómában is nyitott egy házat a S. Maria in Portico-templom mellett. Áldásos hatással volt a Városra a gyakori szentáldozás és a keresztény tanítás terjesztésével. Jelentős segítséget kaptak Baronius bíboros személyében, amikor őt nevezték ki a kongregáció protektorává. A tudós oratoriánus nagy szeretettel és megértéssel kezelte a kongregáció ügyeit. Ő sürgette, hogy a luccaiak minden tiltakozása ellenére Jánost válasszák meg általános elöljárónak.

János érdeklődése és apostoli buzgósága nem szorítkozott csak hazája egyházára. Miután megismerkedett a spanyol G. B. Vivesszel, vele együtt megtervezte egy olyan papi kongregáció megalapítását, amelynek tagjai a hitetlenek között terjesztik majd a keresztény tanítást. Így született meg 1603-ban az az intézmény, amelyből később a Collegium Urbanum Propagandae Fidei

bontakozott ki, és amely a missziók római központjává lett. Egy ideig azzal a gondolattal is foglalkozott, hogy Szűz Mária Reguláris Klerikusai közül néhányat misszióba küld, de erről lebeszéltek.

Rómában szentekkel volt barátságban: Vives és Baronius mellett bensőséges kapcsolatban állt Néri Szent Fülöppel (lásd május 26-án) és Kalazanci Szent Józseffel (lásd augusztus 25-én), aki nagy tisztelettel volt iránta és tanúskodott is erényeinek hősiessége mellett.

Leonardi Szent János élete utolsó éveit Rómában töltötte, itt is halt meg 1609. október 8-án. Először a S. Maria in Portico-templomban temették el, majd – amikor ez a templom lett a kongregáció központja – átvitték a S. Maria in Campitelli-templomba.

XVI. Benedek elismerte János hősi erényeit, a szentté avatás azonban hosszan elhúzódott. A boldoggá avatásra 1861. november 10-én, a szentté avatásra 1938. április 17-én került sor. Ünnepe 1940-ben vették fel a római naptárba, október 9-re.

PÁRIZSI SZENT DÉNES és TÁRSAI

Október 9.

+Párizs, 250 után

Ha a történeti adatok alapján ismert szentről leválasztjuk azt a Szent Dénest, akit a későbbi századok féltő tisztelete formált magának, meglehetősen halvány képet kapunk.

Dénes római-gall püspök volt, aki a 3. század közepén az akkor még jelentéktelen helységben, Lutitia Parisiorumban, a mai Párizs elődjében hirdette az evangéliumot. Mint a város első püspöke megszervezte az egyházi életet, és Decius (250--251) vagy Valerianus (258) üldözése alatt munkatársaival együtt lefejezték.

A történeti bizonyítékok szétszórva találhatók a Meroving-kori forrásokban. Így például az 520 körül keletkezett Szent Genovéa-életrajz arról tudósít, hogy Genovéa (+ 502 körül) bazilikát építtetett a vértanú Dénes püspök emlékezetére. A 6. század végén Venantius Fortunatus versben ünnepli Leontius bordeaux-i püspököt, mert restauráltatta az elődei által emelt bazilikát.

Ennél valamivel többet mond Tours-i Szent Gergely (594) *Historia francorum* c. művében: Dénes egyike volt a galliai egyházat alapító hét püspöknek, akik Decius császár idején Rómából Galliába jöttek. A hét püspökség, amelyeknek püspökeit Gergely leírása megnevezi, valóban a 3. század közepén keletkezett. Gergely kifejezetten állítja, hogy a párizsi püspököt karddal végezték ki, Genovéa életrajza pedig megnevezi az utcát is, ahol a kivégzés történt: „Vicus Catulliacus”.

A legrégebbi források csak az alapító püspökről, vértanúságáról és a bazilika építéséről szólnak, társairól nem. A római martirologium és néhány meroving forrás ezzel szemben azt mondja, hogy Dénes püspökkel együtt egy Eleutherius nevű papot és egy Rusticus nevű kanonokot is megöltek Krisztus nevéért. Későbbi források úgy tudják, hogy Rusticus pap, Eleutherius pedig diákonus volt. Mindezek a bizonytalanságok csak arra utalnak, hogy Dénes püspök és társai vértanúságáról kezdettől fogva csak kevés biztos adatot ismertek.

Mint már említettük, Szent Genovéa volt az, aki 475 körül bazilikát építtetett Szent Dénes sírja fölé. Genovéa életrajzírója megjegyzi, hogy a párizsi klérus nagyon tartózkodó volt az építéssel szemben, s hogy valóra vált, csak a szent kezdeményezésének és kitartásának köszönhető. Kétségtelen, hogy a párizsi egyház alapító püspökének sírja feledésbe soha nem merült, de az is természetes, hogy a bazilika építése ösztönzően hatott a tiszteletére. Aztán idők múlásával, ahogy a hívők adományokkal látták el a templomot, úgy nőtt a bazilika és papságának jelentősége.

A 6. század végén Szent Dénes bazilikája már híres és gazdag templom, mert Tours-i Gergely arról ír, hogy Sigebert katonái a Hilperich elleni háború során 574-ben kifosztották.

Nem sokkal ezután szerzetesek vették át a bazilika gondozását, majd a frank királyok gazdag ajándékai jóvoltából apátsággá szerveződhetett a szent sírja körül élő szerzetesek közössége. Ez alapozta meg azt a fejlődést, melynek során a Saint-Denis-kolostor – pápai kiváltságok révén, s mert a

frank királyok temetkezési helye lett – a középkor leghíresebb kolostorává vált, sőt, frank-francia nemzeti szentéllé alakult.

Dagobert király idejében (626--636) Fulrad apát az egész kolostoregyüttes átépítése alkalmával felújította a bazilikát. 775. február 24-én, Nagy Károly jelenlétében szentelték fel a templomot.

A bazilika további kiépítése párhuzamosan haladt a vértanú szenvedéstörténetének kibontakozásával. A történet első bővítése – a 6. és 8. század között – más vértanútörténetek elemeinek átvételében állt, így akarták kiszínezni a Dénes püspökről tudott szegényes elbeszélést. Ez a passió egy évszázaddal korábbra teszi a szentet, mert azt mondja, hogy I. Kelemen pápa szentelte püspökké és küldte missziósként Párizsba.

A legendának ezt az aranyfonalát továbbszöve egy második passió már úgy beszél, ahogyan majd a végső formát fogalmazza meg Hilduin apát 835-ben. Eszerint pedig a kevésbé ismert Dénes püspök nem más, mint a műveiről híressé vált Areopagita Dénes, akit Szent Pál térített meg Athénban (ApCsel 17,34). Ezzel pedig az jár együtt, hogy a párizsi egyházmegye és a kolostor apostoli eredetű! E történeti tévedés azonban semmit nem von le a tudós apát érdeméből, mert 827-ben nagyon rövid idő alatt lefordította a Konstantinápolyból Párizsba hozott műveket, melyeket a hagyomány Areopagita Dénesnek tulajdonított, s ezzel alapvető és meghatározó forrásmunkákat adott a következő századok teológusainak kezébe. Ettől függetlenül hagiográfiai következtetései helytelenek voltak, és a későbbi kutatókat hosszú időn át téves irányba vezette.

Hilduin mesterien kiszínezett legendájával szemben már a kortársak közül is szót emeltek néhányan. Lyoni Florus, Viennei Adon és Usuard a martirológiumaikban makacsul őrzik a régi adatokat. Ebben az igazolhatta őket, hogy nem a párizsi Saint-Denis-kolostorhoz, hanem más egyházakhoz és kolostorokhoz tartoztak. Később Abaelardus, aki a Saint-Denis-kolostor szerzetese lett (1125), hivatkozott Béda Venerabilisnak az Apostolok Cselekedeteihez írott kommentárjára, amelyet ő gondosan áttanulmányozott, és nyíltan megtámadta a Hilduin- féle legendát. Mikor azonban az apát a többi szerzetessel együtt nagyon határozottan szembeszállt vele, bocsánatot kért és elfogadta a véleményüket.

Napjainkig a történelem folyamán többször is felkavarta a kedélyeket Franciaországban a Szent Dénes-kérdés. Ez az ügy jól példázza, hogy milyen különbségek vannak a néphit „jámbor történetei” és a „tudósok meséi” között. És Hilduin esete azt is mutatja, hogy a tudományosság nem mindig tudja biztosítani a történeti hitelességet.

Már a Jeromos-féle Martirológium október 9-én emlékezik meg Szent Dénes és társai párizsi vértanúságáról. Rómában a 11. század óta ünneplik őket.

Párizs első püspökének és vértanú társainak életéből csak a legendás elbeszélések alapján alkothatunk valami képet.

A pápa küldte Dénest Párizsba Eleutheriusszal és Rusticusszal együtt. Általuk a kegyelem fénye oly nyilvánvalóan ragyogott fel e vidéken, hogy a pogány papság felháborodott és lázadást szított ellenük, de mikor a felbujtott tömeg meglátta a szentet, lecsillapodott, mert Dénes hitével és szelídségével rácsófolta minden koholt vádra. Sokan a lába elé vetették magukat és megtértek.

Fescennius prefektus azonban eljárást indított a párizsi keresztények ellen, és egy prédikációja közben Dénest is letartóztatta. Társaival együtt először gúnyt űztek belőle, majd mindannyiukat megkínózták a börtönben. Dénest utána rostélyhoz bilincseltek és tűz fölé helyezték; ezután vadállatok elé dobták, végül keresztre szegezték. De sem a hitét, sem az életét nem tudták kioltani. Akkor ismét visszavitték a börtönbe, ahol sok halálra ítélt keresztény jelenlétében misézett. E mise közben megjelent neki az Úr Krisztus, kenyeret nyújtott át és azt mondta: „Fogadd ezt, kedvesem, mert igen nagy jutalom vár rád nálam.” Mise után az örök kivonszolták a börtönből és egy Merkur-bálványkép előtt lefejezték.

Amint lefejezték – mondja a legenda –, Dénes kezébe vette a tulajdon fejét, és egy angyal elvezette a vértanúság hegyéről (Mons Martyrum, a francia Montmartre) két mérföld távolságra egy helyre, ahol a sírjának kellett lennie. Itt angyali énekszó fogadta.

A bíró megparancsolta, hogy Rusticus és Eleutherius holttestét vessék a Szajnába. Egy nemes asszony azonban a férfiakat, akik teljesíteni akarták a parancsot, meghívta vacsorára, s mikor azok jóllaktak és lerészegedtek, az asszony fogta a két vértanú testét, és a saját földjén eltemette őket. Később a maradványaikat átvitték Dénes mellé.

Tours-i Szent Gergely tudósít arról, hogy milyen csodálatos erő áradt a szent püspök sírjából. 574-ben katonák kifosztották a templomát, és egyéb kincsekkel együtt magukkal vitték zsákmányként azt a drágakövekkel és aranyérmékkal ékes takarót is, amely a sírt fedte. A sír őrei elmenekültek és hagyták, hogy kirabolják a templomot, a szent azonban megvédte magát: a katona, aki a nyakába akasztott egy aranyat, amit a takaróról tépett le, kiesett a csónakból és a Szajnába fulladt. Ettől a vezér annyira megrémült, hogy az elrabolt takarót visszavitette a sírhoz, nehogy tovább haragítsák a szentet.

A Szent Dénes és Areopagita Dénes azonossága körüli későbbi vitába beleszólt – mégpedig sajátos módon – III. Ince pápa is, akinek sem a Saint-Denis apátjától, sem a francia királytól nem kellett tartania: Párizsban abban az időben újra fellángolt a vita az említett kérdés körül. A pápa ezért 1215. január 4-én egy tiszteletteljes levelet intézett a kolostorhoz, hosszasan taglalta a vitatott kérdést, de hangsúlyozta, hogy ő személy szerint nem foglal állást a vitában. Ugyanakkor küldött a szerzeteseknek egy ajándékot, amelyet bizonyára keserű szájjal fogadtak. Elküldte nekik ugyanis azokat a csontokat, amelyeket bíboros legátusai a közelmúltban hoztak Görögországból Rómába. E csontokat a görögök úgy tisztelték mint Areopagita Dénes ereklyéit. A pápa a vitát ezzel döntötte el: „Areopagita Dénes ereklyéi valóban a kolostorotokban vannak!”

Október 10.

BERTRÁN SZENT JÁNOS LAJOS domonkos, misszionárius

Október 10.

*Valencia, 1526. január 1. +Valencia, 1581. október 9.

Juan Luis Bertrán 1526. január 1-én született a Földközi-tenger spanyol partja mellett fekvő Valenciában. A katolikus reformmozgalom szelleme és az Újvilág fölfedezése valódi megújulást jelentett Spanyolországban. János Lajos gyóntatóatyja vezetésével már gyermekként szigorúan vezeklő életet élt, amint a szentek életéről szóló olvasmányjaiból megismerte.

Egészen fiatalon kérte felvételét a domonkosoknál, de gyenge egészségi állapota miatt ismételtelen elutasították. Végül 1544. augusztus 26-án megkapta e 16. században olyan rendkívüli módon virágzó, sok teológust és hithirdetőt adó rend fehér ruháját. Novíciusként szigorú életet élt. 1545. augusztus 27-én tett szerzetesi fogadalmat. Rendkívül szigorú vezeklő élete oda vezetett, hogy teljesen elzárkózott. Egészségi állapota egyre rosszabb lett, ám a következő időkben mégis nagy veszedelmeket, egészségtelen éghajlatú vidékeket és életformákat kellett vállalnia és elviselnie. Eleinte, mint a lelki élet sok nagyja, ő is elutasította a skolasztikus teológiai tanulmányokat; idővel mégis felismerte, hogy igazi és szilárdan megalapozott lelki élet lehetetlen teológia nélkül. Aquinói Szent Tamás (lásd: A szentek élete, 67. o.) teológiájával foglalkozott, és szeretettel, megértéssel otthonossá is lett benne, miután felfogta a skolasztikus rendszert és terminológiáját.

1547 októberében mondta első miséjét. Ezután a Valencia közelében levő Bombaybe küldték. Hamarosan újoncmesterré választották; olyan tisztség volt ez, amelyre különösen alkalmassá tette buzgó imaélete, állandó vezeklése, szolgáló szelleme, valamint a mindennapi életben gyakorolt felebaráti szeretete. Amilyen jóságos és szeretetre méltó volt minden szerzetestársa iránt, olyan rendkívüli szigorúságot tanúsított önmagával szemben, és mégis folytonosan aggályoskodott. Bár

novíciusai lelki előrehaladását többre becsülte, megkövetelte a megfelelő szellemi képzést is. Ő maga is nagyon sokat olvasott, és mivel nem volt jó az emlékezőtehetsége, mindig kellett egy bizonyos idő, amíg az olvasottakat el tudta raktározni magában.

Ezután az Albaida grófságban levő Santa Anába küldték, ahol kezébe vette a konvent újjászervezését. A népnek tartott prédikációival elnyerte hallgatói szeretetét, mert személyes példáján túl szavait mindenkihez, még a tudatlanokhoz is intézte. Valenciába való visszatérése után, 1557-ben fáradhatatlanul dolgozott a várost sújtó pestisjárvány idején. 1560-ban ismét újoncmesterré tették.

Egy latin-amerikai indiós, aki konventjébe érkezett, tájékoztatta az újonnan felfedezett világrész helyzetéről. A hallottak mélyen érintették lelkiismeretét és keresztény felelősségtudatát, és azt kérte, hogy osszák be hittérítőnek. Hazája, Katalónia kevéssé volt kapcsolatban Amerikával, mert az mindenekelőtt Kasztília és Aragónia hatáskörébe tartozott, ezért nem volt könnyű számára megszerezni a misszionáriusi küldetést. Végül 1562-ben mégis hajóra szállhatott Sevillában, s Új-Granadába és Tierra Firmébe (a mai Venezuelába és Kolumbiába) vitorlázott. Cartagena kikötőjében lépett amerikai földre. Először a domonkos kolostorban lakott.

Egy idő múlva elhagyta a kikötővárost, és beljebb ment Tubará vidékére, ahol három éven át hirdette az Evangéliumot az indióknak. Nem tudta jól elsajátítani a bennszülöttek nyelvét, mégis – elsősorban felebaráti szeretetével – sikerült megnyernie és megkeresztelnie a környék 3.000 indióját. Összetörte a bálványképeket, és azon fáradozott, hogy megtérítsen egy bennszülött varázslót. Eleinte sikertelenül, de egy halálos veszélyben a varázsló – miután látta a szent csodás tetteit – kérte a keresztséget. Minden indiós, akiknek a közösségében élt, jól ismerte, mégsem sikerült neki, hogy teljesen behatoljon hitvilágukba. Többek között a cipavák és a paluatók között munkálkodott, és mint beszéltek, mintegy 15.000 bennszülöttet térített meg. Végül kinevezték a Santa Marta egyházmegyében lévő Tenerife plébánosává, s ez lehetővé tette számára, hogy a mai Kolumbia egész északi részén, a Goajira-földnyelvtől az Urabá-öbölhöz hirdesse az Evangéliumot. Ezenkívül meglátogatta még a Leeward-, San Thomé- és Windwards-szigeteket is. Mivel ismerte az indiósokat, jó kapcsolata volt a spanyolokkal és önfeláldozó keresztény életet élt, kinevezték a bogotai konvent priorjává (1568), de nem foglalta el új hivatalát, hanem visszatért Spanyolországba.

Váratlan visszatéréseinek oka kétségtelenül összefügg spanyol telepesekkel szemben tanúsított magatartásával. Hála Bartolomé de Las Casas (1474–1566) fáradozásainak, aki domonkosként végzett hosszú tevékenysége után Chiapa püspöke lett, a domonkosok a szószékről fölemelték szavukat a jogtalanság ellen, amelyet a telepések követtek el az indiósokon, amennyiben rabszolgákként bántak velük, bár külsőleg egyenlőek voltak a bérmunkásokkal (amint azt a spanyol királyok által az indiósok számára kibocsátott törvények: Leyes de Indias kívánták). Új-Granada egy része tiltakozott az atyák beállítottsága ellen. Ezért tért vissza Bertrán János Lajos 1569-ben Spanyolországba; nem volt ugyanis olyan harcos természetű, mint Las Casas, inkább a szemlélődés és az emberi jóság felelt meg természetének.

Amerikai tevékenysége kétségtelenül mély nyomokat hagyott hátra. Először is a domonkos rendben, azután a Santa Marta egyházmegyén belül az indiósok iránt tanúsított nyitottságával egy olyan élet jó emlékét hagyva, melyet az Evangélium betű szerinti követésében, a vezeklésben és szolgálatkészségben töltött.

1570-ben a San Onofrio konvent priorjává választották. Ezután Valenciában lett újoncmester és prior. Ez alatt az idő alatt levelezésben állt Avilai Nagy Szent Terézszel (lásd: A szentek élete, 589. o.), tanácsadója volt Boldog Ribera János (1533–1611) pátriárkának, Boldog Nicolás Factornak (1520–1583) és más kiemelkedő személyiségeknek. 1581. október 9-én írta le ezeket a szavakat: „Úr Jézus Krisztus, bárcsak meghalnék a szereteted iránti szeretetből, Érted, aki az én szeretetem iránti szeretetből meghaltál a kereszten”.

Ezen a napon visszaadta lelkét az Úr kezébe.

1608-ban V. Pál pápa boldoggá, 1671. április 12-én X. Kelemen szentté avatta. 1690-ben VIII. Sándor Új-Granada királyságának (ma Kolumbia) fő patrónusává nyilvánította.

BORGIA SZENT FERENC jezsuita generális

Október 10.

*Gandia, 1510. október 28. +Róma, 1572. október 1.

Ferenc nagyon előkelő spanyol család gyermeke. Apja, Roderigo de Borgia Gandia hercege, anyja, Aragóniai Janka Ferdinánd király unokája volt. Az édesanyja Assisi Szent Ferenc iránti tiszteletből adta az elsőszülött fiúnak a Ferenc nevet, aki a hercegség várományosa volt. Ferenc tízéves korában elveszítette anyját, s egy lázadás miatt a nevelőjének menekítenie kellett őt. Ezután a nagybácsi, a zaragózi érsek udvarában nevelkedett. Tizennyolc évesen a királyi udvarba került és a király, V. Károly csakhamar a barátságába fogadta.

1529-ben házasságot kötött Eleonóra Castro udvarhölgygel és tízéves házasságuk alatt nyolc gyermekük született. Amikor Izabella császárné 1539 nyarán váratlanul meghalt, Ferencnek kellett a koporsót Toledóból Granadába kísérenie. Granadába érve a temetés előtt neki kellett a felnyitott koporsóban azonosítani a holttestet. A kétnapos halott látványa úgy megrendítette, hogy elfordul korábbi életétől. Még nem tudta rászánni magát, hogy teljesen megváltoztassa azt. 1539-től 1543-ig viselte Katalónia alkirályának hivatalát. Alig vette át apja halála után Gandia hercegségét, 1546 tavaszán elveszítette hitvesét. Ekkor merész lépésre határozta el magát: felvételét kérte Jézus Társaságának csak néhány évvel azelőtt megalapított rendjébe. Alkirályként megismert már néhány jezsuitát. 1545 végén így értesítették a rend generálisát, Loyolai Szent Ignácot (lásd: A szentek élete, 387. o.): „Szívvel- lélekkel érdeklődik a társaság iránt, és azt beszél róla, hogy ha szabad lenne, be is lépne”.

Ferenc ebben az időben székvárosában, Gandiában kollégiumot és főiskolát alapított, és átadta a jezsuita rendnek. Ignác 1546. október 9-én felvette rendjébe a főnemesi jelöltet. „Belépéséből az isteni gondviselés, mint reméljük, gazdag termést és lelki áldást fakaszt majd... Mi pedig a társaságban felbuzdulunk, hogy új örömmel szolgáljunk mennyei Atyánknak, aki ilyen testvért ajándékozott nekünk.” A hercegnek azonban először még gondoskodnia kellett valamennyi gyermekéről, emellett teológiát kellett tanulnia, és lehetőség szerint meg kellett szereznie a doktori fokozatot, de – Ignác szavai szerint – „mindezt egyelőre titokban, mert ilyen hatalmas csattanást nem bír el a világ füle”.

Így a herceg elhatározása még öt éven át titokban maradt. A fiatal rend ellen éppen Spanyolországban áskálódtak nagyon; ő azonban leplezetlenül támogatta a jezsuitákat tanáccsal és tettekkel egyaránt. Életmódjában – így napirendjében is – akkora szigorúságot tanúsított, hogy a rend generálisa többször intette: tartson mértéket, és kerülje a túlhajtást. Egy Gandiába látogató spanyol püspök barátjának ezt írta: „A herceget, aki fejedelmként és nemesemberként egyaránt csodálatra méltó, teljesen alázasnak és szentnek, valóban Isten emberének láttam. Látása megerősíti azt a hírt, amelyet erényei és jó kormányzása terjesztenek. Mélyen megszegyenített annak gondolata, hogy papi és püspöki életem, összehasonlítva ennek a világnak az életével, milyen csekély gyümölcsöt hozott.”

1550-ben a jubileumi év kedvező alkalmat kínált Ferencnek, hogy feltűnés nélkül Rómába utazzon. Elutazása előtt közölték családjá tagjaival a herceg lényeges állapotváltoztatását. Legidősebb fia átvette a hercegség kormányzását, s többi gyermekéről is gondoskodott Ferenc. Nagy kísérettel tette meg az utat Spanyolországon, Franciaországon és Észak-Itálián át; a főnemesség és a fejedelmek mindenütt rangjához méltóan fogadták. Rómában a jezsuita rend generálisának házáat választotta szálláshelyéül. Ünnepléses kihallgatása alkalmával így nyilatkozott III. Gyula pápa (1550–1555): „Volnának csak ilyen fejedelmeink, jobban állna a kereszténység ügye”. Ferenc Rómából V. Károly császár tudomására hozta elhatározását, és kérte beleegyezését. 1551 februárjában még mindig ismeretlen jezsuitaként indult vissza Spanyolországba; Baszkföldön, a rendalapító szülőföldjén kapta meg a császár Augsburgból küldött beleegyező írását. Most végre nyilvánosan is megvallhatta, hogy hova tartozik; elsőszülöttje javára lemondott az uralomról és minden főnemesi kiváltságáról. Néhány nappal ezután pappá szentelték. Ennek az eseménynek a híre messze túlszárnyalta Spanyolország

határait, és a még csak tízéves jezsuita rend vonzóerejét jelentősen megnövelte. Alig egy évvel később Károly császár, majd később fia, II. Fülöp (1556–1598) spanyol király azon fáradozott, hogy a pápánál kijárja az egykori herceg bíborossá emelését. Ignác csak a legnagyobb elővigyázattal tehette meg ellenintézkedéseit, mert a császár egyébként is nagyon tartózkodóan viselkedett a jezsuita renddel szemben. Ferenc viszont nem tudott határozni, mert a pápa kívánsága volt számára mérvadó. A rend generálisa azonban végül meg tudta győzni arról, hogy a pápa a császár kifejezett kívánsága ellenére sem készíthetné soha akaratával szemben a bíborosság elfogadására. Ezúttal is, mint más esetekben, amikor a jezsuita rend tagjait egyházi méltóságokra javasolták, Ignác veszélyeztetve látta fiatal rendjét, és ezért mindent megmozgatott, hogy keresztelje az ilyenféle terveket. Mindig sikert is ért el.

Bár Borgia Ferenc személy szerint inkább vonzódott a zárt élethez és a magányossághoz, a szemlélődő imádsághoz, ésszerűtlen lett volna, hogy a lélekgondozás érdekében ki ne használják a helyzet kínálta lehetőségeket. A spanyol és a portugál udvarban személyes befolyása által néhány dolgot el is tudott érni. 1554-ben Ignác kinevezte az Ibériai-félsziget valamennyi jezsuita alapításának általános felügyelőjévé. Az uralkodáshoz szokott, de a rend mindennapi életében még tapasztalatlan előljáró bizonyos nehézségekkel került szembe. Elmúlt életének utórezgése volt, hogy 1554-ben a császár anyjának, Őrült Johannának betegágyához hívták Tordesillasba, s vele is maradt annak haláláig; az is idetartozik, hogy V. Károly, miután 1555-ben az uralkodásba belefáradva lemondott a koronáról, egykori alattvalóját és barátját többször is magához hívta. Tekintélye és befolyása számos ellenséget szerzett neki. Az inkvizíció 1559-ben a tiltott könyvek jegyzékére tett egy könyvet, amely Gandia hercegének neve alatt (de beleegyezése nélkül) jelent meg, és amelyből ő maga csak néhány oldalt írt.

Ez volt a kezdete annak a támadásnak, amely elől Ferenc gyors, csaknem meneküléshez hasonló utazásával Portugáliába távozott. Onnan 1561-ben Rómába ment. Most minden másként volt, mint tíz évvel azelőtt. Menekülőként érkezett; hívő voltát, sőt még személyes életmódjának feddhetetlenségét is kétségbe vonták; intézkedései ellen vádló hangok hallatszottak, és a spanyol királynál sem látták már szívesen. Először teljes elrejtettségben élt. A rend generálisa, Diego Lainez megnyugtatóan írta Spanyolországba: „Idős és beteges, teljesen az imádságnak él, szent békében szeretné befejezni napjait”. Tekintélye azonban Rómában töretlen volt: úgy tisztelték, mint „aki egykor herceg volt, most pedig szent”. Lainez generális halála után a rend második általános gyűlésén a harminckilencből harmincegy szavazattal őt választották meg harmadik generálisnak.

A pogány missziók mellett különleges gondot fordított az Alpoktól északra fekvő országokra. Ez pedig azokból a tényekből fakadt, amelyekről így írt egyszer a délnémet rendtartomány provinciálisának, Canisius Szent Péternek (lásd: A szentek élete, 719. o.): „Biztosíthatom, hogy Németország érdekében olyan sokat teszünk, mint talán a társaság összes többi tartományáért együttvéve, úgyhogy ez itt már azt a hatást kelti: nincs más gondunk, mint hogy embereket kerítsünk Németország számára. Legyen tehát nyugodt, mi itt többet teszünk, mint amennyit tudunk.”

1570 nyarán Szent V. Pius pápa (lásd: A szentek élete, 187. o.) a generálist kísérőül rendelte Bonelli bíboros mellé, akinek legátusként a török elleni szövetséget kellett szorgalmaznia a spanyol és portugál királyi udvarban.

„Semmi sem gondoltam kevésbé – írta Ferenc az egyik lányának –, mint egy ilyen utazásra, és nem is bízhatok az utazás céljának elérésében, ha koromra és szokásos betegségemre tekintek... Bízom mégis az engedelmesség erejében.” A diplomáciai küldetés eredménye nem is felelt meg teljesen a reményeknek, de a törökökön Lepantónál aratott tengeri győzelem (1571) mégiscsak látható sikernek számított. Ferenc számára a küldetés annak örömeivel járt, hogy viszontláthatta gyermekeit, akikkel mindig szoros levélbeli kapcsolatban maradt. A Fülöp királlyal kialakult korábbi feszültség régen feledésbe ment. Spanyolországban és Portugáliában tolongott a nép, hogy – mint nevezték – a „szent herceget” láthassa és hallhassa. Róma utasítására kiterjesztették utazásuk programját; a francia udvart is meg kellett látogatniok. Ottani eredményük az eddigieknél is csekélyebb volt. Amikor február végén hír érkezett a pápa súlyos betegségéről, meg kellett szakítaniok ottani

tartózkodásukat. Téli utazásuk az Alpokon át még súlyosabbá tette a beteg generális egészségi állapotát. Torinótól kezdve a Pó mentén haladtak, majd Ferrarában hosszabb ideig megállapodtak a betegre való tekintettel. Csak szeptemberben folytatták útjukat. Gyaloghintójában, amelyet nem tudott többé elhagyni, írta egy barátjához utolsó levelét: „Úton vagyok ama végső utazásomban, amelyről nem jön vissza senki. Kívánom, hogy láthassam Önt Rómában. Ha megérkezésekor nem lennék már életben, hanem ott lennék, ahová minden kívánságom és az Úr nagy irgalmasságába vetett remény vonz, akkor ajánljon Ön az Úrnak; életemben és halálomban ugyanezt teszem Önért.”

Szeptember 28-án érkezett a kis menet a súlyos beteggel Rómába. A szeptember 30-áról október 1-ére virradó éjszaka meghalt Borgia Ferenc. Halála után száz évvel, 1671-ben avatták szentté. A szent testét, amelyet eredetileg Rómában, az új Gesú templomban temettek el, már 1617-ben átszállították Madridba, a jezsuiták templomába. Miután még egyszer átvitték egy másik templomba, földi maradványai áldozatul estek a kolostor 1931. évi ostromának.

Nagy Szent Teréz (lásd: A szentek élete, 589. o.) egy levelében méltó emléket állított a szentnek: „Ebben az időben érkezett ide P. Francisco, Gandia egykori hercege, aki néhány évvel ezelőtt mindent elhagyott, és belépett a Jézus Társaságba... Tudtam, hogy nagyon tökéletes férfi, s Isten nagy kegyelmekkel áldotta meg és halmozta el; az Úr ugyanis már ebben az életben is viszonzta neki, hogy érette olyan sokat feláldozott.”

Október 11.

BOLDOG GRIESINGER JAKAB domonkos testvér

Október 11.

*Ulm, 1407. +Bologna, 1491. október 11.

Dietrich Griesinger tehetős molnár volt Ulmban. Feleségével együtt kitűnt élő hitével, nagy jótekonyságával, erkölcsi szigorúságával és jámborságával. Második gyermekük volt az 1407-ben született Jakab. Testileg és lelkileg apjára hasonlított s kedvence is lett. Alapos kiképzést kapott az olvasásban, írásban, számolásban és a latinban, de nem a kereskedői vagy a papi hivatást választotta. Az Ulmban meghonosodott üvegfestészet vonzotta. Tanulóideje alatt gazdag technikai tudást sajátított el.

1432-ben néhány hasonló korú társával együtt elhatározta, hogy Rómába zarándokol. Egy februári reggelen a székesegyház terén gyülekeztek, hogy együttesen keljenek útra. Bár az utazás hozott némi örömet, sok áldozatot is kívánt, Jakab azonban római útján elsősorban zarándoknak érezte magát.

Róma sok temploma és látnivalója feltárult nyitott és lelkes tekintete előtt. Nagycsütörtökön életgyónást végzett, hogy jól előkészüljön IV. Jenő pápa (1431–1447) áldására és a teljes búcsúra.

Fordulóponton is állt egyben. Pénzét felemésztette az utazás és az alamizsnálkodás. Amikor meghallotta, hogy Aragóniai Alfonz zsoldosokat toboroz, hogy elfoglalja a nápolyi királyságot, beállt zsoldosnak. Gaeta erődítménye és kikötővárosa előtt kellett szolgálnia; a gaetaiak azonban nemsokára megfutamították őket, majd részt vett a szerencsétlenül végződött aversai csatában is.

Négyévi szolgálat után felhagyott a katonaélettel. Capuában házmesterséget vállalt egy jogtudósnál, majd anélkül, hogy teljes bérét és holmiját magával vitte volna, csakhamar elhagyta ezt az állását is, és észak felé vette útját. Bolognában pihenőt tartott, de úgy gondolta, hogy hamarosan elindul hazafelé. Imádkozott a székesegyházban, majd összetalálkozott néhány társával, akik kilenc évvel azelőtt vele együtt indultak a római zarándoklatra, és mint ő is, Itáliában maradtak. Azt javasolták neki, maradjon velük, és vállaljon szolgálatot a helyőrségen, s utána majd együttesen térnek haza. Jakab hamarosan elnyerte századosa bizalmát. Szabad óráiban a templomokat látogatta. Különösen a San Domenico templom vonzotta, ahol gyakran imádkozott Szent Domonkos (lásd: A szentek élete, 417. o.) sírjánál. Itt világosodott meg hivatása, jelentkezett Szent Domonkos rendjébe laikus testvérnek, s harmincnégy éves korában be is öltözött. A „német Jakab testvér” néven került bele a

bolognai domonkos kolostor történetébe. Ez a közösség lett életének, imádságának, munkájának és halálának helye. Földi hazája és vándorlásai helyett állandó helyet talált további élete számára. A bolognai nagy, száz szerzetest befogadó domonkos kolostorban a zsolozsmában, prédikálásban és szentségek kiszolgáltatásában megszentelődő papok mellett laikus testvérként megtalálta helyét. A konventnek jó hagyománya volt a kolostori fegyelemben.

Jakab testvér a konyhában és a templomban, valamint a betegápolásban segédkezett. „Aki látta, hogyan ápolta a betegeket, egyetért azzal, hogy lobogott benne a szeretet és a jóság” – terjedt el róla. Egy pestis sújtotta évben – tehát 1449-ben vagy 1457-ben – szerető vnatadása nem ismert határt. Előjárói később azzal bízták meg, hogy tanult mesterségét, az üvegfestészetet elevenítse fel. E munkájára vonatkozó bizonyítékok, ahogy jórészt maguk a művek is, sajnos az évszázadok folyamán elvesztek. 1463-ban megbízták, hogy a San Petronio templom hat nagy kerek ablakába illesszen négyszögletű címerképet. Elkészítette továbbá a jegyzők egyesülete kápolnájának üveglakait is.

A San Domenico homlokzatának nagy rózsablakát is Jakabnak tulajdonítják. A könyvtár kialakításában is közreműködött. Szava mértékadó volt a boltozatok, falak és párkányzatok színezésében, valamint az oszlopfők kiképzésében. 1468-ban készítette az ablakok tervrajzait, s 1472-ben beillesztették az utolsókat is. A számadáskönyvek bejegyzéseiből kiderül, hogy Jakab festő-, kovács- és lakatosként is tevékenykedett. 1473-ban Szent Domonkos szarkofágját művészi díszítéssel látták el. Ez alkalommal két kerek ablakot helyeztek el a Domonkos kápolna előtti új keresztboltozatban; ez is Jakab testvér munkája volt. (1730-ban egy átalakítás áldozatai lettek.)

Amit a San Petronio és a San Domenico számadáskönyvei az üvegfestő és kézműves Jakab munkáira vonatkozóan jelentenek, azt jelenti lelkiségére vonatkozóan életrajza, melyet egyik tanítványa, Ambrogino Tormoli testvér szerkesztett.

Jakab lelki életéről azt írja Ambrogino testvér, hogy Isten számára nem volt elég neki semmiféle idő. Miközben a klerikusok a kóruson zsolozsmát mondtak, ő mint laikus testvér a Miatyánkot imádkozta. Munka közben megőrizte belső összeszedettségét és a hallgatást, tartózkodott a haszontalan beszédétől. A felebaráti szeretet és az engedelmesség gyakorlása többet jelentett számára művészi munkáinál. Türelme a munkában és magatartásában, szelídsége, vezeklőkészsége közmondásos volt. Különösen az Egyházért és rendje ügyeiért imádkozott. Már életében a szentség hírében állt, betegeket vittek hozzá, hogy meggyógyítsa őket. Calabria hercege Bolognán átutazóban maga is látni akarta, és tisztelettel ölelte át.

Élete vége felé súlyos betegségét nagy megadással viselte el. 1491. október 11-ről 12-re virradó éjszaka halt meg.

A San Petronio napfényben még ma is ragyogó üveglakainál nem csekélyebb jelentőségűek a századok távlatából felénk sugárzó erényei, melyek az isteni világosságot és erőt hirdetik.

1825. augusztus 3-án XII. Leó pápa megengedte ulmi Boldog Jakab ünnepének megülését Bologna érseksége és a domonkos rend számára. Rottenburg püspöksége is felvette ünnepi naptárába a Svábföldről származó boldogot.

Október 14.

SZENT I. CALLISTUS PÁPA

Október 14.

+ Vsz. 222.

A pápák életéről a 2. századig meglehetősen keveset tudunk. Legtöbbjüknek csak a neve maradt fenn, sőt néha az is nehezen követhető a hagyomány folyamatában. A 3. századtól azonban a pápák egyre határozottabb alakot öltenek mint az egyháztörténelem főszereplői. Közéjük tartozik Callistus pápa is.

A nevét írták Calixtus, Kallisztosz, Kalistus formában is. 217–222 között volt Róma püspöke. Fáradságos munka volt a hagyományában szétválasztani az igaz adatokat a hamisaktól, de miután megtörtént, aránylag sokat tudunk róla, mégpedig hiteles adatokat. Kortársa, a római Hippolitus pap a legfontosabb adatközlő. Egyáltalán nem nevezhető a pápa barátjának, annyira nem, hogy néhány kutató a Callistussal szemben ellenpápaként fellépett Hippolitussal azonosítja. Ha ez nem is felel meg a valóságnak, kétségtelen, hogy Hippolitus nem adott tárgyilagos képet a pápáról.

Egy épületesnek alig, sőt kifejezetten gyűlölködőnek nevezhető irat töredékeiből (Refutatio IX) a következőket tudjuk meg: Callistus felszabadított rabszolga volt, és Zephyrinus pápa idejében lett a római egyház diákonusa. Hivatala elsősorban az anyagi ügyekhez kötötte, melyekhez értett is, és ezzel nagy megbecsülést vívott ki magának a hívők körében. Az ő kezelésébe tartozott a Via Appia Antica mellett lévő katakombák is. Ezért hívják mind a mai napig Callistus-katakombának.

Zephyrinus halála után megválasztották pápának. Nagyon súlyos nehézségekkel kellett megküzdenie: az eretnek Sabellius és követői tagadták a Szentháromságot azzal, hogy túlhangsúlyozták Isten egységét. Azt hirdették, hogy az Atya, a Fiú és a Szentlélek nem három önálló személy, hanem egyetlen személynek különböző megnyilvánulási formái. Callistus ezért Sabelliust követőivel együtt kiközösítette az Egyházból.

Ennél is égetőbbek voltak a lelkipásztori kérdések: a bűnbánat, a házasság és a hittagadókkal való bánásmód kérdései. Az egyre gyarapodó egyházközségekben napról napra merültek fel ilyen kérdések: „Megbocsátható-e, ha valaki eretnekségbe téved? Visszafogadható-e az Egyházba valaki, ha az üldözés idején gyengének bizonyult, és valamilyen formában megtagadta a hitét? Vajon érvényes-e az Egyház előtt a szabad embernek rabszolgával kötött házassága, mert a római jog ezt a házasságot érvénytelennek tartotta?”

E kérdések megoldásában két irányzat állt szemben egymással: egy túlzó, szigorú és egy enyhébb, az átlagember képességeit figyelembe vevő felfogás. A pápa ehhez az utóbbihoz csatlakozott, amivel elég sok ellenséget szerzett magának. De ő úgy ítélte, hogy az Egyháznak és a pápának az irgalmasság jövőbe vezető útját kell járnia.

Erről beszélt később Szent Ágoston, amikor azt mondta, hogy az Egyház „Corpus permixtum”, azaz szentekből és bűnösökből álló, vegyes közösség.

Callistus haláláról nincsenek biztos adataink. A 354-ben keletkezett római naptár vértanúként említi. A Depositio Martyrum október 14-re teszi temetése napját.

A legenda elbeszéli, hogy Callistus idejében villámcsapás következtében leégett Róma egyik kerülete, és a tűzben egy Jupiter-szobor jobb karja is leolvadt. A pogány papok engesztelő áldozatot mutattak be a sérült bálvány előtt. Ekkor ismét vihar támadt, és most egy villámcsapás elpusztította az egész bálványt és oltárát is.

A történetekért a keresztényeket tették felelőssé, ezért Palmatus konzul parancsot kapott, hogy tartóztassa le Callistust a klerikusaival együtt. El is fogták őket, de miközben a bíróhoz vezették a foglyokat, a parancsnok és katonái megvakultak, a foglyok pedig elmenekülhettek.

Az egyik Vesta-szűz elragadtatásba esett és így kiáltozott: „Callistus Istene az igaz és élő Isten!” – Meghallotta ezt Palmatus, és elindult másodszer a pápához. Mikor rátalált, kérte, tanítsa a keresztény hitre, majd megkeresztelkedett. Utána sok előkelő embert vitt el Callistushoz, az egykori rabszolgához, és valamennyien megkeresztelkedtek.

Végezetül a császár olyan haragra lobbant Callistus ellen, hogy elfogatta, öt napig étlen-szomjan őriztette a börtönben, majd agyonverte, s hogy az öngyilkosság látszatát keltsék, kivetették a börtön ablakán. Utána, hogy nyomtalanul tüntessék el, kútba dobták a testét. Egy Asterius nevű pap azonban kiemelte a kútból, és tisztességgel eltemette.

Istenünk, hallgasd meg kegyesen néped imádságát, hogy Szent Callistus pápa, akinek szenvedése emlékezetét üljük, érdemeivel segítsen minket!

Október 15.

AVILAI NAGY SZENT TERÉZ

Október 15.

*Avila, 1515. március 28. +Alba de Torres, 1582. október 4.

Teréz abban a történelmi korszakban élt, amikor a spanyol királyság kultúrája fénykorában és hatalma csúcán állt. A család ősei oroszlánként harcoltak a mórok ellen, és ismételten inkább felgyújtották a várakat, mintsem átadják az ellenség kezére. Teréz szintén harcra született.

Apja Don Alonzo Sanchez de Cepeda, édesanyja Donna Beatriz de Ahumada volt. Tizenkét gyermekük közül három volt leány. Közülük kettő férjhez ment, csak Teréz határozott úgy, hogy kolostorba vonul.

E lépése egyáltalán nem volt szükségszerű, s nem is menekülést jelentett valami kilátástalan helyzetből. Tizennégy és tizennyolc éves kora között Teréz is a szépségre, a kellemre és a gazdagságra gondolt, és komolyan foglalkozott a férjhez menés gondolatával. Gyermekkorától kezdve nagyon impulzív, kívánságaiban és döntéseiben temperamentumosnak mutatkozott, de azért meggondolatlanságokat nem követett el. Nagy szeretetkészség élt benne, amely spontán módon nyilatkozott meg, arra azonban ügyelt, hogy olyan helyzetbe ne kerüljön, ami miatt adott szavát vissza kelljen vonnia. Nagy tudásvágy is égett benne, amelyet csak nehezen tudott csillapítani, ezért mindig új könyvekhez akart jutni. Személyének, szellemességének, beszédének és magatartásának varázsa már gyermekkorában sok játszópajtást vonzott köréje, és szórakoztatta, nevette társait. Ezt a művészetet, hogy „embereket megvidámítson, és nevetésre indítson”, mindhaláláig megőrizte.

Amikor köztudottá vált, hogy belép a Kármelbe, mindenki megdöbben – ő maga is. Elhatározása mögött nem szerelmi csalódás, nem is természetes hajlam vagy a kolostori élet utáni vonzódás állt, nem is valami megfoghatatlan érzés, ami gyakran rejlik egy hivatás hátterében. Teréz az üdvösséget kereste, mégpedig „nagy áron”. Egyszerűen és őszintén azt látta be, hogy az ő természetével és a szeretet vonalán szerzett tapasztalataival a világban élve nem fog sikerülni az üdvössége. De a kolostorba lépése drámai, fájdalmas lépés volt: „Elhatároztam, hogy közlöm atyámmal, és ez nekem ugyanannyit jelentett, mintha beöltöztem volna, mert becsületbeli kérdés volt számomra, hogy hű maradjak a mondott szóhoz.” Apja azonban megtagadta a beleegyezését. Ettől a naptól fogva Teréz jámborsága épp annyira ingerelte, mint korábban a világiassága. Ezért Teréz, amikor tizennyolc éves lett, titokban hagyta el a szülői házat, és felvételét kérte az avilai Megtestesülés-kolostorba. Később azt mondta: „Nem hiszem, hogy a halál fájdalmasabb lesz a szívemnek, mint az a perc, amikor elhagytam a szülői házat. Úgy éreztem, hogy ízekre szakadok.”

Amibe pedig belekezdett, tudniillik hogy apáca legyen, azt nagyon komolyan tette. Anyyira komolyan, hogy a megerőltetéstől egy év után fizikailag is, idegileg is összeomlott. Vérszegény lett, köszvényeszerű ízületi bántalmak támadtak meg, melyek végül egy négynapos merevgörcsbe mentek át. Már elkészítették a sírját, és néhány kolostorban elimádkozták érte a halotti zsolozsmát, ám a görcs egyszer csak feloldódott, Teréz magához tért, és sajátkezűleg távolította el a szeméről a megszentelt viaszt, amivel a halottak szemét szokták lezárni. De csak Don Alonsónak, a kolostor gyóntatójának gondoskodása és sejtelve akadályozta meg, hogy Terézt elevenen el ne temessék.

Ezután következett tizennyolc hosszú esztendő, és közben nem történt Teréz életében semmi. Az átlagosnál nem rosszabb, de nem is jobb apáca volt. A Megtestesülés-kolostorban akkor százharminc-száznyolcvan között változott a nővérek száma. A kolostor nem buzdította tagjait a tökéletességre, s főleg nem nyújtott hozzá vezető kezet. Ezen a téren minden az egyéni buzgóságtól függött, de ha

valaki megpróbált jobb, tökéletesebb lenni, annak számolnia kellett a kockázattal, hogy kitűnik a többiek közül és sok kellemetlen helyzetben lesz része.

Donna Tereza Ahumada szívesen vállalkozott volna a tökéletességre való törekvés megkísérlésére, de nagyon kevesen csatlakoztak volna hozzá. Másrészt ez a középszerű kolostori élet meglehetősen kényelmes volt. Valamennyi nővér szívesen vette maga mellé társként Terézt, s mint valami látványossággal, mintá- apácával vonultak vele a beszélőszobába, vagy a város palotáiba.

Önéletrajzi feljegyzései azonban ezekről az évekről is egy nagy és mély lélek arcát sejtetik: mélységes csalódást érzett, ugyanakkor hallott valami titokzatos hívást a bensőségesebb életre. Kapott egy látomást a pokolról, elolvasta Szent Ágoston vallomásait – ezek elvezették a megtéréshez.

Egy alkalommal úgy érezte, hogy Isten egészen áthatja: „Lehetetlen volt abban kételkednem, hogy Ő bennem van, és én elmerülök Benne.” Ekkor Teréz negyven esztendő volt. „Az, amit addig éltem, az én életem volt. Az pedig, ami ekkor kezdődött, Isten élete bennem.”

Végleges megtérése után, amelyben belátta addigi tévedését és meglátta, hogy Isten őt „nem az emberekkel, hanem az angyalokkal való társalgásban akarja látni”, készségesnek mutatkozott a hívás követésére. Teljes erővel belevetette magát a küzdelembe, hogy a szívét „összhangba hozza” Krisztus szívével.

Belső élete ettől kezdve gyorsan és meredeken emelkedett fölfelé a misztikus magasságokba. Isten valósága olyan erővel tört rá, hogy gyakran a legnagyobb kín és gyönyörűség egyszerre kerítette hatalmába. Egyik levelében ezt írta: „Úgy támolygok, mint egy részeg.” Ismételten látták a nővérek, hogy a templomban egy méter magasan lebeg a padló felett és az arcából különleges fény sugárzik. Neki magának e jelenségek nagyon kellemetlenek voltak, és kérte Istentől, őrizze meg a kegyelem külső megnyilvánulásaitól, s vezesse őt más utakon. Közben azonban mindig józan kritikával élt a rendkívüli jelenségekkel szemben, nehogy a képzelet játékát misztikus vízióknak lássa.

De bármilyen alázatos és tartózkodó volt a kolostori életben, az Istentől kapott kinyilatkoztatások miatt nővértársai üldözni kezdték. Azzal vádolták, hogy látomásai nem Istentől, hanem az ördögtől valók. E kínos helyzetből négy szent: Borja Szent Ferenc, Bertran Szent Lajos, Alcantarai Szent Péter és Keresztes Szent János tanúságtétele szabadította meg, mert ők igazolták Teréz misztikájának igaz voltát.

Mint minden igazi misztikus, Teréz is úgy érezte, hogy cselekednie kell, apostoli életre küldik és szeretetben kell tevékenykednie: „Cselekedeteket kell végrehajtani, mindig csak cselekedeteket”, hiszen „nem arról van szó, hogy sokat kell gondolkodni, hanem arról, hogy nagyon kell szeretni”.

Teréz mindenekelőtt „igen hűséges akart lenni a rendi regulához”, mert megtapasztalta, hogy mennyire eltávolodtak az eredeti kármelita szellemtől. Miután engedélyt kapott a pápától és az avilai püspöktől, egy árva fillér nélkül hozzálátott Avilában egy kis kolostor építéséhez. 1562-ben nyitotta meg, és elszánva magát arra, hogy a kármelita életet a maga eredeti szigorában fogja élni, lehúzta a saruját és nevet változtatott: ettől fogva Jézusról nevezett Teréz volt a neve.

Bár igen sokan szembeszegültek vele, egyik kolostoralapítását követte a másik. Sokan és nagy lelkesedéssel csatlakoztak hozzá. Jelentős támaszt kapott Keresztes Szent János és Grácián Jeromos személyében, akik mellette álltak akkor is, amikor a kármelita rend sarus ága 1575-ben elkeseredett támadást indított ellene.

Az Isten dicsőségéért és a tévtanítások által meggyötört és elcsúfított Egyház megszépítéséért égő buzgósa nem hagyta nyugton. Kitárult előtte Isten titkainak kapuja, és leomlott számára az idő és az örökkévalóság közötti válaszfal. Mindezek következtében Teréz üzeneteket, parancsokat, reményeket és válaszokat közvetített.

Életének utolsó huszonnégy esztendeje ebben a tevékenységben telt el, és könyveiben – önéletrajzában, amely Az Úr irgalmasságának könyve címet viseli, a Tökéletesség útjában, a Lelki várkastélyban és Az alapításokban – misztikus magasságokban járó lírával hagyta ránk mestéri tanítását.

Szinte lehetetlen jelentőségének megfelelően értékelni Nagy Szent Terézt. Megszámlálhatatlan azoknak az embereknek a serege, akik tanúként állnak életszentsége mellett: a legműveltebb teológusok, számtalan püspök, különböző szentek, királyok, egyszerű parasztok – köztük egy húsz éves ember, aki naponta hálaírást mondott egy pohár vízért –, egy könnyűvérű madridi leány és mind, akik életet merítettek a tanításából. Mint Mózes, úgy élte át imádságaiban a trienti zsinat gondjait és kínjait, a lepantói csata napjait, hazája eseményeit és Amerika misszionálását: „Ezek az indók sokban vannak nekem” – mondta egyszer, és vigasztalhatatlanul sírt, amikor értük imádkozott. De pihenést nem ismerő tevékenysége semmi gátló hatást nem jelentett misztikus belső életére.

Életének utolsó napjáig viselte a sok utazás, az alapítások, a legkülönbébb tárgyalások terhét, s közben az egészsége már nagyon rossz állapotban volt. Utolsó hónapjait – főleg néhány hatalmaskodó kolostori előljárónő láttán – szenvedés, keserűség és csalódás nehezítette. Ez volt utolsó megpróbáltatása.

A „szegény, bűnbánó apáca”, ez a beteges, gyenge nő haláláig – az ellenségeskedő világban és rendszerint drámai körülmények között – tizenhét női és tizenöt férfi kolostort alapított a sarutlan kármeliták számára.

Teréz 1582. október 4-én halt meg. Utolsó láza csak az egész életét átható tűz folytatásának és beteljesedésének látszott, amely isteni türelmetlenséggel várta azt az elragadtatást, amelyet az emberi természet már nem bír elviselni. Szeretettől izzó élete jelképeként Alba de Torresban ma is épen őrzik a szívét!!!

VI. Pál pápa 1970. szeptember 27-én az egyháztanítók közé emelte. Olyan megtiszteltetés ez, amely a szent nők között rajta kívül máig csak Sziénai Szent Katalinnak (lásd április 29-én) jutott osztályrészül.

Avilában, október 4-ről 5-re virradó éjszaka halt meg, épp akkor, amikor bevezették a Gergely-féle naptárreformot, minek következtében a következő évben az évforduló már október 15-re esett. 1622-ben avatták szentté, ünnepét 1636-ban vették fel a római naptárba.

Nagy Szent Teréz – a nagy misztikus, az Egyház nagy megújítója, aki magáról így nyilatkozott: „Isten olyan bátorságot öntött belém, ami több, mint az asszonyi bátorság”, s akit ellenségei így tituláltak: „ország csavargója, nyughatatlan nőszemély!” – életéből saját írásai mondanak el megragadó részleteket.

Gyermekkorából tudunk egy esetről, amely már elárulja szenvedélyes természetét. Még nem volt hét esztendő, amikor meggyőzte nála négy évvel idősebb bátyját, hogy éjnek idején szökjenek meg, menjenek a mórok közé, hogy vértanúk lehessenek, mert ez az örökkévalóságba vezető legbiztosabb út. Az egyik nagybácsi csípte fülön az utcán és vitte haza a két kis szökevényt.

A szórakozásokat kedvelő fiatal lány tudatában volt szépségének. Mikor az egyik úr megjegyzést tett a lábára, Teréz azonnal visszavágott neki: „Jól nézre meg, Uram, mert most látja utoljára!”

Egy kármelita atya, aki jól ismerte Terézt, elmondta: „Valójában kicsi hibáit is nagyon kedvesen tudta megvallani. Az egyik napon ezt mondta nekem: »Tudja atyám, életemben három dicséretet kaptam. Azt mondták nekem, hogy okos vagyok, szent és szép. És én azt hittem, hogy e három dicséret közül kettőre rászolgáltam. Azt hittem, hogy okos és szép vagyok. És ez igen nagy hiúság volt!«” Később, amikor az egyik testvér portrét festett róla, így morgolódott: „Mit képzél! Micsoda rút, mélyen ülő szemeket fest nekem!!!”

Amikor Isten birtokba vette a lelkét, a megtérése egy pillanat alatt játszódott le. Egy alkalommal ugyanis meglátott egy szobrot, amely rendkívül hüén ábrázolta az oszlophoz kötözött és megostorozott Krisztust. Ez a látvány úgy megrendítette az akkor már húsz éve kolostorban élő apácát, hogy ott helyben megtért. S közvetlenül azután, hogy Isten nem sokkal később a misztikus egyesülésben magához vonta, így vélekedett: „A tökéletesség legmagasabb foka nem az elragadtatásokban, nem is a látomásokban van, hanem abban, hogy akaratunk tökéletesen beleegyezik Isten akaratába.”

Ugyanabban az esztendőben, amikor a törökök Ciprus szigetén elpusztították az utolsó kármelita kolostorokat, amelyekben még őrizték az ősi kármelita fegyelmet, Teréz megnyitotta az első kis kolostort Avilában, a „szegény bűnbánó apácák” számára. Meg volt róla győződve, hogy „jobban teszik a szülők, ha leányaikat férjhez adják, mint ha laza fegyelmű kolostorba engedik lépni őket.”

Maga Teréz tudósít arról, hogy az első alapítás megtörténte után pár nappal néhány tanácstag, a polgármester és a székeskáptalan tagjai gyűlést tartottak, és egyhangúan megállapították, hogy az új alapítás túrhetetlen, mert káros a közjóra nézve. A polgármester a következő heves támadásban tört ki: „Valamennyien tudunk az újításról, amely városunkban a sarutlan kármelita apácák kolostorának alapításával jelent meg. Újítást mondtam, és maga ez a szó elegendő ahhoz, hogy belássuk: az alapítás veszedelmeket hoz magával..., hiszen az újítás természetében rejlik, hogy rendbontást és lázadást szít, sérti a jó szokásokat, és megbontja a törvényes rendet. Ez általában érvényes minden újításra. Abban az ügyben, amellyel foglalkozunk, az a különleges, hogy a jobbítás és a jámborság fátyolába burkolózik. Már csak ezért is veszedelmesebb minden más újításnál!” – A jelenlévő urak már éppen elhatározták, hogy kiadják a kolostor lerombolására vonatkozó parancsot, amikor felállt az egyik városatya és megvédte Terézt, mondván: „Nem minden újítás kárhoztatható csak azért, mert új... Maga a keresztény Egyház nem újul-e meg állandóan isteni Alapítójától? Egy dolog kétségtelen: ha mi ettől az újításnak nevezett kísérlettől megrémülünk, soha nem lesz rá mód, hogy valami új történhessék az Egyházban, bármennyire hasznos és szükséges lenne is!” – Ezek után a kolostort nem rombolták le.

Mintegy öt évig tartó háború kezdődött, amelyben a kármelita rend „mérsékelt” irányzata szembeszállt a sarutlan, szigorúbb iránnyal. Az általános káptalan mint pártütőket kiközösítéssel sújtotta az összes sarutlan rendtagot, feloszlatta az új alapításokat, Terézt pedig megfosztotta minden hatalomtól, sőt egy kolostorba számúzta. Írásait az inkvizíció elé terjesztették, és kémeket állítottak melléje. Teréz hűséges oltalmazóját, Grácián atyát is feljelentették Rómában és kiközösítették. Avilában megjelent egy pápai küldött, azzal a céllal, hogy megakadályozza Teréz priórává választását. Mindazokat az apácákat, akik Terézre szavaztak, kiközösítette. Keresztes Szent Jánost magánzárkába csukatta, és a testvérei minden nap megostorozták az ebédlőben.

Végül a spanyol király lépett közbe az üldözöttek érdekében, és az ő szavára egy pápai dekrétum szétválasztotta a két irányzatot, és a sarutlan kármelitákat önálló renddé emelte.

Teréz egyszerre volt szent és zseniális szellem. Nagy diplomáciai érzékkel tárgyalt, épületeket tervezett. Kolostorai építését maga irányította, saját kezével varrta nővérei számára a szerzetesi habitust, és érdeklődött a legapróbb dolgok után is. Nevetve állapította meg, hogy a kolostorok építése során olyan jártasságra tett szert, mintha „kofa vagy kereskedő lenne”.

Forróvérű temperamentuma ismételten elárulta magát. A gyóntatója egyszer így kiáltott fel: „Istenem! Inkább vitatkoznék a világ összes teológusával, mint ezzel a nővel!” A rendi generálissal, aki Rómából nagy haraggal jött ellene, addig tárgyalt, amíg az engedélyezte, amit Teréz kívánt. Az egyik püspök pedig, akinek jelentették, hogy Teréz új kolostor alapítását tervezi, szárazon megjegyezte: „Akkor az a kolostor már meg is van alapítva!”

Ha Teréz valami akadályba ütközött, Istenbe vetett bizalma még magasabb lánggal lobogott fel. Egyszer elkerülhetlenné vált egy templom megnagyobbítása. Teréz hívatta a kolostor gondnokát, és megkérdezte tőle, mennyi pénz van a kasszában. „Egy fillér” – hangzott a rövid válasz. Teréz megörült a hírnek, és elrendelte, hogy azonnal fogjanak hozzá az építéshez. Aztán még hozzáfűzte: „A Jézusról nevezett Teréz és három arany dukát, az semmi. De a Jézusról nevezett Teréz, a három dukát és a Jóisten, az minden!”

Egyszer az egyik kolostort újjá kellett építeni. Megkérdezte a kőművesmestert: „Meddig fog tartani?” – „Hat hónapig” – mondta a mester. „Lehetetlen – válaszolta Teréz –, mi tizenégy nap múlva beköltözünk!” Megegyezett a munkásokkal, és két hét múlva valóban átvehették a kolostort.

Teréz harcos természet volt: „Soha nem fognak meggyőzni valamiről, ha a lelkiismeretemmel ellenkezik, még ha az egész világ vonul is fel ellenem!” Egy másik rend főnökének ezt írta: „Már

régóta nem esett olyan nehezemre semmi, mint a Kegyelmed sorait olvasni. És soha nem esett olyan jól széttépnem egy levelet...”

Majdnem egész életében beteges volt, de ha a kolostorok úgy kívánták, habozás nélkül útra kelt. Olykor nyikorgó ökrösszekéren, nyári hőségben, porfelhő közepette, máskor csikorgó téli hidegben, öszvérháton ment a hegyek közé vagy árvíztől sújtott vidékekre. Néha a leglehetősebb helyeken kellett éjszakáznia. Sok esztendő fáradságait ezzel a vidám megjegyzéssel összegezte: „Adjon még az Úristen sok lehetőséget, hogy szenvedjünk érte bolháktól, hazajáró lelkektől és utazások kényelmetlenségeitől”.

A derűjét semmi nem tudta beárnyékolni. Mikor az egyik nővér meghalt, a többieknek megtiltotta, hogy gyászénekeket énekeljenek. Vidám vallásos dalokat komponált, melyeket a nővérekkel énekelt a ravatal körül. Mikor hírért vette, hogy nagyon szeretett test szerinti nővére, Mária meghalt, ezt írta: „Igen nagy örömet okozott nekem halálhírének vétele.” Egy másik haláleset kapcsán pedig ezt mondta: „Nem értem hogyan sirathatjuk azt, aki az örök nyugalmat elnyerte”.

Azt kívánta, hogy ez a vidám derű uralkodjék az összes kolostorban: „Jobban félnék egy savanyú apácától, mint egy sereg gonosz lélektől!” A környezetében nem tűrt meg szomorú arcot: „Isten őrizzen a szomorú arcú szentektől!” Verte a tamburint, énekelt, verselt, és vidám kedélyével mindenkit felderített. Ha valaki emiatt szemrehányást tett neki, így válaszolt: „Erre mind szükség van, hogy elviselhessük az életet”.

Teréz jámborságából is az élet szeretete áradt. Szerette Istent, anélkül, hogy megvetette volna a földet. Amikor egy alkalommal vendégségben volt és feltálaták kedvenc ételét, az egyik apáca lekicsinylő megjegyzést tett az ingyencsésgről. Teréz nevetett egyet és megfelelt neki: „Dicsérd inkább ennek az úrnak udvariasságát, és jegyezd meg: ha fogoly, akkor fogoly, ha pedig vezeklés, akkor vezeklés!”

Rokonaitól szívesen fogadott el adományokat, hogy néhány vidám sorban megköszönhesse: „Kacagnom kell magamon, hogy a küldött péksüteményért nem tudok mást adni viszonzásul, csak vezeklő övet”. Öregségében is friss és fiatalosan szép maradt. Belső harmóniájának titka azokban a szavakban rejlik, melyekkel magát szokta bátorítani: „Semmitől ne félj, semmi meg ne rettentsen. Minden elmúlik. Egyedül Isten marad ugyanaz. A türelem mindent elér. Ha Isten a tiéd, semmid nem hiányzik: Isten egyedül elég!”

Október 16.

ALACOQUE SZENT MARGIT-MÁRIA

Október 16.

*Lauthecour (Burgundia), 1647. július 22. +Paray-le-Monial, 1690. október16.

Alacoque Margit-Mária 1647. július 22-én született Charolais megyében, a Vérosvres város melletti faluban, Lauthecourban. A család paraszti eredetű volt, de sikerült felküzdenie magát: Margit atyja királyi jegyzőként működött. Margit gyermekkorában néha Corchval kastélyában keresztanyjánál, Madame de Fautrières-nél tartózkodott, aki a helyi arisztokráciához tartozott. Úgy tűnik azonban, hogy egész nyolc éves koráig semmiféle iskolázásban nem volt része.

1655-ben, amikor Margit nyolc éves volt, meghalt az édesapja, és a család meglehetősen rendezetlen anyagi körülmények között maradt. Margitot a charolles-i klarisszák kollégiumába adták, ahol hamarosan elsőáldozáshoz járulhatott. De nem maradhatott itt hosszú ideig. Csak a legegyszerűbb ismereteket sajátította el, mert tíz éves korában súlyos beteg lett: gyermekbénulás támadta meg. Betegsége négy évig tartott, s gyógyulása oly váratlan és hirtelen volt, hogy ő maga csodának tulajdonította.

Közben a lauthecouri birtok kezelését Margit anyai nagybátyja vette kézbe, akinek családja cselédként bánt Margittal és édesanyjával. Ebben a nyers és barátságtalan környezetben sokat kellett

szenvednie. 1665-ben édesanyja férjhez akarta adni, hogy kiszabadítsa ebből a kegyetlen helyzetből, és Margit egy pillanatra megingott. Egész kicsi gyermekkorától ugyanis nagy jámborság és a szemlélődő imádságra való hajlam mutatkozott benne, szerette a magányt és az egyedülletet. Mire a férjhezmenetel gondolata felmerült, imádságos élete elmélyült és misztikus vonásokat kezdett mutatni. Hosszú órákat töltött az imádságban, kemény testi vezeklést folytatott, s a szórakozottságot, amely néha meglepte, súlyos hibaként bánta és gyönta meg. Néhány rendkívüli jelenség is mutatkozott már az életében, belső hangokat kezdett hallani és látomásai voltak. Ezért 1667-ben egy magánkinyilatkoztatás hatására elhatározta, hogy szerzetbe lép.

Döntése igen nagy ellenállásba ütközött édesanyja és annak bátyja, Krizosztom részéről. Huszonkét évesen, 1669-ben kapta a bérmálás szentségét és második nevét: Máriát. Majdnem két évnyi bizonytalanság és reménység után 1671-ben végre megkapta az engedélyt a kolostorba vonuláshoz. Ez év június 20-án felvették a Paray-le-Monial vizitációs apácái közé jelöltnek. Két hónappal később beöltöztetett.

A novíciátus ideje alatt tovább folytatódtak a belső életét kísérő rendkívüli jelenségek, és megszakítás nélkül Krisztus lelki látásában élt. Előjáróit nyugtalanította állandó Istenbe-merültsége, a szünet nélküli félig eksztatikus állapot, ezért komoly vizsgálatoknak vetették alá. Éppen rendkívüli jelenségei miatt csak 1672. november 6-án tehetett fogadalmat. A vizsgálatok és próbatétek jelentős része megaláztatásokat jelentett. Így a fogadalomtétel előtti rekollektációs napon is kirendelték, hogy vigyázzon a kolostor szamaraira. Ő zokszó nélkül engedelmeskedett, s miközben a samarákat őrizte, egy bokorba húzódba imádkozott, ahol rendkívüli megvilágosodást kapott Krisztus kínszenvedéseiről.

Ugyanebben az időben kapta az első magánkinyilatkoztatásokat Jézus Szent Szívéről. Az egyik látomásban megismerhette, hogy e Szívnek mennyit kellett szenvednie.

A kolostorban változatlanul folyt kíméletlen próbatétele. Amikor a betegszobára küldték ápolónak, a vezető betegápoló nővér nagyon gorombán bánt vele. Közben Krisztus egyre inkább feltárta előtte Szent Szívének titkát, s valószínűleg 1673. december 27-én kapta az első nagy kinyilatkoztatást. Hamarosan ezután a diákokthoz vezető nővére mellé küldték segítségül. A kolostor többi nővére részéről sok bántást és megnemértést kellett elszenvednie, de Margit-Mária nővér türelme kimeríthetetlen volt.

Az egyre folytatódó kinyilatkoztatások mind határozottabb és világosabb tartalmat nyertek. Sajnos Margit-Mária nővér önéletrajzi feljegyzései nem teszik lehetővé e kinyilatkoztatások időbeli sorrendjének megállapítását. Egyik legmegrázóbb látomása az volt, amelyben Krisztus szeretettől lángoló szívét látta. Ez valószínűleg 1674 Úrnapján történt. Hogy e látomások felől ítéletet alkothasson, a főnöknő anya különböző szakértőkkel vizsgáltatta meg, akiknek véleménye nagyon kedvezőtlen volt rá nézve.

Isten azonban gondoskodott leányáról: 1675 februárjában a vizitációs apácák előjárónak kapták a paray-i jezsuiták közül Claude La Colombière atyát (1641--1682). Rövidesen ő lett Margit-Mária nővér lelkiatyja, és megnyugtatta a kapott kegyelmek valóságáról. Margit-Mária akkor feltárta előtte a vágyát és a küldetését, mely szerint a Jézus Szíve-tiszteletet kell szélesebb körben terjesztenie. Elmondta nagy látomását, amelyben 1675. június 15-én, Úrnapja oktávján volt része, amelyben az Úr Krisztus megbízta azzal, hogy gondoskodjék Jézus Szívének ünnepéről. Erről írást is készített, amelyet átadott La Colombière atyának, aki azt később lelki írásaiban közzé is tette. Június 21-én mindketten felajánlották magukat Jézus Szent Szívének.

La Colombière atya támogatásával Margit-Mária nővér egy évig nyugodtabb körülmények között élhetett. Ebben az évben halt meg az édesanyja. 1676 szeptember végén La Colombière atyát Angliába küldték, s amint eltávozott, a nővértársak ellenségeskedései ismét fellángoltak. A tetőpontot akkor érték el, amikor 1677. november 20-án Margit-Mária nővér, engedve a belső indításnak, elmondta nővértársainak azokat a kifogásokat, amelyeket Krisztus mondott neki a kolostor ellen. Emiatt szabályos lázadás tört ki a nővérek között. Végül azonban a kolostort felkavaró félreértések elcsitulnak.

1678-ban új előjárónőt kapott a kolostor Péronne Rosalie Greyfié személyében, aki Annecyból jött. Kiváló apáca volt, s jóllehet hamarosan meggyőződhetett Margit-Mária nővér életszentségéről, mégis kötelességének érezte, hogy komoly próbák elé állítsa és ismételten mélyen megalázza. Margit közben megbetegedett, s amikor a főnöknő két alkalommal is megparancsolta neki, hogy imádságban kérje a felgyógyulását, Margit engedelmeskedett, és fel is épült mind a két alkalommal!

1679 elején La Colombière atya végre visszatért Angliából. Ott néhány hétig börtönben is volt és megbetegedett. Tuberkulózist kapott, ami aztán a halálát is okozta: 1682. február 15-én halt meg Paray-ban. 1684. március 26-án látott napvilágot *Retraite spirituelle* (Lelki magábaszállás) című könyve, amely által széles körben ismertté váltak Margit-Mária nővér magánkinyilatkoztatásai is. Ez a könyv nagyban hozzájárult a Jézus Szíve-tisztelet elterjedéséhez. A korábbi ellenségeskedés dacára a könyvet a vizitációs apácák ebédlőjében is felolvasták!

1684 májusában ismét új főnöknőt kaptak a nővérek. Melin anya azonnal maga mellé vette Margit-Mária nővért asszisztensnek. Ezután két évig a novíciák mesternője volt, majd ismét asszisztensi megbízást kapott. E hivatalok lehetővé tették számára, hogy szélesebb körben is megismertesse Jézus Szent Szívének titkát, és egyre jobban felszítsa a lelkekben a Szent Szív iránti tiszteletet, amely hamarosan a többi vizitációs kolostorban is otthont talált. Margit-Mária nővér egész életében meg volt győződve arról, hogy a Jézus Szíve-tiszteletben nagyon jelentős szerepe lesz a jezsuita rendnek.

1689-ben ismerkedett meg egy fiatal jezsuita atyával, Jean Croiset-vel, aki nem sokkal később megjelentetett egy írást Lyonban a Jézus Szíve-tiszteletről. Így Margit-Mária nővérnek megadatott az az öröm, hogy láthatta az általa kezdeményezett jámborsági forma egyre nagyobb körben való terjedését.

Közben azonban az egészsége meggyengült. 1690. október 9-én ágyának dőlt és október 16-án estére meghalt.

Nagyon értékes önéletrajzot hagyott hátra, amelyet 1685-ben írt, s csak a nővérek ügyességén múltott, hogy utolsó betegségében meg tudták menteni, ugyanis meg akarta semmisíteni.

Margit-Mária nővért 1864. április 24-én boldoggá, 1920. május 13-án szentté avatták. Ünnepe 1929-ben vették fel a római naptárba, október 17-re. 1969-ben Antiochiai Szent Ignác miatt egy nappal korábbra, 16- ra helyezték át.

SZENT GÁL (GALLUS) misszionárius

Október 16.

*Írország, 550 körül +Sankt Gallen mellett, 620. október 16.

Száz évvel a halála után így ír róla a Sankt Gallen-i kolostor egyik krónikása:

„Az a férfi, akit atyáink hagyománya szerint Gálként tisztelünk, nemes származású, s még nemesebb erkölcsű ember volt. Gyermekkorát Hibernia szigetén (Írország) töltötte, s kicsi korától fogva szerette Istent. Szülei tiszteletre méltó Kolumbán (lásd: A szentek élete 679. o.) mellé adták tanulni, aki az atyák hagyományait követve az alázatosság ösvényét mutatta mindenkinek és mézédés tanítást adott át a körülötte lévőknek. A tanítványok közül Gál kitűnt alázatosságával és szorgalmával, követte mesterét az isteni tudományban, a mulandó világot megvetette és testvéreinek mindig a mennyországba vezető utat mutatta. Amikor eljött az ideje, Kolumbán és a testvérek biztatására, vonakodván ugyan, mégis engedelmeskedve pap lett. Papságában oly közel került Krisztus áldozatához, hogy csodákat tudott tenni. Amikor pedig a világ Ura úgy határozott, hogy a föld szélére is eljuttatja világosságát, Gál testvéreivel együtt megvetvén a földieket s az égieket keresvén, mindenét elhagyva követte Krisztust; elhagyta atyját, anyját, rokonságát és vagyonát, hogy a mennyek országában százszoros jutalmat nyerjen.

Elhagyván Írországot, kedvező széllel – Britannia érintésével – megérkeztek Gallia partjaira, ahol ekkor Sigibert volt a király. Alighogy kikötöttek, Krisztus szeretetében bízva a királyi udvarba mentek. A király jóságosan fogadta őket, s megparancsolta szolgálóinak, hogy gondoskodjanak mindenükről.

Majd megkérdezte, mi járatban vannak, s a méznél édesebbnek találta a tanítást, amit a válaszban kapott. Amikor a király megtudta útjuk célját, kérni kezdte őket, hogy maradjanak Galliában, ő királyi bőkezűséggel fog róluk gondoskodni. Akkor Kolumbán így válaszolt:

„Az Úr nevéért elhagytam mindent, amim volt, s ha most mások gazdagságára vágyódnék, elárulnám az Evangéliumot, amelyért harcolni kívánok. Nem illik hozzánk, hogy a mulandó élet javaira vágyakozzunk, nekünk teljes szívvel Krisztus parancsát kell követnünk, aki azt mondta: Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és kövessen engem. Hogyan tagadhatnánk meg magunkat, ha nem hagynánk el a birtokolt javakat; vagy hogyan vehetnénk fel az Ő keresztjét, ha földi gondokba temetkeznénk?”

A király így folytatta: „Ha Krisztust követve fel akarod venni az Ő keresztjét, válassz ki egy remeteségnek való helyet, ahol önmagatok üdvösségéről és a miénkről is gondoskodhattok, csak maradjatok országunkban.”

Engedve a király kérésének, kerestek egy remeteségre alkalmas helyet. A Vogézekben egy meleg vízű forrás körül romokat találtak, melyet a környék lakói Luxeuilnak neveztek. A romok anyagából Szent Péter apostol tiszteletére kápolnát és maguknak lakóhelyeket készítettek. Bizonyos idő elteltével kolostor építéséhez fogtak, s a burgundok és frankok közül sokan csatlakoztak hozzájuk a mennyek országa kedvéért. Csodálatos fejlődésnek indult e helyen a szerzetesi élet. Ahogy egyre többen hagyták el a mulandó világot – Krisztusé a dicséret érte! – a kolostor híre eljutott Gallia és Germánia határáig. Maga Theoderik király is gyakran ellátogatott a szerzetesekhez és kérte imádságos segítségüket. Szent Kolumbán tanította őt, és keményen megdorgálta ágyasságai miatt; buzdította, hogy kössön törvényes házasságot, ami népének is javára lesz.

A király sok dologban hallgatott Kolumbán szavára, de a házasságra vonatkozó buzdításnak nagyanyja, Brunhilda miatt nem engedett. Mert miként Jezabel vesztébe vitte Aháb országát, úgy Brunhilda is kelepcét állított és eltérítette Theoberiket a törvényes házasságtól. Annyira félt hatalma elvesztésétől, hogy irigységében addig áskálódott a szerzetesek ellen, míg rá nem vette a királyt, hogy tiltsa ki őket országából.

A király szolgálói által szólította fel Kolumbánt és testvéreit, hogy hagyják el országát. Klotár királyhoz mentek, aki jóságosan fogadta őket. Tanították a királyt és kíséretet kértek tőle, hogy Ausztrázia királyához, Theodebertushoz mehessenek. Theodebertus nagy örömmel fogadta a szerzeteseket, s ők egy ideig nála maradtak. Ezután Kolumbán Germánia felső részén át Itália felé indult, ahol akkoriban Egilulphus uralkodott. Theodebertus azonban kérlelte Kolumbánt, hogy maradjon nála, alkalmas helyet ígért nekik, ahol sok lelket megnyerhetnének. Kolumbán megköszönte az ajánlatot, de ragaszkodott itáliai úticéljához.

A király fölhatalmazta, hogy keressen alkalmas letelepedési helyet. Keresés közben elértek a Limnat folyóhoz. A folyó völgyét követve rátaláltak Turegum várára (ma: Zürich). Tovább menve Tucconia (ma: Tuggen) faluba értek, ami a tó partján fekszik (Zürichi tó!). Megtetszett nekik a hely, de riasztotta őket az ott élő pogányok kegyetlensége és rosszindulata. Közöttük élve Isten szolgálói megtanították őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek imádsására. Gál (akinek csodáiról Krisztus segítségével beszélni akarunk, s aki Isten emberét, Kolumbánt mindenben követte és vele együtt küszködött) sorra felgyújtotta a pogány szentélyeket és a bálványoknak áldozott dolgokat a tóba szórta. Amikor az emberek látták ezt, haragra gerjedtek, fegyvert fogtak, hogy Gált megöljék és Kolumbánt elűzzék vidékükről. Kolumbán akkor így imádkozott: „Mindenség kormányzó Istene, neked hatalmad van az egész világ felett, szégyenítsd meg ezt a nemzedéket és hulljon vissza a fejükre, amit szolgálid ellen gonoszul kigondoltak... teljesedjék be rajtuk a Zsoltáros szava: Szálljon vissza a fejére a fájdalom és gonoszsága hulljon a feje tetejére”.

Kolumbán tanítványaival együtt más helyre ment, hallgatván az apostoli szóra: „Térjete ki a harag elől” – és tanítványaival együtt Arbonába ment, ahol egy Willimar nevű pappal találkoztak. Az nagyon megörült a találkozásnak s így köszöntötte őket: „Áldott, aki jön az Úr nevében; Isten az Úr és megvilágosított minket.” Mire azok ezt felelték: „A távoli határokból gyűjtött össze minket az Úr!”

Willimar kézen fogta Kolumbánt és imádkozni hívta mindnyájukat. A közös imádság után bementek a házba és lelki beszélgetésbe kezdvén Isten választottja, Gál Kolumbán parancsára beszélni kezdett. A hallgatók lelkében annyira fölébresztette a mennysország szeretetét, hogy az említett pap csak ámult és hullottak könnyei. Hét napot töltöttek így együtt Krisztus dicséretében és az itteni vigasztalás örömeiben. Ezek után megtudták Willimartól, hogy a közelben egy régi város romjai vannak, mely a termékeny föld és a tó közelsége miatt Isten szolgáinak alkalmas hely lehet. A hírré Kolumbán legjobb tanítványával, Gállal és egy másik diákonussal hajóba szállt, hogy megnézze a romokat. Partot irve hajlékot készítettek és könyörögtek Krisztushoz a helyért. A környék lakói három aranyozott bálványképet tiszteltek ott.

Kolumbán megparancsolta Gálnak, hogy szóljon a néphez, mert Gál latinul is jobban tudott a többiekénél, s a helybeliek nyelvét is ismerte. A pogány templomnak ugyanis épp ünnepe volt és összejött a nép, de inkább az idegenek iránti kíváncsiság hajtotta őket, mintsem az istentisztelet utáni vágy. Miután egybegyűlt a sokaság, Isten választottja, Gál, mézédesszavakkal öntözte a szívüket és biztatta őket, hogy térjenek meg Teremtőjükhez és Isten Fiához, Jézus Krisztushoz, aki az emberi nemnek megnyitotta a mennyek országának ajtaját. Amint befejezte beszédét, hallgatói szeme láttára kivitte a templomból a bálványképeket, összetörte és a tóba vetette azokat. Akkor a jelenlévők egy része megvallotta a bűneit és hitt, a másik rész méltatlankodó haraggal távozott. Kolumbán megáldotta a vizet és megszentelvén a helyet, az egykori templomot újra Szent Aurélia tiszteletére szentelte. Tanítványaival együtt három évig maradt ezen a helyen.

Kis idő múltán Gál az éjszaka csöndjében hálóval halászott a tavon, s közben meghallotta, hogy az ördög a hegy csúcsáról szólítja a tó mélyében lévő másik ördögöt, aki így válaszolt neki: „Itt vagyok!” A hegyről jött a szó: „Jöjj segítségemre! Íme, idegenek jöttek, akik kivetettek a templomból. Az isteneket, melyeket a helyi lakosok tiszteltek, összetörték! Megtérítették őket. Gyere és segíts nekem, hogy elűzzük őket innen!” A vízben lakó ördög így válaszolt: „Egyikük éppen a tavon van, s ennek én soha nem tudok ártani! Próbáltam elszagatni a hálóját, de hasztalan. Szüntelenül imádkozik és soha nem nyomja el az álom.”

Amikor ezt Gál hallotta, keresztet vetett magára és így szólt hozzájuk: „Jézus Krisztus nevében parancsolom nektek, hogy hagyjátok el ezt a helyet, és senkinek ne ártsatok itt!” – majd sietve kikötött és elmondta apátjának, mit hallott. Kolumbán azonnal összehívta a templomba a testvéreket. S íme, miközben ők imádkoztak, félelmetes hang hallatszott a helyekről: az ördögök jajgatva eltávoztak, míg azok alázattal imádkoztak az Úrhoz.

Kolumbán és társai még nagyobb szeretettel dicsérték Krisztust, aki elűzte mellőlük az ördögöket. Azok pedig, akik nem hallgattak szavukra, bálványaik elpusztítása miatt támadásra készültek. Elmentek a fejedelemhez és bevádolták őket, mondván: e jövevények miatt tönkremegy a környék. A fejedelem hírnököt küldött hozzájuk és megparancsolta, hogy távozzanak. Ekkor történt, hogy ellopták a testvérek tehenét. Ketten a keresésére indultak, s meg is találták a tolvajokat, de azok a lopást gyilkossággal tetézték, mert megölték a két testvért is. A temetésük után Kolumbán így szólt a testvérekhez: „Arany kagylót találtunk itt, de belül tele volt kígyókkal. Ti azért ne szomorkodjatok, mert Isten, akinek szolgálunk, elküldi az ő angyalát, s az elvezet minket Itália királyához és kegyelmessé teszi irántunk, hogy nyugalmas helyet kapjunk tőle.”

Gált egy lázas betegség megakadályozta abban, hogy útra keljen. Az induláskor odaborult az apát lábaihoz és megmondta, hogy betegsége miatt képtelen utazni. Ő azonban, mert mindenképp szerette volna magával vinni Gált, így szólt: „Ha fáradalmamban nem akarsz részt venni, amíg én élek, nem misézhetsz!”

Hisszük, hogy az isteni Gondviselés műve volt, hogy Gál, Isten választottja annak a népnek örök nyeresége lett. Miután ugyanis elváltak, Gál fölkereste Willimart; magával vitte hajóját és hálóját is. Willimar örömmel fogadta, s megparancsolta két klerikusnak, hogy viseljék gondját. Miután Gál felépült, fölkereste Hiltibodus diákonust és így szólt hozzá: „Fiam, nincs itt a környéken alkalmas hely arra, hogy kápolnát és remetelakot építhetnének? Lelkem vágyva vágyik arra, hogy életem hátralévő

napjait magányban töltsem.” A diakonus azt felelte: „Van itt egy félreeső hely, atyám, vízben gazdag, de kietlen, magas hegyek között, szűk völgyek vannak a környékén és sok vadállat él ott. Medvék és farkascbordák meg disznók. Félek, ha odaviszlek, megtámadnak.” Isten embere azt felelte: „Ha Isten velünk, ki ellenünk? Aki Dánielt kiszabadította az orozlánok barlangjából, engem is meg tud szabadítani a vadállatok karmai közül.” Amikor a diakonus látta Gál elszántságát, azt mondta: „Holnap bemegyünk az erdőbe, hátha találunk alkalmas helyet. Bízom Teremtőnkben, hogy elküldi mellénk angyalát.” Gál azt a napot szokása szerint böjttel és imádsággal töltötte.

Amikor reggel lett, imádkozva elindultak. Délután három körül járt már az idő, amikor a diakonus megkérdezte Gáltól, nem akar-e pihenni. Ő azt felelte, ha Krisztus engedi, meg nem pihen, míg lakóhelyet nem talál magának. Alaposan elfáradtak már mindketten, amikor elérték a sziklásnak nevezett (Steinach) patakot. Éjjeli menedékhely volt ott a pásztoroknak. Ezen a helyen a patak kicsi tóvá szélesedik. Gál megmerítette benne hálóját, s nem kevés halat fogott. A diakonus kővel tüzet csiholt és vacsorát készítettek. Közben Gál helyet keresett magának, ahol imádkozhat, s eközben beleesett egy tövises bokorba. A diakonus próbálta kiemelni, de ő azt mondta: „Hagyj csak, itt az én nyugalomom mindörökké, itt fogok lakni, mert ezt a helyet választottam.”

Amikor befejezte imádságát, mogyorófa ágaiból keresztet készített és ráakasztotta az ereklyetartót, melyben a Boldogságos Szűz, Szent Desiderius és Thébai Mór ereklyéi voltak. A kereszt előtt mindketten újra imádkoztak. Gál ezt mondta: „Uram, Jézus Krisztus, világ Teremtője, ki a kereszten jöttél az emberi nem segítségére, add meg, hogy dicséretedre ez a hely lakható legyen.” Estébe nyúlt az imádság, majd hálaadással megvacsoráztak. Miután nyugovóra tértek, hogy fáradt tagjaik pihenhessenek, Isten embere halkán fölkelt és tovább imádkozott az ereklyék előtt, amit útitársa titokban megfigyelt.

Közben egy medve jött le a hegyről és enni kezdte a maradékot. Gál azt mondta neki: „Te vadállat, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében parancsolom neked, hozz fát és tedd a tűzre!” A medve nyomban megfordult, hozott egy hatalmas fahasábot, s rátette a tűzre. Isten embere jutalmul kenyeret adott neki, de egyúttal megparancsolta: „Az én Uram Jézus Krisztus nevében, hagyd el ezt a völgyet! A többi hegyeken és völgyeken járhatsz, de itt se embernek, se állatnak ne árts!” Látván ezt a társa, leborult előtte és így szólt: „Most már tudom, hogy veled van az Úr, mert a vadon állatai engedelmeskednek neked!” De Gál azt mondta neki: „Vigyázz, nehogy valakinek elmondd, míg meg nem láttad Isten dicsőségét!”

Amikor reggel lett, a diakonus így szólt hozzá: „Atyám, mit tegyünk ma?” Azt mondta Gál: „Kérlek, fiam, ne haragudj szavamért, de ma maradjunk még itt. Vedd a hálót, s menj a vízeséshez, én kicsivel később jövök majd utánad, hátha az Úr megmutatja nekünk szokásos irgalmasságát, hogy tudjunk adni valamit vendégünknek e hely megáldásáért.” A diakonus azt mondta: „Tetszik, amit mondasz”, s azonnal a vízeséshez sietett. Amint hozzáfogott, hogy kivesse a hálót, megjelent neki két ördög a vízparton ruhátlan asszonyok alakjában, mintha fürödni készülnének. Hol csalogatták, hol kavicsal dobálták, mondván: „Te hoztad ide azt a gonosz és ellenséges embert, aki mindig legyőz minket” A diakonus visszafutott Gálhoz és jelentette neki a dolgot. Mindketten Krisztushoz imádkoztak, s Gál ezt mondta: „Uram, Jézus Krisztus, Isten Fia, ne érdemtelenségemet nézd, hanem úzd el ezeket az ördögöket innen, hogy e hely neved tiszteletére szentelt lehessen!” Amikor imádság után a vízeséshez mentek, látták, hogy a két ördög futva menekül a vízfolyással szemben, egészen a hegytetőig. Isten embere így szólt: „Ti ördögi rémképek, megparancsolom nektek az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében, hogy távozzatok innen a pusztába és vissza ne térjete!” Ezután vízbe vetették a hálót és sok halat fogtak.

Így megtisztítván a helyet, két patak között egy erdőt, s benne kedves tisztást találtak, mely alkalmas volt cella építésére. Jákob pátriárka példáját követve mondta Gál: „Valóban az Úr van ezen a helyen!” – s akkor csoda történt: korábban sok kígyó élt ott, de e naptól kezdve egyet sem lehetett látni. Dicsőítették az angyalok Teremtőjét és hálát adtak neki. Ezután szóba került, hogy elhagyják a vadont. Isten embere, Gál három napon át kérte kísérőjét, hogy térjen vissza Willimarhoz, és hagyja őt egyedül. A diakonus ezt nem akarta, mondván, nem mer egyedül megjelenni vendéglátójuk előtt.

Isten embere végül is meggyőzte őt és Hiltibodus elment. Gál ekkor három napon át csak imádkozott és böjtölt. A negyedik napon azután ő is visszatért Willimarhoz. Örömmel fogadták, gondoskodtak róla, s közös imádság után asztalhoz ültek, s étkezés közben a diákonus elszólta magát: „Ha a medve most itt lenne, talán Gál megáldaná!” Willimar először nem értette, miről van szó, s ekkor a diákonus elbeszélte a medve történetét. Ettől kezdve Gált úgy tisztelték, mint a régi idők nagy szerzetes atyáit.

Míg így együtt voltak, hírnök érkezett Willimarhoz és jelentette, hogy Gaudentius, Konstanz püspöke meghalt. A hírt hallván mindnyájan imádkozni kezdtek érte. Hét nap elteltével Willimar levelet kapott, melyben Gállal együtt magához hívta őt Überlingen ura. Azért kérte őket, mert leánya, Fridiburga nagyon beteg volt. Ördög szállta meg: alig evett, időnként földhöz verte magát és habzott a szája, s ilyenkor csak négyen tudták lefogni. Az ördög néma volt 30 napig, majd beszélni kezdett. A leány Sigibertnek, Theoderik fiának volt az ígért menyasszonya. Amikor a leány megbetegedett, apja azonnal jelentette és Theoderik két püspököt küldött hozzá, hogy segítsenek rajta.

Willimar menni akart és hívta magával Gált is, aki ezt mondta: „Téged hívtak, nem engem. Te csak menj, atyám, de mi dolgom nekem e világ fejedelmével? Én visszatérek remetecellámba.” A pap így felelt neki: „Nem úgy, hanem gyere velem a szomorú apa vigasztalására, nehogy végül kényszerrel vitessen oda.” Gál azonban ragaszkodott elhatározásához, s elindult vissza a vadonba. A testvéreknek azt mondta, hogy úgy elmegy, hogy senki nem tudja többé, hol van, s ha valaki nagyon keresné, mondják azt, hogy levelet kapott Kolumbántól, mely szerint mielőbb Itáliába kell mennie. Ezután két tanítványával elment. Átkelvén a hegyen, a Sennwald nevű erdőbe jutottak (ma: Sankt Gallen területe). Itt találkoztak egy János nevű diákonussal, aki igazságban és istenfélelemben szolgálta az Urat. Ez bevitte őket a házába és hét napig mint átutazó vándorokat ellátta. Amikor Willimar iszrevette, hogy Gál eltávozott, csónakba szállt és a fejedelemhez ment, s előadta neki a történeteket. A fejedelem azt mondta: „Sürgősen küldj utána és hívasd ide. Ha Isten általa megszabadítja leányomat, gazdagon megjutalmazom és neki adom a konstanzi püspökséget.” Willimar ezzel útra kelt. Közben megérkezett a két püspök, akiket Theoderik király küldött, ami a szülőket nagyon elszomorította. A püspökök királyi ajándékokat akartak átadni a leálynak, de az kitépte magát öre karjaiból, s annak kardjával meg akarta őket ölni. A lányban lakó ördög azt mondta az egyik püspöknek: „Te ígérted a királynak, hogy kiűzöl engem? Miért nem hoztad ide a saját lányodat, akinek egy apáca az anyja?!” A másiknak meg azt mondta: „Te is paráználkodtál három idegen asszonnyal. A ti parancsotokra soha ki nem megyek e leányból. De van egy ember, Gál, aki sok helyről elűzött már engem, ki bosszúból szálltam meg ezt a leányt. Ha ő ide nem jön, el nem megyek innen!” Ekkor az egyik püspök arcul vágta a leányt, mondván: „Hallgass, Sátán!” Az ördög azonban tovább vádolta a püspököket. Három nap telt el így, s akkor a püspökök visszatértek a királyhoz, és beszámoltak a történekről.

Willimar rátalált Gálra egy barlangban, s így szólt hozzá: „Atyám, ne félj, hanem jöjj a fejedelemhez, mert megesküdt nekem, hogy semmi mást nem akar, csak hogy imádság közben tedd kezedet a leány fejére. S ha a kedvedért Krisztus megkönyörül rajtuk, a fejedelem neked adja Konstanz püspöki székét.” Még beszélgettek, amikor megérkezett János diákonus és kovásztalan kenyeret, bort, olajat, vajat, mézet és szárított halat hozott neki. Hálát adtak Krisztusnak és enni kezdtek.

Másnap Isten embere megígérte, hogy útra kel. A diákonus oda akarta adni szamarát egy fiúval együtt, de Gál azt mondta, hogy előbb meg kell látogatnia testvéreit, aztán a várba siet, és nem fogadta el. Willimar megeskette Gált, hogy teljesíti a fejedelem kérését. János hazatért, Gál pedig a cellájában töltött éjszaka után két tanítványával a vár felé indult. Útközben a fejedelemnek egy másik küldötte jött velük szembe és sürgette őket, mondván: „A leány már három napja nem evett semmit!” Csónakba szálltak tehát, s éjszaka megérkeztek a fejedelemhez. Reggel beléptek a szobába, ahol anyja ölében úgy feküdt a leány, mint egy halott: a szeme zárva volt, szájából kénes szag áradt. Az egész háznép összegyűlt, hogy lássa, mi történik. Gál leborult és imádságba merülve könnyek között mondta: „Uram, Jézus Krisztus, ki eljöttél e világra és szűztől születél; ki parancsoltál a szélnek és a tengernek és meghátrálásra kényszerítetted a Sátánt, s szenvedésed által megváltottad az

emberi nemet, parancsolt ennek a tisztátalan léleknek, hogy hagyja el ezt a leányt!” Fölkelvén az imádságból, megfogta a lány jobb kezét és fölemelte, a gonosz lélek ugyanis a földre teperte.

Gál akkor a leány fejére tette a kezét és így szólt: „Jézus Krisztus nevében parancsolom neked, tisztátalan lélek, távozz Isten e teremtményéből!” Amikor ezt mondta, a leány kinyitotta a szemét és a tisztátalan lélek megszólalt benne: „Te Gál vagy, aki korábban már elűztél engem, de én ide jöttem. Ha innen elűzöl, hová menjek?” Isten embere így válaszolt: „Ahová a te Urad téged elsüllyeszt, a mélységbe! „Akkor a jelenlévők látták, hogy a leány szájából egy félelmetesen csúf fekete madár röpköd ki. A leány azonnal egészségesen fölkelt és Isten embere visszaadta őt anyjának.

A leány atyja barátaival együtt nagyon örült és fölkínálta neki azokat a királyi ajándékokat, melyeket lányának hoztak. Sőt a konstanzi püspökséget is ráruházta. Ám Isten embere mindezt így utasította vissza: „Amíg az én mesterem, Kolumbán él, nekem nem szabad misézniem. Ha tehát püspökké akarsz tenni, engedd, hogy mesteremhez menjek, s ha ő feloldoz engem, megteszem, amit mondasz.” Erre a fejedelem azt mondta: „Legyen szavad szerint”. Gál a kapott ajándékokkal elhagyta a várat. A fejedelem megparancsolta az arbonne-i ispánnak, hogy szolgálói segítsenek Gálnak a cellaépítésben. Amikor Gál megérkezett Arbonne-ba, a kapott ajándékokat szétesztotta a szegények között. Maginald azonban, a szolgálója egy ezüst kelyhet meg akart tartani, hogy később Gál misézni tudjon, de megkérdezte Gáltól, mit szól hozzá. Válaszul ezt hallotta: „Aranyom és ezüstöm nincsen, (ha tudod,) vedd meg azt.”

Ezek után Gál visszatért szeretett magányába és ott a mennyei Király seregében csodálatos módon végezte gyakorlatait.

Gál levélben magához hívta János diákonust, aki sietve meg is érkezett és hosszú időre a tanítványa lett. Sigibert királyfi, amikor meghallotta, hogy a jegyese meggyógyult, kérte atyját, hogy hozassa házába. Díszes kísérettel érkezett a lány és kérésükre elmondta, hogyan nyerte vissza egészségét, amit a királyi udvar főpapjai hiába próbáltak neki visszaszerezni. Elmondta, hogy van a vadonban egy ír származású ember, ki által Isten csodákat tesz.

„Szolgálód már halálán volt – mondta –, amikor apám kérésére ez a szent eljött hozzám, reám tette a kezét, megjelölt a kereszt jelével és parancsolt az ördögnek, hogy távozzon. Az ördög engedelmeskedett a parancsnak, s a jelenlevők szeme láttára mint egy csúnya nagy holló, kirepült a számból. Azután teljesen egészségesen megáldoztam.” Ezután a leány a király lábához borulva folytatta: „Kérlek, kegyelmes királyom, légy kegyes értem Isten embere iránt.” A király megkérdezte, melyik vadonban él? A leány megmondta.

Akkor a király oklevelet íratott, hogy attól kezdve Isten embere királyi tekintély alapján lakja a celláját. A levéllel együtt aranyakat és ezüstöket is küldött. A küldöttek mindent átadtak Gálnak és a királyt imádságába ajánlották. Kunzó fejedelemnek a király megparancsolta, hogy küldje szolgálait Gál építkezéséhez.

Királyi menyegzőt tartottak sok előkelő vendéggel, Amikor a király megparancsolta, hogy a menyasszonyt vigyék a házába, a leány leborulva kérte: „Uram, királyom, szolgálód a betegség miatt még nagyon gyenge. Engedj nekem hét napot, hogy megerősödjem.” A király azt válaszolta: „Legyen, ahogy akarod.” A hetedik nap hajnalán azután a menyasszony Szent István vértanú templomába ment, letette menyasszonyi ruháját és apácaruhát öltött, majd megfogta az oltár szélét és így imádkozott: „Szent István, ki véredet ontottad Krisztusért, légy ma közbenjáróm, hogy a király szíve akaratomhoz hajoljon és ne vegye le a fátylat fejemről...” Amikor jelentették a történeteket a királynak, tanácskozni hívta a papokat és fejedelmeket, s közülük az arles-i püspök így nyilatkozott: „Ez az ördögtől megszabadított leány fogadalommal kötelezte magát az életszentségre. Vigyázz, király, el ne ragadd, nehogy bűnbe ess és őt a korábbinál nagyobb baj érje.”

A király igaz és istenfélő ember volt, s meghallgatva a papok tanácsát, bement a templomba, odavitette magához a királyi ruhát és a koronát, és szólt a menyasszonyhoz: „Jöjj ide!” – A leány azt gondolta, hogy el akarják ragadni, ezért átölelte az oltárt. A király hangosabban szólt hozzá: „Ne félj, jöjj ide, minden úgy lesz, ahogy te akarod!” Megkérte a papokat, hogy öltöztessék királynői ruhába és

akkor e szavakkal ajánlotta az Úrnak: „Ahogyan számomra felékesítetted, úgy adlak téged menyasszonyul az én Uramnak, Jézus Krisztusnak”, majd megfogta a leány jobbját és az oltárra tette. A menyegzői lakomát megtartották, majd Metz városában a király kolostort épített Fridiburga számára.

Ezek után Kunzó fejedelem levéllel Konstanzba hívta Isten emberét, ahová püspökválasztó zsinatot hívott össze. Felszólította az arra illetékeseket, hogy válasszanak püspököt. Akkor a papság és a nép úgy nyilatkozott, hogy Gál legyen a püspök és minden jót elmondtak róla. A fejedelem megkérdezte tőle: „Hallod, mint mondanak ezek?” Isten embere azt válaszolta: „Jót mondtak, bárcsak igaz is lenne! De akik ezt mondták, nem tudják, hogy az egyházi törvény szerint zarándokot nem szabad püspökké szentelni. Itt van azonban velem János diákonus, aki ebből a népből való és alkalmas a püspökségre.” Megfogadták szavait: Jánost püspökké szentelték, ő pedig hét nap múlva visszatért remeteségébe.

Egy vasárnapi napon a matutinum végeztével, amikor pirkadt, Isten embere szólította Maginaldus diákonust: „Kelj fel gyorsan és készíts elő, hogy misézhessem!” Az megkérdezte: „Mi történt, uram, misézni akarsz?” Gál azt felelte: „Ma hajnalban kinyilatkoztatást kaptam, hogy az én mesterem, Kolumbán meghalt. Örök nyugalmáért ajánlom fel az áldozatot.” Azonnal harangoztak és a testvérek jelenlétében Gál bemutatta a szentmisét Kolumbán lelkéért. A szentmise végeztével Isten embere így szólt Maginaldhoz: „Fiam, ne essék nehezedre, sietve indulj Itáliába a bobbiói kolostorba. Gondosan tudakozdij felőle, mi történt az én apáttal. Jegyezd meg a napot és az órát, amikor meghalt és késlekedés nélkül jelentsd nekem.” A parancs hallatára a diákonus elámult és azt mondta, hogy nem ismeri az utat. Isten embere azonban azt válaszolta: „Menj csak, testvér, ne félj, az Úr irányítani fogja lépéseidet.”

Maginald áldást kért és útnak indult. Isten segítségével meg is érkezett Bobbióba. Ott a testvérek átadtak neki egy levelet, mely Szent Kolumbán életéről szólt, s mellé adták az apát pásztorbotját, mondván: „Mesterünk még életében megparancsolta, hogy Gál e bot által nyerjen feloldozást.” Krisztus jóságából Maginald a nyolcadik napon a levéllel és a pásztorbottal együtt visszaérkezett. Mindent elmondott, s hálát adván Isten kegyelméért, szentmisében könyörögtek Kolumbán üdvösségéért.

Amikor Eustasius, akit még Kolumbán tett apáttá Luxeuilban, meghalt, szerzetesek jöttek és kérték, hogy Gál legyen az apátjuk, de ő így felelt: „Én elhagytam rokonságomat és földemet Krisztusért, hogyan lehetne újra birtokom? És nem fogadta el a fölkínált méltóságot.

Utolsó napjaiban magas lázban feküdt. Tizennégy napos láz után, október 16. napján, életének 85. évében adta vissza lelkét az Úrnak.”

Száz évvel halála után Szent Otmár (689–759) alapította Gál életének színhelyén a Sankt Gallen, azaz Szent Gál apátságot, mely az ír tudósok és művészek menedéke lett. Szent Gál tisztelete oly nagy volt, hogy egy egész kantont neveztek el róla Svájcban. Nevével Európa-szerte találkozhatunk, templomok és helységek nevében. Magyarországon is több helységnév tanúsítja tiszteletét (Szentgál, Szentgáloskert). Walafrid Strabo (808–849) Szent Gál csodatételeinek elbeszélését ezzel a könyörgéssel zárta:

Kérünk téged, Szent Gál, Krisztus hitvallója, hogy miként elmondhatjuk sok csodás gyógyításodat, úgy közbenjárásodra tapasztalhassuk Isten irgalmasságát. Amen.

SZENT HEDVIG SZILÉZIAI HERCEGNŐ

Október 16.

*Andechs vára (Bajorország), 1174 körül +Trzebnica, 1243. október 14.

Amikor Andechsi IV. Berthold és felesége, Groitzschi Ágnes öt éves kislányukat, Hedviget a kitzingeni bencés apácákra bízta, nem az volt a szándékuk, hogy véglegesen ott hagyják a kolostorban apácának. Az Andechs-Meráni család, amely Barbarossa Frigyes császártól hercegi rangot kapott,

messzenező terveket szőtt gyermekei sorsáról, köztük Hedvigéről is: Ágnes nevű leányukat a francia, Gertrúdot II. Endre magyar királyhoz adták férjhez, és Hedvig számára is kezdték keresni a királyi családból való vőlegényt. Addig azonban Hedvignek meg kellett szereznie a bencés apácák között a rangjához szükséges műveltséget.

A Kitzingenben töltött évek Hedvig számára mégis sokkal többet jelentettek egy pusztai iskolánál. A bencés élet ritmusa, az Isten jelenlétében élő testvéri közösség megragadta a gyermek lelkét. Az 1300 körül írt legenda az általános erények felsorolása mellett feljegyzett Hedvigről két sajátos jellemvonást: szorgalmasan tanulmányozta a Szentírást, és mindenben a Szentlélek volt különleges tanítómestere. Ebből a két forrásból merítette élete végéig az erőt.

1186 körül az akkor tizenkét éves Hedviget kiragadták a békés, kolostori környezetből, mert a család meglegelte a vőlegényt: Henriket, a sziléziai herceg fiát. A német főúri családok és a lengyel Piast család között addig is sok rokoni szál szövődött, Hedvig szívét mégsem derítette fel a gondolat, hogy követnie kell vőlegényét egy idegen országba.

Szilézia földjét szlávok lakták, 1163-tól önálló hercegség volt a lengyel tartományok között. A föld lakói Hedvig számára ismeretlen nyelvet beszéltek, erkölcsük és szokásaik is idegenek voltak, mert a kereszténység éppen akkor kezdett gyökeret verni a lengyel nép szívében. Henrik herceg atyja, I. Boleszláv herceg tizenhét évet töltött száműzetésben német földön, s mikor hazatért, magával vitte német barátait és lovagjait. Így Hedvignek voltak honfitársai is a hercegi udvarban.

A tizenkét éves grófnőre igen nagy feladatok vártak ebben az idegen környezetben. Első éveiről csak annyit tudunk, hogy a férjét „Istenben szerette mint erényes és népe javát kereső embert”, és hét gyermekkel ajándékozta meg.

1201-ben meghalt I. Boleszláv herceg, és Henrik lett az utóda. Heves harcokat vívott ezután a Piastokkal, melyekből győzelmesen került ki, s ennek következtében a sziléziai hercegség addig soha nem látott fénykort ért meg. Henrik óvatosan és okosan kormányozta megnövekedett országát. Uralkodói erényei közül kitűnt óvatossága és az, hogy alattvalóival szemben szelíden igazságos volt. Úgy gondolta, hogy országának gazdasági és kulturális felemelkedését szolgálja, ha német telepéseket hoz. Ennek eredményeként Sziléziában mindenfelé telepes falvak és városok keletkeztek. Hedvig pedig, akinek eleinte semmi része nem volt ebben a tisztán politikai megfontolásból fakadó telepítésben, feladatának tekintette, hogy idegenbe került honfitársait vigasztalja és szükségükben mindenben segítségükre legyen. Férjét elkísérte országjáró útjaira, s ha az bírói székébe ült, Hedvig mellette foglalt helyet. Ilyenkor a legszegényebb és a legelhanyagottabb emberek is tudták, hogy kérésük eljut a herceg füléig.

Hedviget segítőkészsége és határtalan jósága miatt méltósága ellenére a szegények is megtalálták, s ő ezzel hamarosan megnyerte a lengyel nép szívét; s az emberek, szeretetük jeleként a maguk nyelvén Jadvigának nevezték el.

A hercegnő hamarosan belátta, hogy az országban nagyon hiányzik az a kovász, amely a kereszténység hatását nagy mértékben tudná segíteni: a női kolostor intézménye. Henrik elődei férfi szerzeteseket már megtelepítettek az országban, de egyetlen női kolostor se volt, ami azt jelentette, hogy a leányok számára nem volt nevelési lehetőség, és életüket sem szentelheték egészen Krisztusnak. Hedvig „megkérte a férjét, hogy saját vagyonukból alapítsanak egy kolostort a ciszterci apácáknak” – mondja a legenda. 1202-ben meg is történt a kolostor alapítása Trzebnicában. Ezzel valóra vált Hedvig vágya. Mivel azonban ciszterci apácák sem Cseh-, sem Lengyelország területén nem éltek, Bambergből hívták a nővéreket, élükön Petruszával, aki korábban Hedvig mesternője volt Kitzingenben.

Hedvig számára később Trzebnica volt az a hely, ahol otthonra lelt. Ő maga soha nem tett szerzetesi fogadalmat, akkor sem, amikor özvegyként beköltözött a kolostorba, melynek ekkor már egyetlen életben maradt gyermeke, Gertrúd volt az apátnője. Tudta és elfogadta, hogy az ő helye a hercegi udvarban van. A szemlélődés azonban egyre nagyobb teret foglalt el az életéből, és alapja lett minden tevékenységének. Napjait az irgalmasság lelki és testi cselekedetei töltötték ki. Bármit tett,

soha nem önmagáért tette, mert tekintete állandóan Krisztusra figyelt és a hite felebarátaiban is az Urat elevenítette meg.

Két csoport különösen közel állt a szívéhez: a papok és a szegények. A papság iránti tisztelete olyan fokot ért el, hogy megnyilvánulásai előtt ma megütközve állunk: pl. a víznek, amelyben a papok mosdottak, gyógyító erőt tulajdonított. Ajándékolta elkérte a trzebnicai apácáktól az ételmaradékot is. A papság iránti tisztelete az Eucharisztia és a szentmise áhítatos szeretetéből fakadt.

A papok és szerzetesek mellett különös szeretettel volt a szegények és a betegek iránt. Boroszlóban az ő kezdeményezésére nyitották meg Szilézia első ispotályát, amelyet a neumarkti leprás otthon követett. A legenda állandóan emlékeztet arra, hogy akkoriban – rendkívüli módon – Hedvig saját kezűleg szolgálta ki a szegényeket és a betegeket, maga osztotta ki az alimizsnát, s csak akkor bízta ezt másra, ha maga már nem boldogult a sok teendővel.

A szegényekben is Krisztust szolgálta. Ez abban nyilvánult meg, hogy tizenhárom szegény állandóan volt a környezetében, akikkel egy asztalnál evett. Ezek a szegények akkor is követték, ha úton volt férjével az országban, s ha megérkeztek egy várba vagy más szálláshelyre, először mindig róluk gondoskodott. Nemegyszer a neki készített finom ételeket tálalta fel nekik. Ezért az udvari emberek körében elterjedt a mondás: „Inkább vagyok koldus a hercegnő asztalánál, mint vendég a hercegnél!”

A hősiesség azonban, amellyel Hedvig a felebarátainak szolgált, csak külső burok volt, amely elrejtette Krisztushoz egyre hasonlóbba váló belső életét. Lépésről lépésre követte az Urat a kereszt hordozásában. „Nem szégyellte, hogy áldozati báránya legyen Annak, aki túláradó szeretetért minden emberért megfeszítettetett.” Ebből válik érthetővé az a kegyetlenségig menő szigor, ahogyan önmagával bánt. Fegyelmezettsége az étkezésben, a ruházkozásban és általános életformájában felülmúl minden elképzelést. És feltűnő, hogy mindebben semmi külső támaszt, lelki vezetést nem kapott, sőt a környezete épp az ellenkező irányba befolyásolta volna. Ahhoz azonban elég alázatos volt, hogy kopott köpenyét kicserélje, amikor egy egyszerű apáca figyelmeztette: nem méltó hozzá, hogy a hercegi fogadásokon így jelenjék meg. De amikor a boroszlói főesperes szemrehányást tett neki böjtölése miatt, annak csak ennyit mondott: „Eszem annyit, amennyi nekem elég!”

Az Úr pedig kemény próbára tette a kereszt iránti szeretetét: hét gyermeke közül hat a szeme láttára halt meg, 1238-ban pedig elvesztette a férjét is itt a földön. Különösen érzékenyen érintette Henrik fiának halála, akinek követnie kellett volna atyját a hercegi trónon. 1241-ben ugyanis a tatárok nemcsak Magyarországot pusztították, hanem heves viharként végigdúlták Lengyelország déli területét is. Henrik, a fiú egy kisebb lovas sereggel vonult fel és Legnicánál megütközött velük. A csatát elvesztette, maga is holtan maradt a csataterén. A támadók azonban, látván, hogy milyen elszánt ellenállásba ütköztek, elvonultak a vidékről. Hedvig korábban megjövendölte fia halálát. Fájdalmának nagyságát csak sejteni lehet szavaiból, melyekkel leányát és menyét vigasztalta: „Isten akarata ez, és nekünk kedvünket kell találnunk abban, amit Isten akar, s ami neki tetszik”.

Hedvig 1243. október 15-én halt meg, majdnem hetven éves korában, a trzebnicai kolostorban. A kolostor templomában temették el. Tisztelete azonnal megkezdődött és a sírja körül történt csodák hatására hamarosan megindították a szentté avatását. IV. Kelemen pápa 1267-ben iktatta a szentek sorába. Ünnepe 1680-ban vették fel a római naptárba, október 17-re. Mikor azonban ünnepelni kezdték Alacoque Szent Margitot, 1929-ben október 16-ra helyezték át.

A sziléziai hercegnőről, akiről saját népe tanúsította, hogy „szeretetből élt”, mert „mindenkit megvigasztalt, akivel csak találkozott”, legendája, egy fiatal kortársának műve mond el apró részleteket.

Miután Hedvig Sziléziába került és a férje, Henrik átvette atyja örökségét, a krónikás szerint „a férje egyre több sikert ért el a kormányzásban, mert nemcsak támogatta felesége szent életét, hanem annak erényeit serényen követte is. S ha a törvény szerint alávetettje volt is a férjének, az erények és a jámborság útján a vezetője lett”.

Hedvig a személy szerint őt illető jövedelemből alig egy századrészt tartott meg önmaga és a családja számára, minden egyebet a szegények gyámolítására és az Egyház fenntartására fordított. A régi krónikában ez áll: „Volt egy Schawoine nevű birtoka, melynek jövedelme bőségesen fedezte szükségleteit. Egyszer a vidéken nagy ínség támadt. Akkor Krisztus szolgáló leánya kihirdette, hogy minden rászoruló jöjjön a majorba, ha Isten nevében akar kapni valamit. A szegények nagy számban sereglettek oda, ő pedig széosztott közöttük minden gabonát. A gabona elfogytával kiosztotta a húst, amit abban a majorban tároltak. A hús után a sajtok következtek, s mikor az is elfogyott, minden fellelhető élelmiszert széosztott a szegények között. Hűséges szolgálónak bizonyult az Úr házában, aki a maga idejében mindenkinek kiosztotta eledelét... Arra azonban gondosan ügyelt, hogy mindenki egyformán részesüljön adományából, nehogy veszekedés és féltékenység támadjon az emberek között.”

Razlaus, gnieznói kanonok igen öreg korában mondta el a következőt: „Boroszlóban én teljesen szegény, pénztelen diák voltam. Akkor hírért vettem azoknak a jótéteményeknek, amelyeket Krisztus szolgálója a szegények között nap mint nap végbevitt. Barátaimmal együtt háromszor mentünk el Röchlitzbe és Lissába, ahol a hercegi udvar éppen időzött, és mindhárom alkalommal örömmel tértünk haza, mert egy-egy ezüstpénzt kaptunk!”

Életrajzírója újra meg újra kiemeli Hedvig szokatlan emberszeretetét és szociális érzékét: „Ha valaki a szolgák közül megbetegedett, orvosokat küldött hozzá, gyógyszerekről maga gondoskodott, és úgy ápolta őket, mintha a gyermekei lennének. Ha hallott egy betegről, bármilyen messze lakott is, felkereste, vagy legalább elküldött hozzá valakit ajándékokkal. Különös képessége volt az özvegyek és árvák megvigasztalására. Sok leányt, akinek sem szülei, sem rokonai nem voltak maga köré gyűjtött, és ahogyan Isten előtt jónak látta, gondoskodott róluk: az egyiket férjhez adta, a másikat kolostorba irányította... Mindig sok pénzt hordott magánál, hogy a rászorulóknak azonnal adhasson. A kíséretében lévő szegényeket senki nem merte elkergetni, ámbár a szolgák számára olykor nagyon terhesek voltak.”

A szent hercegnő elég gyakran megszegte a feudális rend szabályait: „Ha szükséghelyzetbe kerültek alattvalói, elengedte adójukat, szolgálataikat és adósságaikat. Ezért egyszer az udvari káplán, Ottó pap kifakadt: »Úrnőm, annyi adót engedsz el alattvalóidnak, hogy mi, a te szolgálid, éhen fogunk veszni!« Hedvig pedig nyugodtan csak ennyit mondott: »Légy nyugodt, Isten majd gondoskodik rólatok!«”

Amilyen bőkezű volt másokkal, olyan szigorú volt önmagával szemben. Kása, hüvelyesek, kenyér, hal, tej és sör volt az eledele. Negyven éven át nem evett húst, sem zsíros ételt, amin a környezete meg is ütközött. De ha hivatalosan kellett megjelennie a férje oldalán, eleget tett az illem követelményeinek. 1217-ben készült pecsétje ünnepi öltözékben ábrázolja. Unokahúga, Árpádházi Szent Erzsébet akkoriban nagyon ellenezte a ruhák hosszú vendégujját, mert a hiúság megnyilvánulását látta benne. Hedvignek pedig semmi nehézséget nem okozott, hogy ezt a pecsétet használja.

Egész különös botránkozást keltett a környezetében – gondoljunk csak Hedvig méltóságára! –, hogy gyakran járt mezítláb. Így elbeszélik, hogy a gyóntatója egyszer csináltatott neki egy pár cipőt, és megparancsolta, hogy hordja. Hedvig követte is a parancsot, és hordta a cipőt – de nem alában, hanem a kezében. Mikor pár év múlva a pap észrevette, hogy a cipő használatlan, Hedvig megjegyezte: „Pedig én engedelmesskedtem és gyakran hordtam!”

Legendaírója ezzel magasztalja Hedvig vezeklését: a szent lába nyoma a hóban olyan meleget sugárzott, hogy a nyomába lépő, didergő szegények lába felmelegedett tőle!

Olykor beleszólt férje dolgaiba is. Így például egy kivégzés után keserű szemrehányást tett férjének ítélete kegyetlenségéért, s ezzel elérte, hogy a későbbiek során Henrik gyakran megkegyelmezett a halálraítélteknek. Az adósok börtönében sínylődők közül sokan Hedvig váltságdíjának köszönhették a szabadulásukat.

Döntő módon avatkozott be abba a testvérháborúba, amely 1229 tavaszán a férje és I. Konrád mazoviai herceg között robbant ki. Henrik két csatában is legyőzte Konrádot, s miután bevette Krakkó

városát, elbocsátotta a katonáit. Ám egy mise alkalmával a krakkói lovagok rajtaütöttek a hercegen, elfogták és Konrád fővárosába, Plockba hurcolták. A fogoly herceg fia, Henrik azonnal sereget gyűjtött, hogy kiszabadítsa atyját. Hedvig azonban ellenezte az újabb vérontást, s magára vállalta férje kiszabadítását. Elindult Plockba, személyesen tárgyalt Konráddal, és kiszabadította a férjét. Két unokája később Konrád fiaihoz ment férjhez, s ezzel tartós lett a családok közötti béke.

Hedvignek sokat kellett szenvednie életében. Hat gyermekét temette el; férje a gnieznói érsekkel való vitája miatt kiközösítve halt meg. Unokája, II. Boleszláv, aki „Kegyetlen Boleszláv” néven ismert a lengyel történelemben, saját testvérei, kolostorok, papok és saját népe elleni harcaival és megszámlálhatatlan erőszakos cselekményével keserítette a környezetét. Az egész vidék feljajdult, amikor Neumarktban a templomban és a temetőben nyolcszáz embert, férfiakat és nőket mészároltatott le válogatás nélkül.

A legnehezebb óra Hedvig számára mégis Henrik fia halála volt. Mikor hírét vitték, hogy elesett a csatában, „nem ontott könnyeket, a fájdalom külső jeleit egyáltalán nem mutatta, hanem leányát, a trzebnicai apátnőt és a menyét vigasztalta, aki majdnem belehalt a fájdalomba. Ő pedig így imádkozott, égre emelt tekintettel: »Köszönöm, Istenem, hogy ilyen fiút adtál nekem... vedd magadhoz a lelkét!«” Aztán kiment a csataterre, hogy megkeresse fiának holttestét.

Nem csodálkozhatunk azon, hogy a szentek, akik hasonlónak váltak a megfeszített Krisztushoz, a kereszten élték át a vele való egyesülést. „Hedvig egy alkalommal – mondja a legendája – elmélyült imádságban térdelt a trzebnicai kolostor templomának feszülete előtt. Egyszer csak a feszület megmozdult, a Megfeszített jobb karja eloldódott a kereszttől, átölelte Hedviget, és megáldotta. Az Úr így adta tudtára, hogy meghallgatta imádságát.” – De ez a jelenet Hedvig életének legbenső misztériumát is jelzi, és az összes nagy misztikus rokonává teszi őt.

Röviddel a halála előtt úgy rendelkezett, hogy ne rendkívüli sírba temessék el, hanem egészen egyszerűen, a többi hívő közé, a temetőbe. Ezzel is kifejezte, hogy az egyszerű emberek testvérenek tekinti magát. A halálos ágyán kérte azt a fátyolt, amelyet unokahúga, Szent Erzsébet viselt, és a fejére kötötte. Így akart megjelenni a szentek közösségében, és azonnal meg is pillantotta a szent asszonyok seregét, akik hívogatóan jöttek elébe.

Október 17.

ANTIOCHIAI SZENT IGNÁC

Október 17.

*Szíria, 50 körül +Róma, 110--115 között

Ignác püspököt, akit Theophorosznak, azaz Istenhordozónak is neveztek, joggal számláljuk az apostoli atyák közé. Nem csupán azért, mert még személyesen ismerhetett több apostolt is, hanem mert kiemelkedik azok közül, akik az apostolok után következő nemzedékben folytatták az Egyház alapjainak építését. Ignác nemcsak oszlop volt az épülő Egyházban, hanem levelei által századokon át, egész a mai időkig megvilágosítja a hívők szívét. Igaz, mindössze hét levele maradt ránk, de ez a csekélynek látszó örökség cáfolhatatlanul bizonyítja Krisztus követése útjának járható voltát.

Ignác az igazi püspök példaképe volt. Benne a jó pásztort lehetett látni, aki Mestere példája szerint életét adta a juhokért. „A püspököt úgy kell tekinteni, mint magát az Urat” – mondja az efezusiaknak írt levelében (6,1). Életével és halálával adott példát arra, hogyan kell ennek az igen magas követelménynek eleget tennie egy püspöknek.

Életrajzi adataiból nem sokat ismerünk. Az 1. század közepe táján született, valószínűleg Szíriában. Vértanúsága körülményeiből arra következtethetünk, hogy rabszolga származású volt. Szent Péter és Evodiosz után harmadikként volt Antiochia városának püspöke. Antiochia a római birodalom keleti részének és a hellén kultúrának volt a központja, ugyanakkor Jeruzsálem mellett az egyik egyházi centrum is lett. Ebben a városban alakult ugyanis az első pogányokból megtért keresztény közösség.

E közösség mellett, tőle meglehetősen elkülönülten, zsidó-keresztény közösség is élt a városban. Ez utóbbiak szigorúan ragaszkodtak a mózesi törvény szokásaihoz, a pogányokból megtértek pedig velük szemben már a keresztény szabadság szellemében formálták életüket. Emiatt az antiochiai egyház kormányzása nagyon kényes feladat volt (vö. ApCsel 15. fejezet).

Ignác püspöknek egész életében harcolnia kellett a gnosztikusok ellen, akik a Jeruzsálem pusztulása miatt csalódott és kiábrándult zsidók között terjesztették tévtanaikat.

Lelkipásztori gondját súlyosbította a Domitianus császár által elrendelt üldözés, amely elvileg a lázadó zsidók ellen irányult, de alig tett különbséget a zsidók és keresztények között, azzal a megindoklással, hogy a kereszténység nem önálló vallás, hanem csupán egy zsidó szekta.

Domitianus halála után egy kis ideig békekorszak volt, Traianus császár alatt azonban Asia provinciában ismét üldözni kezdték a keresztényeket. A császár ugyan a bithiniai helytartó, az ifjabb Plinius kérdésére úgy válaszolt, hogy nem kell nyomoztatni a keresztények után, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a feljelentettekkel szemben eljárást kell indítani, s ha valakire rábizonyul a kereszténység és nem hajlandó megtagadni a hitét, azt el kell ítélni.

E császári rendelet értelmében jártak el Antiochiában is a keresztények ellen, egy pontosan meg nem határozható évben, 110--115 között. A püspököt is elfogták és felelősségre vonták. Mivel az egész városban tisztelték, letartóztatása felháborodást keltett, nemcsak a keresztények, hanem a zsidók és a pogányok, sőt az eretnek gnosztikusok körében is.

Ignácot megbilincseltek és katonai őrizet alatt hajón Rómába indították. A halálos ítéletet, mely úgy szólt, hogy vadállatok elé kell vetni, Rómában hajtották végre. Mivel azonban a hajó, számunkra ismeretlen okok miatt kitérőt tett és érintette az Asia provinciabeli kikötővárosokat, alkalom nyílt arra, hogy a keresztények felkeressék a fogoly püspököt. Szmirnában különösen hosszú ideig vesztegeltek, itt felkereste Ignácot a város püspöke, Polikárp (lásd február 23-án), de járt nála az efezusi, magnészi és a tralleszi egyház küldöttsége is. E látogatásokra válaszolva Ignác leveleket intézett ezekhez az egyházakhoz. Figyelmüket szeretettel megköszönte és élt az alkalommal, hogy atyai intelmeket intézzen a hívekhez, mert mint a tartományi főváros püspöke felelősnek érezte magát a többi város híveiért is.

Ugyancsak Szmirnából levelet intézett a római egyházhoz, s ebből láthatjuk, milyen kegyetlenül bántak vele útközben a katonák: „Szíriától Rómáig, szárazon és vízen, éjjel és nappal vadállatokkal küzdök, tíz leopárdhoz (azaz egy katonai osztaghoz) kötözve. A jótékonyagra ezek csak rosszabbakká válnak. Sértegetéseik közepette még inkább tanítvánnyá válok...” (5,1). Ebben a levélben Ignác felfedi szívének izzó vágyakozását, amellyel átadja magát a vértanúságnak. Ír egy titokzatos benső hangról, amely az Atyához hívja. Könnyek között kéri a rómaiakat, ne tegyenek semmit a kiszabadításáért, mert: „soha többé nem lesz ilyen lehetőségem arra, hogy Istenhez jussak”. Mert – írja Isten tanúja – „szép dolog eltávozni ebből a világból, eltűnni belőle, és Istenhez menni, hogy benne feltámadjunk”. Egyébként ez a levél az első dokumentum arról, hogy a keleti területek egyik püspöke nyilvánvalóan elismeri a római egyház elsőbbségét.

Troász kikötőjéből Ignác még három levelet írt: a filadelfiai és a szmirnai egyháznak és Polikárp püspöknek.

E hét levélnek ma is igen nagy jelentősége van (magyarul olvashatók az Ókeresztény írók sorozat 2., Apostoli atyák kötetében a 161–197. oldalon), mert világosan szemünk elé állítják a püspöki hivatal jelentőségét az Egyházban. Ignác az akkoriban mindenfelé terjedő eretnekségekkel szemben egyetlen menedéket lát: a hívő közösség szoros kapcsolatát a püspökével. Boldognak mondja azt az egyházközséget, amely olyan szoros kapcsolatban áll a püspökével, „mint az Egyház Jézus Krisztussal, és mint Jézus Krisztus az Atyával, hogy az egységben minden összhangban legyen” (Ef 5,1).

A szmirnai híveknek ezt írta: „Ahol a püspök megjelenik, ott legyen a sokaság, ahogyan ahol Krisztus van, ott van a katolikus Egyház” (8,2).

Elsőként beszél a katolikus Egyházzal, és a katolikus nála egyetemest jelent, és a püspökkel közösségben lévő egyházra gondol. Nyomatékosan felhívja a figyelmet, hogy ennek a püspökkel való egységnek elsősorban a közös imádságban és az Eucharisztia közös ünneplésében kell megnyilvánulnia. Megerősíti: „Senki ne legyen tévedésben! Aki nincs az oltár kerületén belül (azaz az áldozatbemutató helyén), az megfosztja magát Isten kenyéréből. Ha egyik vagy másik imádságnak oly nagy ereje van, mennyivel több a püspök és az egész egyház imája!” (Ef 5,2). „Arra törekedjétek, hogy Eucharisztia egy legyen. Egy ugyanis a mi Urunk Jézus Krisztus teste, és a kehely az ő vérenek egységére, egy az áldozati oltár, ahogyan egy a püspök a papsággal és a diakonusokkal, hogy Isten szerint cselekedjétek, amit cselekedtek” (Fil 4).

Nagyon jellemző a szent püspökre az alázatosság, amellyel a diakonusokat, akik hűséges segítségei voltak Rómába vivő útján is, „szolgatársak”-nak nevezi.

Mikor végre megérkeztek Rómába, sietve vitték az amfiteátrumba, mert egy ünnep alkalmával gladiátorokra volt szükség. A tömött színház szemelátára Ignácot felfalták a vadállatok.

Ami a testéből megmaradt, azt a keresztények magukhoz vették, és eljuttatták Antiochiába. Az ereklyéket később különböző helyeken őrizték, míg végül a fiatalabb Theodóziosz császár idejében egy régi Fortuna-szentélyből kialakított keresztény bazilikában találtak nyugvóhelyet.

A római martirologium úgy tudja, hogy az ereklyéket Antiochiából átvitték Rómába és a Szent Kelemen-bazilikában helyezték el.

A latin egyház korábban a vértanúság napján, december 20-án ünnepelte Antiochiai Szent Ignácot. Később nyilvánvalóan másolási hiba következtében általánossá vált a február elsejei megemlékezés. Az új római naptár a szír egyháztól vette át az október 17-i ünnepet.

A mintaszerű püspök, aki még az apostoli időkben építette minden erejével az Egyház alapjait, és akit lángoló hitéért „Istenhordozónak” neveztek, hét levelében képet hagyott ránk önmagáról is. De a legendája azt is elmondja róla, hogy nem csupán az egyik apostol, nevezetesen Szent János tanítványa, hanem egyenesen az evangéliumokban szereplő személy! E legenda szerint ugyanis Ignác volt az a kisgyermek, akit Jézus a tanítványok körében magához vont, és azt mondta nekik: „Ha olyanok nem lesztok, mint ez a gyermek, nem mentek be a mennyek országába!”

A legenda részletes leírást ad a szent utolsó órájáról is. Mikor az ősz püspököt a hosszadalmas és keserves utazás után Traianus császár elé állították, a császár megkérdezte tőle: „Ignác! Miért térítetted az antiochiaiakat a keresztény hitre, és miért lázítod őket ellenünk?” Ignác erre így válaszolt: „Milyen szívesen megtérítenélek téged is, hogy elnyerhetnéd az örök birodalmat!” Traianus felszólította: „Áldozz isteneinknek, és megteszlek első főpappal a papjaink között!” Erre Ignác: „Nincs szükségem tőled kapott méltóságra. Tedd, amit tenni akarsz, a hitemet nem változtatod meg.”

Akkor Ignácot az arénába vezették. Amint meghallotta az éhes vadállatok ordítását, megismételte azokat a szavakat, melyeket korábban a római egyháznak írt: „Én Isten gabonája vagyok, és a vadállatok foga őröl, hogy tiszta kenyér lehessen. Ösztökéljétek a vadállatokat, hogy azok legyenek a sírom, és semmit meg ne hagyjanak belőlem, nehogy bárkinek a terhére legyenek!”

Mikor a vadállatok széttépték a szentet, Traianus elismeréssel így nyilatkozott: „Nagy a keresztények bátorsága! Hol van egy görög, aki így tudna meghalni a maga isteneiért?”

Levelei némi betekintést nyújtanak a jó pásztor lelkébe, és láthatjuk hitének izzását, amely miatt a vértanúságtól sem riadt vissza. Újra meg újra felbukkan leveleiben a gondolat: „Váltásdíj vagyok értetek... engesztelő áldozat leszek helyettetek... feláldozom az életemet értetek!”

A rómaiaknak ezt írta: „Szívesebben meghalok, hogy megnyerjem Krisztust, mint hogy király legyek az egész föld felett.” A szmirnaiakat pedig biztosítja: „A kardhoz közel Istenhez vagyok közel. A vadállatok között Isten környezetében vagyok: egyedül Jézus Krisztus nevében... mindent elviselek, hogy velem együtt szenvedjek, mert Ő tesz képessé rá, aki teljesen emberré tett” (4,2).

Mindazonáltal tudatában volt gyöngeségének, és tudta, hogy a halál pillanatáig meginoghat a szenvedések előtt, ezért kérte a tralleszieteket, imádkozzanak érte, hogy a próbatétben üdvösséget találjon: „Imádkozzatok értem, nehogy olyannak találtassam, aki nem állta ki a próbát. Még veszélyben vagyok. Hűséges azonban az Atya Jézus Krisztusban, hogy beteljesítse az én kérésemet és a tiéteket” (13,3).

Miközben a vértanúság felé hurcolták, a láncait „lelki gyöngyöknek” nevezte és haldokolva a vallási eltévelyedésekkel teli világba kiáltotta: „Mindazok, akik nem Jézus Krisztusról beszélnek nekem, számomra csak síremlékek és sírkövek!”

BOLDOG CONTARDO FERRINI hitvalló

Október 17.

*Milánó, 1859. április 4. +Suna, 1902. október 17.

„Az ő állásában és napjainkban gyakorolt hite és keresztény élete valóságos csodának tűnik számomra” – jelentette ki Contardo boldoggá avatási perében az Ambrosiana Könyvtár akkori vezetője, msgr. Ratti, a későbbi XI. Pius pápa (1922--1939). Az Itália egyesítése utáni évtizedek folyamán a politikában, a sajtóban, az irodalomban, az iskolákban, különösen a főiskolákon és egyházellenes szellem uralkodott. Contardo apja a milánói műegyetem tanára volt. Legidősebb fia ragyogó tehetségű tanulónak mutatkozott, bár gyermekként nem volt mentes a szokásos gyermeki csintalanságoktól. Életében a fordulatot, vagyis a teljes, korlátozás nélküli Istenhez fordulást első szentáldozása idézte elő, tizenkét éves korában. Kilenc évvel később ezt írta Antónia húgának első áldozása alkalmával: „Egy örök, kimondhatatlan szövetség napja ez, s ennek következtében nem akarunk többé mást, csak a jót, mindig csak a jót és mindenféle jót. Egy múlhatatlan szeretet igénye ez, egy szegény teremtett szív feláldozása, amely másként nem tudja viszonzni Teremtőjének szeretetét.”

Gimnazista korában Contardo a Szentírás iránti szeretetből héberül tanult. Az Ambrosiana Könyvtár vezetőjénél tanult szírül, valamint koptul és szanszkritül is. Kimondhatatlan adottsága volt a nyelvek iránt; később olvasott a fontosabb modern nyelveken, s könnyedén írt németül, latinul és görögül. A papi hivatás terhétől és felelősségétől való bizonyos félnék visszahúzódnak hatott pályaválasztására. Döntő volt számára Isten akarata, ez pedig tudósként akarta őt világába helyezni; nem a papságra érezte magát hivatottnak. Egyik anyai nagybátyja a római jog professzora volt, s ez a szakterület Contardót különösen érdekelte. Tizenhét évesen kezdte meg jogi tanulmányait Páviában. A Borromei kollégiumban lakott. A kollégium tanulószobáiban léha szellem uralkodott. Contardónak rendkívül éber volt a lelkiismerete. A hitetlenség, erkölcstelenség és lelki sivárság egymással versengve őt tette gúnyolódásának céltáblájává. Következménye: vallásos igyekezete annál erősebb lett, minden szabad percét a tanulásnak szentelte; megragadta az a gondolat, hogy környezetének apostola legyen, de még nem tudta ennek pontos formáját. 1880-ban benyújtotta doktori értekezését, amelynek ez volt a címe: „Haszon, amit a jogtudós húzhat Homérosz és Hésziodosz költészetéből a büntetőjog történetére nézve”. Görögül fogalmazta meg, és professzora kívánságára latinra fordította. Az egyetem költségén kinyomtatták, s ez berlini ösztöndíjat hozott számára. Két éven át ott tanult.

Berlinben volt akkor a legjelentősebb egyetem a római jog és jogtörténet tanulmányozása számára. Professzorai biztatták, hogy adja ki Theophilosznak, egy régi bizánci jogtudósak Jusztiniánusz császár törvényeihez írt magyarázatát kritikai kiadásban, mégpedig latin fordításban. Ezután következtek később a római-bizánci jogforrások kiadásai. Éppen a bizánci jog nem ritkán csak szír fordításban volt elérhető, palimpszeszt[18] kéziratokban. Érthető, milyen fáradtságos munka volt ezt az olvashatatlanná tett írást egy kvarclámpa segítségével többé-kevésbé ismét láthatóvá tenni. Éppen az ilyenféle kisilabizálásokról mondta XI. Pius, aki a Vatikáni Könyvtár későbbi vezetőjével, Mercatival együtt az Ambrosianában segített Contardónak ebben a munkában: „Olyan fáradtságos munka volt, amelyet csak az tud méltányolni, aki tapasztalatból ismeri; olyan munka, amelyet valódi és állandó vezeklővözhöz lehet hasonlítani... Könnyen elolvasta a nehéz, ismeretlen szövegeket az elmúlt századok olvashatatlannak tűnő írásaiban: latinul, görögül, szírül; azonnal felfogta értelmüket, és

szárguldó tollal írta le latin vagy olasz fordításukat.” Ferrini 1882-től húsz éven át volt a római jog és jogtörténet professzora Páviában, Messinában, Modenában, majd (1894-től) ismét Páviában. Ezekben az években több mint kétszáz tudományos munkát tett közzé.

Előadásaiban sikerült pedagógiai okossággal alkalmazkodnia hallgatóihoz, úgyhogy órái nagyon látogatottak voltak. Messzemenően segítőkész volt, és támogatta diákjait munkájukban. Professzori tevékenysége – anélkül, hogy ezt a látszatot keltette volna – valódi apostolság, s az általa gyakran megvallott hit védelme volt. A jog története és fejlődése, s a törvényalkotás az ő számára csak az Istenben és Isten által megalapozott erkölcsi törvény alkalmazását jelentette. Bár szenvedélyes kutató volt – szívesen nevezte a tudományt menyasszonyának –, fő szenvedélye, ha szabad így mondanunk, Isten volt, aki minden jog forrása és minden jó végső oka. Hozzászólt, hogy mindennap a szentmise előtt egy negyedórát imádkozzon, munkája közben gyakran emelje szívét Istenhez, és ha jutott rá ideje, órák hosszát is tudott imádkozni a Legszentebb előtt, s éjszakákat is képes volt imádságban átvirrasztani. XI. Pius elmondta, hogy nemegyszer térdelt Ferrini mellett ugyanabban a padban, és benne megvalósulni látta azt a gyakran hallott kifejezést, hogy angyalként imádkozik. A szentségház előtti imádkozása némelykor eksztázishoz hasonlított. Amikor egy vasárnap beszélni akart vele valaki, a portás így válaszolt: „Vasárnap nehezen lehet megtalálni a professzor urat, mert a templomban van, és ott mindig sok a tennivalója.”

Lelkivezetője engedélyével már 1881-ben letette a tisztasági fogadalmat. 1886-tól Szent Ferenc harmadrendjébe tartozott.

A Ferrini családnak volt a Lago Maggiore mellett egy kis nyaralója. Az apa és a fiú íróasztala egymással szemközt állt benne. Apjával, aki a legjobb barátja volt, szívesen ment úszni a közeli tóba. Egyéb felüdülést csak a hegyi sport jelentett számára. A hegyek nagyon vonzották. Egy ilyen hegyi túrán ivott egy patakából, amelyről nem tudta, hogy frissen trágyázott réten folyt keresztül. Tífuszbba esett. Lázálmaiban öntudatlan imákat mormolt az ajka. Ha a közeli kikötőben megszólalt a hajóharang, ezt suttogta: „Misére harangoznak.” Gyakran tette fel a kérdést: „Teljesítettem a kötelességemet?” Békésen és nyugodtan halt meg Sunában, a Lago Maggiore mellett. Harminc éven át itt töltötte csaknem minden szünidejét. Társai kezdetben gúnyból Szent Alajosnak nevezték. Lassanként aztán így hívta mindenki, de már nem gúnyból. És amikor a lakosság általános részvéte mellett eltemették, csak a legközelebbi ismerősei tudták, hogy a neve valójában nem Alajos, hanem Contardo volt.

XII. Pius pápa 1947. április 13-án avatta boldoggá Contardo Ferrinit, „korunk katolikus férfi mintaképét”. [18] Palimpszeszt: „újra írt”, azaz másodszor is felhasznált pergamen. A korábbi, jelentéktelennek ítélt szöveget eltüntették, a pergament elsimították és újra írtak rá. Különböző eljárásokkal az eltüntetett szöveg újra előhívható.

SZENT ZSUZSANNA (SUSANIK) vértanú asszony

Október 17.

+Grúzia, 475.(?) október 17.

A grúz irodalom legrégebbi ráánk maradt művében, a „Szent Susanik vértanúságá”-ban gyóntatóatyja, Csurtavi Jakab tudósít ennek az örmény fejedelmi nemzetségből való nőnek az életéről.

Örményországot 429-ben meghódították a perzsák. A keresztény örmények Zsuzsanna apjának, Szent Vardan Mamikoniannak vezetésével fellázadtak, de 451-ben leverték őket. Ettől kezdve a perzsa elnyomás még erősebb lett, sőt a Zarathusztra-vallást is rá akarták kényszeríteni az örményekre. Több fejedelem hajlott a kényszer alatt, mert úgy vélte, hogy kíméletet és bizonyos előnyöket biztosíthat területe népe számára.

Ehhez a megalkuvó irányzathoz tartozott Zsuzsanna férje, a grúziai Varsken fejedelem is, aki a perzsa király katonai parancsnokaként a Tbiliszitől délre fekvő Csurtaviban ütötte fel székhelyét. Varsken, aki Arsusa fejedelem keresztény családjából származott, kijelentette, hogy elfogadja Zarathusztra

tanítását, és megígérte, hogy feleségét és gyermekeit is megnyeri a perzsák vallásának. Ez a szándéka azonban meghiúsult hitvese tántoríthatatlan hithűségén.

Zsuzsanna az örmény főnemességből származott. Apja, Szent Vardan Mamikonian 451-ben életét áldozta keresztény hitéért és Arménia szabadságáért. Róla nevezték el a lányát Vardennek (Rózsának); beceneve azonban Susanik (Kis liliom) vagy Zsuzsanna volt. Varskennel már több év óta házasságban élt; házasságukból három fiú és egy leány származott. Amikor Zsuzsanna értesült férje szégyenletes elbukásáról, elhagyta csurtavi palotáját, és gyermekeivel együtt a templomba ment, s könnyek között imádkozott férjéért, a maga számára pedig erőért könyörgött, hogy az előre nem látott nehézségeket el tudja viselni. Aphot, Varsken udvari püspöke és Csurtavi Jakab, a fejedelemnő gyóntatóatyja és életrajzírója értesült Zsuzsanna súlyos helyzetéről, és meglátogatták a templom közelében lévő kunyhójában, ahová visszahúzódott. Három nap múlva hazaérkezett a férje, s elküldte a papokat, hogy Zsuzsannát vigyék vissza a palotába. Különösen Dsodsik, Varsken fivére, a felesége és Aphot udvari püspök kísérelt meg mindent, hogy Zsuzsannát rábeszélje a férjéhez való visszatérésre. Hosszú ellenállás után engedett. Magával vitte az evangéliumskönyvet és a vértanúk könyveit, de nem saját lakrészébe indult, hanem a palota egy kis kamrájába. Két nappal ezután Varsken a testvérével és annak feleségével együtt lakomát tartva ünnepelte meg hazatérését, és Zsuzsannát is odavitette. Amikor ő megtagadta, hogy helyet foglaljon, a sógornőjének pedig szemrehányást tett, amiért a férfiakkal együtt étkezik, Varsken önuralmát elvesztve úgy megütötte a feleségét, hogy az összeesett, majd megkötözve bezáratta a kamrájába. Miközben Varsken vadászatra indult, Jakab pap titokban a fejedelemnőhöz ment, és bátorságot öntött belé. Sámuel érsek és János püspök is igyekezett enyhíteni a sorsán.

A perzsa király ekkor Varskent meglepetésszerűen a hunok ellen küldte. A következő böjti időt Zsuzsanna egy kunyhóban töltötte imádsággal és szigorú böjtöléssel. Húsvét hétfőjén Varsken visszatért a hun csatározásból, és még egyszer megkísérelte, hogy feleségét visszavigye a palotába. Amikor ezt Zsuzsanna állhatatosan megtagadta, háromszáz ostorcsapást méretett rá, és megkötözve a palota egy mély pincéjébe vettette. Nemsokára végleges fogságába vitték. Varsken lovon kísérte a szomorú menetet, elzavarta az együttérző nézőket, és hitvesének szemébe mondta, hogy ezt a fogságát nem hagyja el többé élve.

Egy erődítmény föld alatti helyiségében tartották Zsuzsannát megkötözve, szigorú fogságban. Néha sikerült gyóntatóatyjának, Jakabnak felkeresnie. Hat évet töltött börtönében. Eközben volt még ereje vallási gyakorlatokra: tartós böjtölésre, éjszakai virrasztásra, fáradhatatlan imádkozásra és a Szentírás ismételt elolvasására. Szent életének híre elterjedt egész Grúziában és Örményországban, és sok hívő zárandokolt börtönéhez, hogy ügyeiket imádságába ajánlják. Ekkor egy új, súlyos csapás érte: gyermekei, akik mindaddig hozzá tartoztak, engedtek apjuk készítésének, és a perzsák vallására tértek. Férje még egyszer megkísérelte, hogy áttértse, de most is amikor minden hozzátartozója elhagyta – állhatatos maradt.

Időközben már hat börtönév volt mögötte. A fogság nélkülségei és önkéntes vezeklési gyakorlatai lassanként összetörték elgyengült testét. Sógora, aki többször védelmébe vette Varskennel szemben, a családjával együtt meglátogatta még utoljára, megvallotta a bűneit, és kérte a pártfogását. Sámuel érsek és János püspök is felkereste még egyszer. Amikor Zsuzsanna érezte, hogy közeledik a halála, magához hívatta Aphot udvari püspököt és gyóntatóatyját, Jakabot, s közölte velük, hol akarja, hogy Csurtaviban eltemessék, majd a jelenlétükben meghalt. Nyughelyét kívánságának megfelelően Csurtavi templomában találta meg, grúz vidéken, ahol a misét még hosszú évekig örmény nyelven mondták, s ahol grúzok és örmények egyaránt tisztelték közös szentjükként. Később átvitték testét a tbiliszi Netechi-templomba.

Október 18.

SZENT LUKÁCS EVANGÉLISTA

Október 18.

Szent Lukácstól két terjedelmes szentírási könyv, egy Evangélium és az Apostolok Cselekedetei birtokában vagyunk, ennek ellenére jóformán semmit nem tudunk meg közvetlenül az íróról. Igazi evangélista, aki nem önmagáról, hanem a világ Üdvözítőjéről akar beszélni, hogy minden istenszerető lélek megtudhassa, mennyire igaz mindaz, amire az Egyház tanította.

A kolosszeieknek írt levél záradékából tudjuk Lukács eredeti foglalkozását, mert Szent Pál ezt írja: „Köszönt benneteket Lukács, a kedves orvos” (Kol 5,15).

Az Apostolok Cselekedeteiben olyan részletekkel találkozunk, amelyekből joggal tételezzük fel, hogy Lukács Antiochiában nőtt fel és orvosként is ott működött. Nagyon tájékozott ugyanis a városban és az antiochiai keresztények körében. Így például a diákonusok kiválasztásánál felsorolja a hét nevet, és az utolsónál hozzáteszi: „Miklós, az antiochiai prozelita.” Ugyanígy, amikor az Úr Jézusról szóló örömhír terjedését beszéli el, Antiochiánál hosszabban időzik.

Megemlíti, hogy Ciprusra és Föníciába is eljutott az Evangélium, de Antiochiáról tíz versen át beszél: Először néhány ciprusi és firenzei férfi jött Antiochiába, de velük volt a Szentlélek, és a magvetésük termékeny talajra hullott. Ekkor Jeruzsálemből Barnabást küldték el, aki látván a nagy lehetőséget, elment és megkereste Tarzuszban Pált. Ketten egy álló évig működtek Antiochiában. „Először itt nevezték a tanítványokat keresztényeknek!” Majd próféták jöttek – az egyiket Lukács név szerint is ismeri: Agabusz – és éhínségről jövendöltek, ami be is következett (11,20–30). A tizenharmadik fejezet elején ismét Antiochiáról beszél, ahol több próféta és tanító is működött. A tanítók közül Barnabáson és Pálon kívül még hármat név szerint ismer: „a Nigernek nevezett Simon, a kirenei Lucius és Manaén, aki Heródes tejtestvére volt”. És Lukács tudja azt is, hogy Antiochiából indult a pogányok misszionálása, mert itt történt, hogy a Szentlélek kiválasztotta Barnabást és Sault, és azok elindultak a pogányok közé.

Minden jel arra mutat, hogy a pogány ifjú, Lukács Barnabás és Pál tanítványaként ismerkedett meg az evangéliummal, majd a foglalkozásából, orvos mivoltából adódó pontosság- és hitelesség- igénytől hajtva, a Szentlélektől vezérelve útra kelt, hogy utánajárjon mindannak, amit Krisztusról hallott. Meg is tette, és találkozhatott még a Szűzanyával, továbbá az egykori tanítványokkal, gyógyult betegekkel, vakokkal, talán Lázárral is. A gyűjtött anyagból – valószínűleg már Szent Pál mellett működve – összeállította az evangéliumot, amelyben van néhány jellegzetesség a másik három evangéliummal szemben.

A pogány Lukácsra is (mint Mátéra) nagy hatással van az a felismerés, hogy a próféták jövendölései szerint Sionból jön a törvény, és Jeruzsálemből sugárik szét az egész világra az üdvösség. Simeon hálaimájában felcsendül az egyetemesség gondolata – ezt az imát csak Lukács írta le az evangélisták közül: „Ez a Gyermeke világosság a pogányok megvilágosítására és dicsőség a te népednek, Izraelnek!” (2,32) – és az apostolok küldetésében válik teljessé, mert ők valóban az egész világra elvitték az evangéliumot.

Amikor az első missziós útról Pál és Barnabás visszatért Antiochiába, beszámolójuk lényege annak elbeszélésében állt, hogy „Isten általuk a pogányok előtt is kitérte a hit kapuját” (ApCsel 14,27). Ebből a beszámolóból aztán nagy vita kerekedett, mert a mózesi törvény mellett kardoskodók azt követelték, hogy a pogányokat előbb tegyék zsidóvá a körülmetéléssel, s csak utána lehetnek keresztények, mert nekik is végig kell járniuk az Ószövetség előkészítő iskoláját. A döntést e kérdésben a Jeruzsálemi Zsinat hozta meg, felmentvén a pogányokat e kötelezettség alól. A vita heve azonban Lukács leírásából ma is jól érezhető (15. fejezet).

Külön Lukács mellett szóló jel – mégpedig arról árulkodik, hogy ő a szerzője az Apostolok Cselekedetei című könyvnek, s hogy Szent Pál munkatársa volt –, hogy egyszer csak ő, aki az

evangéliumot végig szemlélőként, mindig harmadik személyekről mondta el, és az Apostolok Cselekedetei első részében ugyanígy beszélt, a tizenhatodik fejezetben váratlanul többes szám első személyben szólal meg: „Troászban tengerre szálltunk, és egyenesen Szamotrakiába tartottunk...”, és hét verset mond el így, aztán mintha elszégyellné magát, gyorsan visszatér a harmadik személyben történő elbeszélésre.

Azt már Szent Pál leveleiből tudjuk, hogy fogságában ott van az apostol mellett, közvetlenül a vértanúsága előtt is: „Démász elhagyott a világ kedvéért és Tesszalonikába ment, Kreszensz Galáciába, Titusz meg Dalmáciába. Csak Lukács van velem” – írja Szent Pál Timóteusnak (2Tim 4,11).

A hagyomány úgy tudja, hogy Szent Pál vértanúsága után Achájában, Dél-Görögországban működött püspökként, majd valószínűleg Patara városában ő is vértanú lett. Maradványait 357-ben vitték Konstantinápolyba.

A közvetetten birtokunkba került történeti adatokat a hagyomány és a legenda körülvette a maga gyöngyeivel. Egyéb szentírási helyekkel is összefüggésbe hozták Szent Lukácsot, így alakult ki az az elképzelés, hogy egyike volt a hetvenkét tanítványnak – jóllehet biztos, hogy földi életében nem látta az Urat.

A másik elgondolás szerint egyike a két emmauszi tanítványnak, akik közül az egyiket, Kleopást megnevezi evangéliumában, a másik nevééről hallgat, s ez lenne ő maga.

Végül voltak olyanok is, akik azonosíthatónak vélték az Apostolok Cselekedetei idézett helyén szereplő Kyrenei Luciuszal. De mindezek csak feltételezések, amelyeket bizonyítani nem lehet.

Azt ellenben nem véletlenül mondja a hagyomány, hogy Lukács orvos létére festő is volt. Neki tulajdonítják a római Maria Maggiore- bazilikában őrzött Mária-képet. Sőt, azt mondják, hogy megfestette Jézus arcát is. Ezért a festők védőszentjeként tisztelik. Ennek annyi az alapja, hogy a Szűzanyáról a legtöbbet és a legszebben Lukács beszél, s így, ha nem is ecsettel, de képet rajzol róla.

Ünnepét az egész Egyház október 18-án üli. A római naptárban a 9. század óta szerepel.

Szent Lukács, aki mint orvos különös részvétellel nézte a beteg embert, mint evangélista észrevette, hogy a Megváltó maga is orvos, sőt, ő „az Orvos”, aki a beteg emberiségnek meghozta a gyógyulást a megváltás művének végrehajtásával. Úgy mutatja be evangéliumában az Emberfiát, mint a betegek gyógyítóját, a bűnöket megbocsátó Irgalmat, aki árasztja az emberek között Isten jótéteményeit és hirdeti az irgalmasság evangéliumát.

A Legenda Aurea szerint maga a Lukács-evangélium is gyógyít, mégpedig háromféleképpen: sebeket gyógyít azáltal, hogy a megtört szívűeknek hirdeti a megváltást; erősít azáltal, hogy elmondja az örömhírt; végül megőriz az újabb romlástól azáltal, hogy közli az isteni törvényeket és evangéliumi tanácsokat.

A hagyomány szerint a Szűzanya sok dolgot megőrzött a szívében és emlékezetében éppen azért, hogy később a szent evangélistáknak elmondhassa. Lukács pedig felkereste őt, és mint az Újszövetség frigysekre nyének sok kérdést tett fel az Üdvözítőről, s kérdéseire sorban választ kapott. Így írhatta meg az evangélium elején olyan részletesen Jézus gyermekségtörténetét, benne Mária imádságával, a Magnificattal és Zakariás himnuszával, a Benedictusszal.

A Maria Maggiore-bazilikában őrzött Mária-képről, amelyet a hagyomány Szent Lukács festményének tart, különös történetet mondanak el:

Nagy Szent Gergely idejében, a 6. század végén pestis pusztított Rómában. Mivel a járvány nem akart szűnni, a pápa körmenetben hordozta körbe e képet a csapással sújtott városban, és a vész elmúlt.

Márton pápa, aki vitában állt Róma városának polgári vezetőivel, egy alkalommal a kép előtt misézett és áldoztatott. Nem sejtette, hogy az áldozók között van valaki, aki a ruhája alatt tört szorongat, azzal a szándékkal, hogy amikor hozzá lép a pápa, megöli. Abban a pillanatban azonban, amikor a

pápa nyújtotta neki az Úr Testét, hirtelen megelevenedett a Mária-kép, ránézett a merénylőre, aki ettől a pillantástól megvakult, és a pápa megmenekült.

Október 19.

ALCANTARAI SZENT PÉTER ferences szerzetes

Október 19.

*Alcántara, 1499. +Arenas de San Pedro, 1562. október 18.

Miközben a Német- és Franciaországból kiinduló lutheri és kálvini reformáció tömegeket szakított el a katolikus hittől, s hatására sok szerzetes elhagyta a kolostorokat, Spanyolországban ellenkező irányú reform valósult meg. Loyolai Szent Ignác (lásd: A szentek élete, 387 o.) rendalapítással, Avilai Szent Teréz (lásd: A szentek élete, 589. o.) és Keresztes Szent János (lásd: A szentek élete, 713. o.) a kármelita, Alcantarai Szent Péter a ferences rend belső reformjával keltette új életre a katolikus hitet. Alcantarai Péter ugyanazt a harcot vívta a ferences rendben, mint Teréz és János a kármelitáknál: a rendalapító lelkületét támasztotta életre azáltal, hogy nem azt magyarázta, miért nem lehet megtartani Assisi Szent Ferenc (lásd: A szentek élete, 566. o.) eredeti reguláját, hanem magáévá tette, és akik csatlakoztak hozzá, azoknak átadta a regula szerinti életformát.

A ferences rendben ugyanis 1300 körül éles vita kezdődött arról, hogy a szegénységet abban a formában, ahogyan Szent Ferenc élte, lehet-e élni? A többségnek az volt a véleménye, hogy nem, mivel a később belépő tagok már nem rendelkeztek olyan karizmatikus adományokkal, mint az első ferences nemzedék. Velük szemben voltak, akik az eredeti regulához ragaszkodtak, s az előző csoportot „carnales”-nek (testiek), önmagukat „spirituales”-nek (lelkiek) nevezték. E spirituálisok azonban erőtlén kisebbségben maradtak és a többség olykor mint eretnekekkel bánt el velük.

1400 után Itália néhány félreeső kis kolostorában újra fölfedezték az eredeti ferences lelkületet. Ennek lett apostola Kapisztrán Szent János (lásd: A szentek élete, 621. o.) és Sziénai Szent Bernardin (lásd: A szentek élete 208. o.). Spanyolországban 1487-ben Pueblai János honosította meg ezt a szigorúbb életformát, melyet Assisiben a Carceri kolostorban ismert meg. Hazatérve hasonló kis kolostorok sorát alapította, s hamarosan megszervezhette az Angyalokról nevezett Custodiat, mely a spanyol provinciától függetlenül az általános rendfőnök (miniszter generális) joghatósága alá tartozott. A következő nemzedék tovább vitte ezt a reformot. Melpari Péter Spanyolországban a Szent Gábriel főangyalról nevezett Custodiát szervezte meg. Ez utóbbi lett Alcantarai Péter lelki otthona.

1517-ben X. Leó pápa önálló renddé emelte a reformágot. Az enyhébb fegyelmű kolostorhoz kötött és birtokhoz ragaszkodó többség alkotta a konventuális minoriták (Fratres Minores Conventuales), az eredeti regula szerint élők pedig az obszerváns ferencesek rendjét (Fratres Minores Regularis Observantiae).

Pedro Garavito Estremadura tartomány egyik kis városában, Alcántarában született. 1513-ban került a salamancai egyetemre. 1515-ben, amikor a humán tanulmányok végeztével megkezdhetné volna a jogi, orvosi vagy teológiai tanulmányait, úgy döntött, hogy nem tanul tovább, hanem ferences lesz az obszervánsoknál. Be is lépett egy salamancai kolostorba, ahol a következő évben fogadalmat tett. 1524-ben pappá szentelték, 1525-ben házfőnök, gvárdián lett.

1536-ig Péter több kolostorban is viselte ezt a tisztséget, s mellette missziós körutakat tartott. Főként a megfeszített Krisztusról prédikált, s hogy hallgatói szívét megindítsa, illetve a misszióknak emléke maradjon, ahol csak prédikált, Krisztus valóságos keresztjének megfelelő nagyságú keresztet állított fel. Egyszer valaki arra kérte, tanítsa meg jól imádkozni. E kérés hatására írta meg Péter az imádságra vezérlő kalauzt, amit hamarosan Az elmélkedés aranykönyvecskéjeként adtak kézről kézre.

1537-ben a portugál király meghívására tanácsadónak Lisszabonba ment, 1538-ban azonban haza kellett térnie, mert a Szent Gábriel rendtartomány provinciálisává választották. Ekkor megpróbálta a

fiatal korától élt szigorú fegyelmet regula formába önteni, de tervezetét 1540- ben a káptalanon rendtársai elvetették. Ezért, amikor hároméves hivatali ciklusa lejárt, nem vállalta újra a tartományfőnökséget, hanem egy társával Portugáliába ment, s a tengerparti Arabidában remeteéletet kezdett. Teljes szegénységben, kemény szigorban élték imádságos, vezeklő életüket. Éjfélkor keltek, zsolozsmáztak, elmélkedtek és dolgoztak. Fekvőhelyük egy csupas deszka volt, lábbelit nem viseltek, húst nem ettek, bort nem ittak. E kemény szigor ellenére egyre többen csatlakoztak hozzájuk.

1543-ban Pétert visszahívták a Szent Gábriel provinciába, hogy reformját náluk is honosítsa meg. A püspök támogatta, a provinciális azonban túlzónak tartotta szigorát. Péter ezért Rómába ment, hogy legfőbb hatóságaitól engedélyt kérjen, de az obszervánsok miniszter generálisa nem adott hozzájárulást. III. Gyula (1550–1555) viszont jóváhagyta a reformot, Pétert magát pedig – hogy elejét vegye a rendfőnök akadékoskodásának – a másik ág, a konventuálisok főnöke alá rendelte. A következő pápa, IV. Pál (1555–1559) a jóváhagyást megtoldotta azzal, hogy Péter annyi kolostort alapít, amennyit csak akar. Hazatérése után hamarosan meg is alapította Pedroso kolostorát.

Közben a kármelitáknál nagy viták folytak Avilai Teréz reformja körül. Ezért Péter 1558-ban Avilába ment, hogy segítsen Teréznek. Ellátta tanácsaival, bátorította a szegénységre, majd Pedrosóba visszatérve levelet küldött Teréz gyóntatóinak, melyben igazolta Teréz törekvéseit és misztikáját. 33 pontba szedett érvei között ezeket írta: „... mindaz, amit az Úr mondott neki (ti. Teréznek), megegyezik a Szentírás és az Egyház tanításával, s a legkisebb részletekben sem ellenkezik a teológusokkal... Igen nagy lelkének tisztasága, s őszintén és hevesen vágyik arra, hogy Isten kedvében járjon; ezért nem törődik semmi földi dologgal, s nem is becsüli ezeket semmire...”

Pedroso alapítását egész sor kis reformkolostor alapítása követte, amit a Szent Gábriel provincia szerzetesei egyre nagyobb gyanakvással néztek. Pétert nyugtalan képmutatónak, békétlenkedőnek és szakadárnak neveztek, s azzal vádolták, hogy az egész reform rugója a hatalomvágya. Amikor provinciálisa megidézte és a káptalan előtt kihallgatta, Péter a vádakra így válaszolt: „Higgyék el nekem, hogy mindent a legjobb szándékkal tettem. Ha azonban úgy vélik, hogy ezt a reformot nem szabad megvalósítani, ne sajnálják a fáradságot és akadályozzák meg!” – A rendtársak nem is sajnáltak semmit, hogy felszámolják Péter reformját, az mégis egyre inkább erősödött. 1559-ben a pápa megbízottjaként látogatta a kolostorokat, s 1561-ben a reformkolostorokból egy új, Szent Józsefről nevezett provinciát szervezhetett meg.

Halála évében levelet kapott Szent Teréztől, melyben az beszámol a sok támadásról és megnemértésről, melyek a szegénység miatt érték. Péter erre a következő levelet írta Teréznek:

„A Szentlélek töltse el a lelkét! Elolvastam levelét és nem kis csodálkozás fogott el amiatt, hogy ezt az ügyet az Úrnő (ti. Teréz) a tudósokkal akarta tisztázni, akikre nem tartozik. Ha egy tudományos vitáról vagy lelkiismereti kérdéstről van szó, dicséretes dolog a jog és a teológia tudósainál érdeklődni és a tőlük kapott tanácsot követni. A tökéletes (a szerzetesi) életre vonatkozóan azonban azokkal kell tanácskozni, akik maguk is ezt az életformát élik. Ennek legsúlyosabb oka az, hogy a tökéletes életre vonatkozóan szabályokat vagy tanácsokat nem tud adni olyan ember, akinek törekvései és cselekedetei másra irányulnak. És az evangéliumi tanácsokat illetően más tanácsra nincs is szükség, mint hogy abban kapjon a lélek segítséget: vajon ő személy szerint meg tudja-e majd tartani, s egyáltalán kell-e követnie az evangéliumi tanácsokat. Ami ezen felül van, nyilvánvalóan a hitetlenség bizonyítéka.

Isten tanácsa ugyanis csak jó lehet, és e tanácsok megtartása csak azok számára nehéz, akik nem hisznek vagy nem bíznak eléggé az Úrban, mert csak emberi okosság vezérli őket. Isten az erőt is meg tudja adni e tanácsok megtartásához, mivel mindenható, s mert Ő maga a Jóság, erre képes és akarja is, hogy a tanácsaihoz igazodó lelkek meg tudják tartani.

Ha az Úrnő követni akarja Krisztus nagyobb tökéletességre szólító tanácsát, csak kövesse! Hiszen e tanácsok férfiaknak és nőknek egyaránt szólnak, és Krisztus – mint oly sok másnál tette – megteszi, hogy jó véget érjen vállalkozása. Ha azonban a lélektelen bölcsek tanácsát akarja követni, akkor csak

gondoskodják megfelelő jövedelemről, aztán majd meglátja, hogy többre jut-e, mint azzal a szegénységgel, amit az Úr tanácsol.

Bárhon láttunk bajokat a női kolostorokban, a forrást mindig abban találtuk, hogy vonakodva viselik a szegénységet, szinte örökös ellenkezéssel és nem az isteni tanács szerint. Én a szegénységet nem önmagában magasztalom, hanem csak azt a formáját áldom, amelyet a mi megfeszített Megváltónk iránti szeretetből türelemmel visel az ember, különösen, ha az Ő szerelméért önként vállalja. Ha másként vélekednék vagy másokhoz igazodnék, nem volnék bizonyos a hitemben. De én mindezekben Krisztusnak hiszek és elfogadom, hogy az Ő tanácsai a legjobbak, mert isteni tanácsok. Ezért boldognak tartom azokat, akik – az Úr szavával élve – lélekben szegények, azaz önként vállalják a szegénységet. Magam is tapasztalom ezt, de jobban hiszek az Úr szavának, mint a saját tapasztalatomnak.

Adja meg az Úr Krisztus a világosságot, hogy az Úrnő ezt az igazságot megérthesse és követhesse, s ne higgyen azoknak, akik az isteni világosság hiánya vagy hitetlenségük miatt mást állítanak. Ezek soha meg nem ízelezték, hogy milyen édes az Úr azokhoz, akik neki szolgálnak, akik Őt szeretik, és miatta lemondanak mindentről, ami nem feltétlenül szükséges az élethez. A hitetlen, az isteni boldogságot nem ismerő emberek Krisztus ellenségei és nem bíznak abban a dicsőségben, amely majd megnyilvánul rajtuk.

Adjon az Úr világosságot, hogy az Úrnő ne bizonytalankodjék egy ennyire nyilvánvaló igazságban, és ne olyanoktól kérjen tanácsot, akik nem élnek az evangéliumi tanácsok szerint. Mindazok, akik megtartják a parancsolatokat, üdvözülnek; de általában csak cselekedeteik körében látnak, s bár tanácsaik nem rosszak, sokkal jobb az, amit a mi Urunk Jézus tanácsol. Ő segíteni is tud tanácsa mellett, s végül megjutalmazza azokat, akik Őbenne és nem földi dolgokban bíznak.”

Péter e levél megírása után fél évvel, október 18-án Arenasban meghalt. Halála után néhány nappal Teréz így írt róla nővértársainak:

„... Vannak, akik azt mondják, hogy a mai emberek testükben gyengébbek és kisebb tűrőképességűek, mint a régiek voltak, s nincs bennük annyi életszentségre törekvés, mint azokban volt. Ennek az embernek élete azonban megcáfolja őket, mert napjainkban nem kisebb szentséggel és kegyelemmel élt, és nem kevésbé vetette meg a világot, mint a régmúlt idők szentjei. Mi is követhetjük őt, még ha nem is járunk mezítláb, mint ő, ha nem is vezeklünk olyan kegyetlenül, mint ő, mert a világ megvetésében utánozhatjuk; hiszen Isten mindazoknak, akik iránta nagylelkűek, bőkezűen rendelkezésükre bocsátja az ehhez szükséges eszközöket.

Ennek a szent férfinak is, akiről most beszélek, Ő adta meg, hogy 47 éven át – mint ezt valamennyien tudjátok – a legkeményebb életet élhette. Néhány dolgot, melynek igazságában biztos vagyok, elmondok róla.

Egyszer megvallotta valakinek... , hogy 40 éven át, ha jól emlékszem, naponta másfél óránál többet nem aludt. Azt mondta, hogy semmi vezeklésben nem volt annyi küzdelme és nehézsége, mint a virrasztásban, ezért soha nem feküdt le, hanem térdelve vagy állva virrasztott... Ha akart volna, akkor sem tudott volna fekvőre aludni, hiszen köztudott, hogy cellája mindössze négy és fél láb (kb. 1,5m) hosszú volt.

E negyven év alatt semmi fejfedőt nem viselt, bárhogy tűzött is a nap vagy szakadt az eső. Lábbelit sem hordott. Egyetlen tunikája olyan silány anyagból készült, amilyent a legegyszerűbb emberek viselnek, s az is oly szűkre volt szabva, hogy szorosabb már nem is lehetett. Ezen kívül volt egy rövid köpenye ugyanabból az anyagból, más ruházata semmi. El szokta mondani, hogy a téli hideg ellen úgy védekezik, hogy leteszi a köpenyét, kitarja a cellája ablakát és ajtaját, s miután átfagyott a teste, becsukja az ablakot és az ajtót, magára veszi köpenyét, s így valamennyire felmelegszik. Csak minden harmadik napon evett, s azt szokta mondani – általános csodálkozást keltve –, hogy ezt nagyon könnyű megtenni, ha az ember hozzászoktatja magát. Egyik szerzetestársa biztosan állította nekem, hogy néha nyolc napon át sem vett magához táplálékot. Ez főleg akkor történt, amikor Istenhez

imádkozva nagy ekstázisai voltak, s igen hevesen élte át Isten szeretetét, aminek magam is tanúja vagyok.

A szegénységet és az önmegtagadást egészen fiatalon a legnagyobb mértékben élte, annyira, hogy mint nekem megvallotta, egyszer három esztendeig volt az egyik rendházban, s társait csak a hangjukról ismerte, mert szemét soha nem emelte föl, soha nem nézett senkire... Sok éven át nem nézett asszonyra és sokszor mondta nekem, hogy számára teljesen közömbös, hogy női arcot lát-e vagy sem... Sovány, száraz testét fagyökérhez hasonlíthatnád volna, mert csak csont és bőr volt az egész ember. Mégis annyi jószág és kedvesség, oly nagy életszentség töltötte el, hogy jóllehet nagyon szűkszavú volt, senkit sem hagyott válasz nélkül...

...halála olyan volt, mint élete: térden állva halt meg, miközben társait bátorította és intette. Mielőtt lelkét kilehelte, ezekre a szavakra fakadt a zoltárossal örvendezve: Vigadtam, mikor nékem azt mondták, az Úrnak házába fölmegyünk!

Istennek úgy tetszett, hogy halála után még nagyobb segítséget és több tanácsot kapjak tőle, mint életében...

Az Úr egyszer megígérte nekem, hogy mindaz, aki Péter nevében kér tőle valamit, megkapja. Én magam tapasztaltam sok ügyemben, hogy amit Péter oltalmába ajánlottam, a kívánt módon sikerült, amint ezt megadta az Úr, akinek dicséret, tisztelet és dicsőség legyen mindörökkön- örökké."

Alcantarai Pétert 1622-ben boldoggá, 1629-ben szentté avatták.

KANADAI VÉRTANÚK: BRÉBEUF SZENT JÁNOS és TÁRSAI

Október 19.

+Kanada, 1642--1650.

Kanadai vértanúknak nevezzük azt a nyolc francia jezsuitát, akik a kereszténység második misszióját vezették a huron indiánok között. Név szerint: Daniel Antal, Garnier Károly, Lallemant Gábor, Brébeuf János, La Landei János, Jogues Izsák, Chabanel Natalis, és Goupil Renatus. A vértanúcsoportot Brébeuf Jánosról nevezték el, mert az ő életét ismerjük legrészletesebben.

A franciák 1603-ban léptek Kanada földjére. Ferences misszionáriusok 1615-ben és 1622-ben próbálták téríteni a huron indiánokat, de sikertelenül. 1625-ben jezsuiták indultak Kanadába. Négy év múlva, amikor az angolok háborút nyertek, kiutasították őket, és vissza kellett térniük Franciaországba.

1632-ben ismét útra keltek, s ezúttal külső háborítás nélkül hirdethették az evangéliumot a huronoknak. Az indiánok azonban nem akarták befogadni a hitet. Hiába adták tanújelét a jezsuiták határtalan emberszeretetüknek az 1639–40-ben kitört járvány idején, a bennszülöttek csak nem hallgattak rájuk. Lallemant Gábor atya 1642-ben ezt írta: „Családonként hirdetjük az evangéliumot kétezer vadembernek; ismerjük a nyelvüket, nekik van fülük, s mégsem akarnak megérteni semmit.”

Goupil Renatus segítő testvér lett először vértanú 1642. szeptember 29-én. Négy évvel később, 1646. október 18-án ölték meg Jouges Izsák atyát, majd másnap La Landei Jánost. Mindhárman az irokézek áldozatai lettek Ossornonban. Haláluk a huron indiánokat úgy megindította, hogy tömegesen tértek meg. Az egész misszió vezetője ezt jegyezte fel: „mintha nem is mi, hanem inkább az angyalok működtek volna köztük!”

Az irokézek azonban elhatározták, hogy kiirtják a huronokat. 1648-ban háborút indítottak és 1650-ben el is érték céljukat. E harcok során halt meg a másik öt jezsuita misszionárius.

Brébeuf János régi normann család sarja, melynek tagjai együtt harcoltak Hódító Vilmosmal Hastings partjainál és Szent IX. Lajos királlyal Damiette-nél. Condé-sur-Vire-ben született 1593. március 25-én. Rouenban lépett be a jezsuiták közé 1617. november 8-án. Először a jezsuiták kollégiumában tanított, 1622. február 22-én Pontoise-ben pappá szentelték. Ezután még három évig tanár és gondnok volt a roueni kollégiumban, majd megbízták azzal, hogy Kanadába menjen misszióba. 1625. április 24-én két

jezsuita és egy ferences társaságában szállt hajóra Dieppe kikötőjében. Két hónap múlva kötöttek ki Quebecben.

János első missziós útja nem tartott sokáig. Előbb a hegyi, majd a huron indiánok között működött. Ez utóbbiakat vadászösvényeiken messzire követte. Az angolok győzelme után a francia misszionáriusoknak el kellett hagyniuk Ouebecet. Hajóra tették és Plymouth-ba szállították őket, ahonnan Franciaországba kellett távozniuk.

Így 1629 októberében János ismét Rouenban volt. Eljárt egy előadássorozatra, amelyet a 17. század egyik legnagyobb lelki tanítója, Louis Lallemand tartott. Valószínű, hogy egy ideig gyóntatójává is választotta. Ekkor tette le utolsó fogadalmát, s 1633-ig Eu városában a jezsuita kollégium tanára volt.

Közben Anglia és Franciaország békét kötött, s ez ismét megnyitotta az utat a francia misszionáriusok előtt. Richelieu bíboros megbízta a jezsuitákat, hogy gondoskodjanak Kanada misszionálásáról. Ennek következtében János 1633 márciusának elején Dieppe-ben újra hajóra szállt, és májusban kikötött Kanadában.

Négy évig irányította a huron indiánok közötti missziót. Megalkotta a huron nyelv szótárát és nyelvtanát. Ledesma Keresztény tanítás című művét lefordította az indiánok nyelvére.

A vidéken váratlanul járványok törtek ki, melyekért a jezsuitákat tették felelőssé, ezért március 19-én Jánosnak vissza kellett húzódnia Sainte Marie-ba. Ekkor a misszió vezetését Lallemand vette át, aki János korábbi módszerét gyökeresen megváltoztatta. Népszámlálást rendelt el, amit azért tartott fontosnak, mert a háborúk és járványok miatt a népesség száma nagyon megcsappant. E népszámlálás adatai szerint a huron misszióban harminckét falu volt, amelyek öt központ köré csoportosultak. E falvakban mintegy hétszáz sátor, kétezer tűzhely volt, s mintegy tizenkétezer ember élt. Az új missziós főnök a gyarmatosítást és az apostoli munkát egyaránt a dél-amerikai redukciók mintájára szervezte meg, és a sok szétszórt szálláshely lakóit egy nagy központba szervezte. János pedig nyugodtan szemlélte, hogy korábbi módszerét mennyire semmibe veszik.

Rövid ideig együtt dolgozott Chaumonot-val, de egészségi állapotának gyengülése és a bennszülöttek ellenséges magatartása miatt vissza kellett térnie Quebecbe. Útközben eltört a kulcscsontja, ami igen sok kínt okozott neki. Miközben újra a huron indiánok között misszionált, társával, Lallemand-nal együtt megtámadták az irokézek, elfogták és kegyetlenül megölték őket. Kísérőjük, Christophe Regnaut laikus testvér pontos beszámolót írt a kínzásokról és halálukról. János 1649. március 16-án adta életét Krisztusért.

Landei János a normandiai Dieppe-ben született, s a hódítók között érkezett Kanadába, melyet akkoriban úgy neveztek: Új Franciaország. Megismerkedett a jezsuita misszionáriusokkal és jelentkezett segítő testvérnek. Juges Izsák vette maga mellé, amikor az irokézek közé indult. Vele együtt fogták el az indiánok, s ugyanúgy megkínózták, mint Izsák atyát. Vele együtt halt meg 1646. október 19-én hajnalban.

Daniel Antal szintén Dieppe-ben született 1601. május 27-én. Kétéves filozófiai és jogi tanulmányok után, 1621-ben Rouenban belépett a jezsuita rendbe. Clermont-ban és Párizsban tanulta a teológiát, s miután felszentelték, 1630-ban Eu-be küldték tanítani. 1632-ben a huron misszió tagjaként Kanadába indult.

Először a franciák lekipásztora volt, 1633-ban Brébeuf János kísérője lett és az indiánok közé ment. Ihonitiriában telepedtek meg, s Antal főként a gyermekekkel foglalkozott. Megzenésítette nekik a Miatyánkot, az Üdvözlégyet és a Tízparancsolatot, s a gyermekek ezt énekeltek a kápolnában, de játék közben is. Annyira közel került a gyermekekhez, hogy amikor a misszió vezetősége úgy határozott, hogy Quebecben iskolát nyit a leendő rézbőrű seminaristák számára, Antal atyát jelölték ki nevelőnek. Két évig viselte e hivatalt. 1638-ban visszatért a misszióba előbb Ossossanéba, majd egy másik faluba.

Itt érte az irokézek támadása 1648. július 4-én. Éppen befejezte a szentmisét, mikor megkezdődött a harc és az öldöklés. Az öregek, az asszonyok és a gyermekek a kápolnába menekültek. Antal atya

elfutott a betegek sátrába, s ott megkeresztelte a katechumenokat, majd visszasietett a kápolnába, általános feloldozást adott, és fegyvertelenül a támadók elé ment. Azok egyetlen csapással megölték, majd az utolsó szál emberig mindenkit elpusztítottak. Antal testét a lángok közé vetették.

Lallemant Gábor előkelő párizsi családból született 1610. október 10-én. Gyenge, törékeny alkatú gyermek volt. 1630-ban lépett a jezsuita rendbe, s mindjárt misszióba akart menni. Elöljárói engedélyével külön fogadalmat tett, hogy minden erejét és egész életét az indiánokért ajánlja fel. Felszentelése után Moulins-ban, majd Bourges-ban tanított. 1646-ban kapott engedélyt, hogy elinduljon a kanadai misszióba.

Szeptember 20-án érkezett Quebecbe. Nagybátyja, aki szintén jezsuita, a kanadai misszió vezetője volt, maga mellett tartotta, s csak 1648 júliusában engedte Brébeuf János társaként a huronok földjére. Nagy buzgalommal kezdte tanulni a nyelvet. 1649. március 16-án az irokézek megtámadták a falut, s előbb Brébeuf Jánost, majd Gábor atyát ölték meg.

Este hatkor kezdték a kínzást, s amit csak ki tudtak találni, mindennel gyötörték. Másnap reggel kilenc óra tájt az egyik vadember megelégtelt és lefejezte. De utána kivette a szívét és megette, mert a bátorságát szerette volna megszerezni.

Garnier Károly Párizsban született 1605. május 25-én. A clermont-i jezsuita kollégium növendéke volt, 1624-ben belépett a rendbe. 1635-ben szentelték pappá, s a következő évben misszionáriusként küldték Kanadába. Augusztus 3-án érte el a huronok földjét. Ihonitiriában, majd Ossossanéban telepedett meg, és hihetetlen gyorsasággal megtanulta a bennszülöttek nyelvét. Hirdetni kezdte az evangéliumot, de igen nagy nehézségeket jelentett az indián telepek szétszórtsága. Hatalmas távolságokat kellett bejárnia egyik falutól a másikig.

Az indiánok hagyományos vallásossága ellenállt. Tetézte a nehézségeket, hogy a varázslók őt tették felelőssé egy járványért. De épp a járvány idején vívta ki magának a „bárány” nevet, olyan önfeláldozóan törődött a betegekkel. A varázslók a járvány elmúltával már nem támadták annyira, 1637-től mégis állandó életveszélyben volt. 1646-ban a Farkas törzs szálláshelyén, Etbaritában és a Szarvas törzs helyén, Ekarreniondiban missziótelepet alapított, s az első Szent Jánosról, a másodikat Szent Mátyásról nevezte el. Etbaritát azonban hamarosan megtámadták az irokézek, lakóit megölték és mindent felégették. Amikor Károlyra rontottak és megölték, éppen a keresztvizet öntötte egy haldokló indiánra. 1649. december 7-én lett vértanú. A Szent Mátyás-telepről két jezsuita csak napokkal később temette el a missziótelep kápolnájának romjai közé.

1925-ben boldoggá, 1930-ban szentté avatták őket. Ünnepeket 1969-ben egy napra tették és felvették az egyetemes naptárba.

KERESZTES SZENT PÁL

Október 19.

*Ovada (Genova), 1694. január 3. +Róma, 1775. október 8.

Pál édesapja, Lucas Danei kereskedő volt a Genovai Köztársaságban lévő Ovada városban. Első felesége korán meghalt, ezért másodszor is megházasodott. Második felesége, Anna-Maria Massari tizenhat gyermekkel ajándékozta meg. Pál 1694. január 3-án született, s hamarosan utána, a következő évben jött világra János nevű öccse, aki később hűségese társa lett. 1709-ben a család Ovadából visszaköltözött az apa születési helyére, az Alessandria melletti Castellazóba.

A gyermekek közül Pált kereskedőnek szánták, és el is kezdett dolgozni apja mellett, azonban 1713-ban a helyi plébános egyik prédikációja hatására megtért. Elhatározta, hogy egész életét Krisztus szolgálatára és követésére fogja szentelni. Továbbra is dolgozott az üzletben, mellette pedig hitoktatói szerepet vállalt a plébánián. A plébános látszólag teljesen szabad kezet adott a fiatal katekétának, lényegében azonban gyanakvással nézte a tevékenységét. Mivel gyóntatója volt Pálnak, úgy érezte, kötelessége, hogy ismételten kemény próbatétek elé állítsa lelki gyermekét. Pál állta a próbákat, és szelíd alázatosságával úrrá lett a próbatéteken és a plébános bizalmatlanságán is. Ettől a

plébános kicsit elbizonytalanodott, és tökéletességre törekvő gyermekének lelki vezetését két kapucinus atyára bízta.

Ez az időszak nem tartott soká, mert a plébános sürgősen keresett egy magához hasonló gondolkodású gyóntatót Pál számára, és meg is találta Don Policarpo Cerutti személyében, aki az alessandriai székesegyház penitenciárius kanonokja volt. Mivel ez a jó kanonok eleve rettegett minden rendkívüliségtől, Pál imádságos életét a gőg megnyilvánulásának minősítette, amely ellen szigorú parancsok kíméletlen megtartásával akart küzdeni. Ennek megfelelően elrendelte, hogy Pálnak a végső dolgokról: a halálról, az ítéletről és a kárhozatról kell elmélkednie. Mindazonáltal Don Ceruttinak be kellett látnia, hogy Pál imaélete valóban nem mindennapos jelenség, mert mit tarthat egy „lelki átlagember” az olyan gyónó gyermekéről, aki naponta legalább hét órát töltött imádsággal és más lelkigyakorlatokkal?

De Istennek hála, élt Alessandriában egy püspök is, aki barnabita szerzetes létére több megértést tanúsított Pál iránt. Pál feltárta a püspök előtt: imádságai során kialakult benne a meggyőződés, hogy neki olyan szerzetesi közösségben kellene szolgálnia Istent, amelynek tagjai fekete reverendát hordanak, és a szívük fölött egy jelvényt viselnek; a jelvényben egy szív fölött kereszt áll, amely körül ez a felirat olvasható: Jesu Christi Passio, azaz Jézus Krisztus szenvedése. Magának az öltözetnek is azt kell hirdetnie, hogy viselői nagyon közelről akarják követni a szenvedő Krisztust.

A püspök, Francesco di Gattinara felismerte, hogy Pál kérése szokatlan ugyan, de nem képtelenség, mert észrevette az ifjú lelkében misztikus bensőséggel égő szeretetet Krisztus szenvedése iránt. Ezért 1720. július 22-én megáldotta és átadta Pálnak az általa megáldott ruhát, amely később a passzionisták rendi ruhája lett.

Az 1720. esztendő vége felé egy negyvennapos lelkigyakorlat gyümölcseként Pál megfogalmazta első szabályzattervezetét, amelyet alapítandó közösségének szánt. Benne – sok itáliai példát követve – a legszigorúbb vezeklést és szemlélődést a széleskörű apostoli tevékenységgel kapcsolta össze. Mivel az érvényben lévő kánonjog a rendalapításhoz pápai jóváhagyást írt elő, a püspöktől kapott engedély csak neki személy szerint szólt, s ennek értelmében egyedül ő élhetett az egyházmegye területén az általa kívánt életformában.

Távoli terve egy új szerzetesrend volt. Ezt szem előtt tartva megkezdte a remeteségből és apostolságból ötvözött életet. A püspök engedélyének birtokában remetei magányából volt segítségére a közeli falvak és városok legelhagyottabb, legszegényebb embereinek. Néhányan csatlakoztak hozzá, de öccsét, Jánost leszámítva sorban elhagyták, mert nem bírták elviselni a vezeklés szigorúságát. Amíg Pál mellett voltak, különböző helyeken működtek mint hitoktatók, s nagyra becsülték őket mint böjti szónokokat, betegápolókat és tábort papokat. Minden munkájuk után visszavonultak a remeteségükbe, ami arra vezetett, hogy Pál később akolostort is „Visszavonultság”-nak nevezte.

Addig azonban, amíg Pál megépíthette az első kolostort, húsz évnek kellett eltelnie. Csak 1724-ben kapott szóbeli jóváhagyást III. Benedek pápától, s az is csak arra szólt, hogy társakat vehet maga mellé. 1726 végén a testvérek Rómában átvették a San Gallicano- kórházat, s ekkor maga a pápa szorgalmazta, hogy a legrövidebb időn belül szenteljék őket pappá. Ez új lendületet adott missziós munkájuknak, és új területeket is megnyitott előttük. Az azonban hamarosan kiderült, hogy a betegápolásra olyan szinten, hogy egy kórházat fenn tudjanak tartani, az atyák nincsenek felkészülve.

Visszatértek hát az Orbetello közelében lévő Monte Argentario-remeteségbe, és a helyi főpásztorok engedélyével – írásos pápai megerősítés birtokában, melyet XII. Kelemen pápa 1731-ben adott nekik – missziós prédikálásba kezdtek a környék helységeiben.

Az 1733-ban kitört osztrák-spanyol-francia háború nem akadályozta lelkipásztori munkájukat, sőt – mivel rájuk bízta a katonák lelki gondozását – új lendületet adott a rendnek. Egyre újabb társak csatlakoztak Pálhoz, így a társaság megerősödött. Az új tagok között volt Pál legfiatalabb testvére, Antal is, akit már korábban (1735 végén) pappá szenteltek.

Végre a nápolyi király támogatásával Pál hozzáfoghatott az első kolostor építéséhez, amelynek templomát sok viszontagság után 1737. szeptember 14-én szentelték fel.

Pál ekkor elérkezettnek látta az időt, hogy szabályzatuk végső jóváhagyása ügyében a pápához forduljon. XII. Kelemen pápa 1738. január 22-én Pált és öccsét, Jánost apostoli misszionáriusnak nevezte ki, ami azzal a felhatalmazással járt, hogy a prédikációik végén pápai áldást adhattak.

A szabályzattervezet felülvizsgálására összehívott bizottság ellenben negatív eredményre jutott, és túlzó szigora miatt elutasították az új rend engedélyezését. E nemleges válasz következtében az orbetellói novíciusok nagy része elhagyta a társaságot.

1741. május 15-én XIV. Benedek pápa, miután a vizsgáló bizottság enyhített a szabályzat követelményein, végre jóváhagyta Pál alapítását mint új szerzetesi kongregációt. Ez a jóváhagyás azt jelentette, hogy a tagok ünnepélyes szerzetesi fogadalmat tehetnek, ami 1741. június 1-én meg is történt. Elsőként Pál tett fogadalmat, akit ettől kezdve Keresztes Pálnak neveztek, majd társai az ő kezébe tették le a fogadalmat.

A további nehézségek ellenére – 1742-ben Antal testvér is elhagyta a rendet – a fiatal szerzetesi közösség fejlődésnek indult. 1744-ben Vetrallában és Sorianóban alapíthatott Pál újabb kolostorokat. Rómában hamarosan felülvizsgálták a szabályzatot, és egy újabb pápai okmány 1746. április 28-án jóváhagyta a Passzionisták kongregációját. Egyre több novíciust vehettek föl, és 1747-ben megtarthatták az első általános káptalant, amelyen Pált megválasztották a kongregáció főnökének. Ezután számos új kolostor alapítása következett.

XIII. Kelemen pápa idején Pál azon fáradozott – sikertelenül –, hogy a fogadalmukat tekintsék a nagy rendekben tett fogadalmakkal egyenértékűnek, és kongregációból szerzetesrenddé léphessenek elő. Ennek érdekében Pál a kánonjogi előírások követelményeinek megfelelően 1761-ben önálló novíciátust szervezett Monte Argentarióban. Mikor pedig János testvér meghalt (1765. augusztus 30.), álmai beteljesedéseként Pál megszerzett egy telket kolostor céljára Rómában, a Monte Coeliön.

Annak ellenére, hogy Pál negyven éves korától fogva állandóan beteg volt és többször is a sír szélén állt, látogatta a kolostorokat, fáradhatatlanul prédikált, úgy, ahogy a növekvő igények kívánták. S jóllehet már csak mankóval tudott járni, 1771-ben jelen volt az első passzionista női kolostor megalapításánál Cornetóban.

1773. december 6-án XIV. Kelemen, aki épp előtte oszlatta fel a jezsuita rendet, a passzionistáknak ajándékozta a római San Giovanni e Paolo-bazilikát és kolostort. A kongregáció központja ma is ott van. Pál e kolostor visszavonultságában töltötte imádkozva és szenvedve élete utolsó éveit. Betegségén meglátogatta őt XIV. Kelemen és VI. Pius pápa. Házikápolnájának sekrestyéjében fogadta két hónapon át a haldokló rendalapító a fiatal Calabresi Rózát, akiben észrevette a misztikus kegyelmeket, ezért reá bízta saját lelki életének titkait.

Megérte még azt is, hogy 1775 májusában az általános káptalan újra megválasztotta rendfőnöknek, és VI. Pius pápa az ismét átvizsgált szabályzatot bullával erősítette meg. Október 8-án a Megfeszített végleg karjába zárta a Keresztről nevezett Pál testvért.

Lelki hagyatékát, a kereszt misztikáját Pál a szabályzaton kívül lelki naplójában és több mint kétezer levelében hagyta ránk. 1853. május 1-én boldoggá, 1867. június 29-én szentté avatták. Ünnepét 1869-ben vették fel a római naptárba április 28-ra. 1969-ben október 19-re helyezték át.

Pál egész lelkületére jellemző módon tervezte meg a passzionisták első fogadalomtételének szertartását, amelyet a kongregáció azóta is hűségesen őriz:

A novíciusok körmenetben jönnek a kitett Oltáriszentség elé. Mindegyikük vállán kereszt, a fejükön töviskorona. Az oltár előtt valamennyien a földre borulnak. Elolvassák felettük Jézus Krisztus szenvedéstörténetét Szent János szerint. Ennek végeztével fölkelnek, és leteszik a fogadalmat: a

szegénység, a szüzesség és az engedelmesség hármasságához negyedikként megfogadják, hogy különleges gondot fordítanak a szenvedő Krisztus követésére és hirdetésére.

Október 20.

BOLDOG SOUBIRAN MÁRIA-TERÉZIA apáca, rendalapító

Október 20.

*Castelnaudary, 1834. május 16. +Párizs, 1889. június 7.

Mária-Terézia apja Joseph-Paul de Soubiran La Louvière báró volt, anyja Noémi de Gélis. A forradalom alatt sokat szenvedett régi nemesi család nem volt különösebben vagyonos.

Mária-Teréziát a húgával, Máriával együtt – aki követte őt a szerzetesélet útján – nagybátyjuk, Louis de Soubiran kanonok nevelte. Alapos műveltséget közvetített számukra. Mária-Terézia tizenegy évesen járult a szentáldozáshoz, és korához képest szokatlan, mély jámborságról tett tanúságot. Már ezekben az években megmutatkozott az a hajlandósága, hogy elmerüljön az imába, és nagy belső kegyelmi élményekben részesült. Szokatlanul erős szemlélődő hajlama miatt arra gondolt, hogy belép a Kármelbe. Nagybátyja, aki nagyon tevékenyen gondozta a Máriás Szűzek Kongregációját, Mária-Teréziát ide irányította. Egyre bensőségesebb és szigorúbb lelki életet élt, s ez felismerhető lett misztikus fejlődésében.

1853-ban ismét feltette magának a kérdést, hogy belépjen-e a Kármelbe. Nagybátyja azonban Castelnaudaryban a beginák közösségét akarta megalapítani flamand mintára, és számított unokahúga együttműködésére. Mária-Terézia hosszú habozás után engedett: 1854 augusztusában és szeptemberében a genti begináknál tartózkodott, hogy megismerje életformájukat. Miután visszatért Castelnaudaryba, letelepedett a Bon-Secours birtokon, amelyet a nagybátyja vásárolt. Csakhamar csatlakoztak hozzá néhányan. 1855. november 14-én volt a beöltözésük, Mária-Teréziát pedig kinevezték főnöknőnek.

A minden alapítással együtt járó nehézségek mellé társultak még belső megpróbáltatások, tisztázatlanságok és hit elleni kísértések, mindezek ellenére azonban határozottan végezte munkáját. Közösségét mindinkább karitatív-apostoli irányúvá tette, a környékről nagyszámú szegény gyermeket gyűjtött össze.

Amikor Paul Ginjac (1824–1895) jezsuita atya, egy rendkívül derék pap lett a lelki vezetője, bevezette Szent Ignác (lásd: A szentek élete 387. o.) lelkületébe. Ösztönzésére Soubiran anyja megváltoztatta nagybátyja eredeti elképzeléseit. 1864 júniusában a beginák közössége örökfogadalmas kongregáció formáját öltötte fel; Mária oltalma alatt városi szegény lányok gondozásának szentelték magukat. A nővérek ezenkívül engesztelésül örökös szentségimádást tartottak. Az új alapítás további két éven át megtartotta régi nevét (Sainte-Marie de Béguinage). A Soubiran anyja által 1867-ben szerkesztett alkotmányt Toulouse érseke elismerte. A római elismerés 1868-ban és 1869-ben következett el. A kongregáció lassan terjedni kezdett: új alapítások jöttek létre Toulouse-ban, Amiens-ben és Lyonban. Az 1870. évi háború visszaesést jelentett: a legtöbb házat be kellett zárni és a nővérek többségének, köztük Soubiran anyának is Londonba kellett menekülnie. Itt újabb házat alapítottak. 1871-ben Soubiran anyja nővéreivel együtt visszatért Franciaországba, hogy újjászerveze a kongregációt. A házak nagyobb részét újra megnyitották, sőt új alapításra is sor került Bourges-ban, Párizsban és Angers-ben. A nővérek nemcsak iskolákban és az árvaházakban tevékenykedtek; Soubiran anyja műhelyeket is rendezett be növendékei számára. Ezek azonban nehéz anyagi megterhelést jelentettek. A kongregáció összhelyzete mégis kielégítő maradt, és az alapítónő által létrehozott intézmény kiválóan megfelelt a kor szükségleteinek.

Ekkor azonban egy drámai fordulat következett. 1868-ban Soubiran anyja felvett egy novíciát, aki Marie-Françoise de Borgia néven tett fogadalmat. Már harmincnégy éves volt, és úgy tűnt, hogy a kongregáció különösen értékes és szellemileg is kiemelkedő tagja lesz. (Csak hosszú idő elteltével

derült ki, hogy férjezett volt, s ez természetesen nem csupán rendi fogadalmát tette érvénytelenné, hanem a közösségen belüli minden tevékenységét is.) Csakhamar megnyerte az egész kongregáció bizalmát, és 1871-ben általános asszisztensnővé választották. Lassan kezdte háttérbe szorítani Soubiran anyát. Mint általános asszisztensnő ő vezette a kongregáció pénzügyeit; ügyesen meghamisította az elszámolásokat, és egész környezetét meggyőzte arról, hogy a társulat anyagi helyzete katasztrofális, és elkerülhetetlenül a csőd szélén áll. Különösebb fáradság nélkül meggyőzte az alázatos Soubiran anyát, hogy az ő rossz vezetése a felelős minden bajért, és hogy visszavonulása az egyedül lehetséges megoldás. Az anya tanácskozott Gin hac atyával, aki éppúgy a család áldozata volt, mint a többiek, és azt tanácsolta: adja fel az általa alapított művet. 1874. február 13-án Soubiran anya Bourges érsekének levélben elküldte lemondását, ezt azonban minden valószínűség szerint Marie-Françoise de Borgia diktálta, aki február 21-én általános főnöknő lett. Soubiran anya visszavonult Clermont-Ferrand kórházába, s szeptember 19-ig kellett itt élnie nyomorúságos körülmények között. Eközben az új főnöknő elérte, hogy véglegesen kizárják a kongregációból. Ezek a hónapok borzasztóan fájdalmasak voltak számára, de egyetlen pillanatra sem tért el tökéletes megadásának és alázatosságának a magatartásától.

Engedélyt kapott arra, hogy belépjen a Notre Dame de Charité du Refuge párizsi kongregációjába, amelyet a 17. században alapított Eudes Szent János (lásd: A szentek élete, 467. o.). Itt újból novícia lett, majd 1877-ben fogadalomra bocsátották. Bár új rendtársnői nagy jósággal fogadták, Mária-Terézia anya nem tudott meggyökeresedni új kongregációjában, nővértársai pedig mindinkább úgy találták, hogy nem sajátította el a ház szellemét, és többé-kevésbé gyanakvóvá váltak vele szemben. Mindezt alázatosan fogadta, és mindig arra törekedett, hogy lehetőleg ne vegyék észre és felejtsek el.

Egészségi állapota egyre rosszabbodott. 1889. június 7-én békésen elszenderült, és halálát felajánlotta az általa alapított intézetért. Kongregációjának nővérei nemsokára más belátásra is jutottak. Utódát a kongregáció 1889. évi káptalanja leváltotta. Iratainak gondos áttanulmányozása kettős életének leleplezéséhez és Soubiran anya emlékének teljes rehabilitációjához vezetett, akinek földi maradványait 1891. szeptember 14-én leányainál temették el. Az emléket körülvevő tisztelet egyre jobban terjedt. 1946. október 20-án avatták boldoggá.

SZENT VENDEL remete

Október 20.

*Skócia, 554 körül(?). +Tholev, 617. (?)

Vendel, akit Wendalin, Wandalin és Windilin néven is neveznek legendái, ír-skót nemzetségből származott. Élete a Szent Patrik (lásd: A szentek élete, 125. o.) utáni időre esik, amikor a pogányság még éreztette hatását, és még nem indult el a Szent Bonifáchoz és köréhez (lásd: A szentek élete, 247. o.) kapcsolódó misszió a kontinens felé.

A legendák szerint, melyek 1417 után keletkeztek ugyan, de történeti hitelességük aligha vonható kétségbe, Vendel királyfi a mi fogalmaink szerint egy törzs vezérének a fia volt. Korán jelét adta a jámborságnak és a keresztény műveltség, sőt a papság iránti vonzódásának, amit atyja nem jó szemmel nézett. Épp azért, hogy elvonja a tanulástól, nyájainak őrzését bízta rá. De mint annyiszor, amikor valakit szolgálai munkára kényszerítenek, hogy elvonják Istentől, Vendellel is az ellenkezője történt annak, amit atyja akart: a juhok legeltetése közben, a mezők csendjében megérlelődött szívében a remeteség, az Istenben elmerült szemlélődés utáni vágy. El is határozta, hogy amint lehet, remete lesz, de előbb elzarándokol a Szentföldre és Rómába. Talált magához hasonló hat ifjút, akikkel útnak is indult.

Rómába meg is érkezett a kis zarándokcsoport, a szentföldi útról azonban le kellett mondaniuk. Háborús hírek jöttek: perzsák és arabok támadásai érték a Szentföldet, s végül nem sokkal később, 614-ben el is pusztítottak minden zarándokhelyet. Vendel társaival együtt elindult hazafelé. A remeteség iránti vágy azonban oly erőssé nőtt a szívében, hogy Trier közelében, a várostól fél nap járóföldnyire megtelepedtek az erdőben. Kunyhót építettek maguknak és szigorú böjtölés és imádság

közben megkezdték a pusztai remetéik életét. Olykor azonban koldulniok kellett. Egy ilyen alkalommal Vendelt megszidta egy gazda: ahelyett, hogy tétlenkedve koldul, inkább dolgozna és ő segítene másokon. Ez Vendelt arra készítette, hogy elszegődjön a gazdához, aki előbb a disznóit, majd a marháit, végül a juhait bízta az őrzésére.

Legendája elmondja, hogy Vendel mindig a legjobb legelőt kereste a juhoknak, és fáradságot nem kímélve járta nyájával a dombokat, szíve pedig szüntelenül remetecellája után vágyott. Ez a vágya oly kedves volt Isten előtt, hogy angyalok jöttek, és nyájával együtt fölemelték és elvitték a cellájához. Csakhogy a cella közelében nem volt víz a juhoknak. Vendel ekkor felfohászzkodott, majd a földbe szúrta pásztorbotját, és mindjárt bő forrás fakadt a földből. Gazdája éppen arra lovagolt és kemény szavakkal kérte számon Vendeltől, miért vitte oly messzire a jószágot. Vendel megígérte, hogy a kellő időben nyájával együtt otthon lesz. Amikor a gazda – vágatában hajtva lovát – hazaért, megdöbbenve látta, hogy Vendel már várja, a juhok pedig mind az akolban vannak.

E csodák láttára gazdája elbocsátotta: belátta, hogy nem munkakerülő naplopás a remeteélet. Vendel visszatért, de nem sokáig maradt egyedül. A körülötte letelepedett remetéik annyira tisztelték, hogy előljárójukká választották. Az egyik legenda szerint még Vendel életében közösséget alkottak, kolostort építettek és a bencés regula szerint élő közösség apátjává választották Vendelt, aki így halt meg 617-ben.

Azon a helyen temették el, ahol a remetekunyhója állt. Tisztelete a sírja körül azonnal megkezdődött, – s hamarosan kápolnát emeltek, mely a csodák következtében zarándokhellyé vált. Vendel csodái főleg a járványos betegségek áldozatainak mutatkoztak, illetve azok tapasztalták jószágos közbenjárását, akik állataik bajaiban hívták segítségül. Így telt el hét évszázad. A nagy térítések szentjei mellett szélesebb körben nem terjedt el az egyszerű pásztor-remete-apát tisztelete. Trier azonban rendkívüli módon tapasztalta égi segítségét: 1320-ban pestis ütötte fel a fejét a városban, de Szent Vendel segítségül hívása után hirtelen megszűnt a járvány. Hálából Balduin herceg templomot építtetett, melyet 1360 pünkösdjén szenteltek fel, és átvitték Vendel ereklyéit a kápolnából az új templomba. 1506-ban márvány szarkofágot készítettek, s mindaddig, amíg a tholeyi kolostor állt, ünnepi körmenettel emlékeztek az ereklyék átviteléről. Később, amikor hitetlenül hallgatták a Vendel-legendákat, ismételten felnyitották a sírt, hogy újabb és újabb nemzedékek bizonyosodhassanak meg az ereklyék hitelességéről.

A Római Kalendáriumba ugyan nem került be Vendel ünnepe, de Európa- szerte több mint 1500 templomot ajánlottak az ő oltalmába, s ezek közül kb. 160 zarándokhely. A német nyelvterületen Hollandiától Tirolig hagyományos tiszteletét a német telepések magukkal hozták Kelet- Európába, így hazánkba is.

Október 21.

GÁZAI SZENT HILÁRION szerzetes

Október 21.

*Tabatha, 291. +Ciprus szigete, 371.

Amikor Szent Jeromos (lásd: A szentek élete, 552. o.) a 386. év elején Jeruzsálembé ment, hogy a Krisztus élete és halála által megszentelt helyeken szerzetesként fejezze be életét, még elevenen élt Hilárion emlékezete, aki a szerzetesi életformát hazájából, Egyiptomból átültette Palesztinába és Szíriába. Alakja köré időközben számtalan legenda szövődött, úgyhogy nem könnyű elválasztani a történeti eseményeket a legendától. A régiéknél azonban az ilyenféle fontolgatások nem, vagy csak alig jöttek számításba; még az olyan kritikus szellemnél sem, mint Jeromos, aki Szent Epifániosz (315 körül–403) püspök egy ma már elveszett, de akkor még meglevő levele szerint, és a helyi szóbeli hagyomány alapján lendületes dicsőítő beszédben írta meg a szent életét. Csaknem határtalan tiszteletet élveztek abban az időben a szerzetesek, akik Krisztusért mindent elhagytak, és nagyvonalú, gyakran csodálatra méltó lemondásban egyedül a Megfeszítettet akarták követni. Nem csoda tehát,

hogyan az első nagy palesztinai szerzetes emlékéhez a maga teljességében kapcsolódott mindaz, ami a kor felfogása szerint hozzátartozott az igazi szerzeteshez.

Szent Hilárion külső életútja nagyon mozgalmas volt, a belsőről viszont csak sejtelmünk lehet. Amikor Hilárion a dél-palesztinai Gáza melletti kis Tabathában megszületett, Remete Szent Antal (lásd: A szentek élete, 42. o.), az egyiptomi szerzetesség megalapítója éveinek és tevékenységének virágkorát élte. Az ifjú Hilárion, miután pogány szülei Alexandriába küldték retorikát tanulni, kapcsolatba került a kereszténységgel és nemsokára Antallal is. Legfőleg tizenöt éves lehetett, amikor megkeresztelkedése után a nagy szerzetes atyától átvette a fehér ruhát. De nem tartott ki sokáig Antal társaságában, aki köré az emberek már csapatosan sereglettek. Hilárion – nem egészen jogosulatlanul – úgy vélte: Antal külső tevékenysége éveit évtizedekig tartó csend és magány által készítette elő; hogy tudná azonban egy tizenöt éves ifjú ilyen nyüzsgésben megtanulni a szerzetesi életet?

Így hát Hilárion már két hónap múlva visszatért hazájába. Szülei időközben meghaltak, gazdag örökségét szétosztotta testvéreinek és a szegényeknek, s elindult a Gáza kikötővárosa, Majuma mellett levő pusztába homokdűnékhez. Itt gyakorolta magát egyedül, félig még gyermekként, tanító és vezetés nélkül az Antalnál és tanítványainál látott módon az erényekben, az imádságban és a Szentírás olvasásában, böjtökben és éjszakai virrasztásokban, teste megfeszítésében. Kemény munkával teremtette elő szűkös táplálékát. Egy sásból és kákából készült parányi kunyhóban talált menedéket, amelyet folyton változó, kóbor rablóktól fenyegetett lakóhelyein emelt, később pedig egy kis szilárd cellában, amely Szent Jeromos idejében még látható volt. Itt küzdött végig a sötét hatalmak elleni harcot, mint ahogy csaknem minden nagy istenkereső tette.

Huszonkét évig élt Hilárion vezeklőként tenger és mocsár közti tanyáján. Időközben elterjedt a híre egész Palesztinában, s felkeresték mint tanácsadót és csodatevőt. Legendája számos gyógyulásról beszél, amelyek egyre híresebbé tették a szegény és magányos remetét. Életét egyre többen utánozták; számtalan „kolostor” keletkezett a környékén, és a „szerzetesség” gyorsan elterjedt Dél-Palesztinában.

Ha elfogulatlanul olvassuk Szent Jeromosnak erről a folyamatról szóló közlését, nem tudunk szabadulni attól a benyomástól, hogy azt próbálta itt ki mindenki, amit éppen helyesnek tartott. Szervezettségnek nyoma sem volt. Ha Szent Hilárion „kolostorairól” beszélünk, a legtöbb esetben remeteségekről van szó, amelyekben az egyes szerzetesek úgy gyakorolták magukat az erényekben, ahogy tudták. Hilárion viszonylag laza kapcsolatot tartott fenn a testvérekkel; legalább egyszer egy évben, a szüret idején felkereste őket, imádkozott velük és oktatta őket. Ilyenkor a remetéek egész raja kísérette. Úgy látszik, egyes remetéek kevésbé önmegtartózkodóan éltek, mint Hilárion. Voltak köztük olyanok is, akik szőlőhegyre rendeztek, azt megmunkálták, és így a szőlőhegyükre látogatókat meg tudták vendégszolgálni. A szent nagy nemtetszésére egyesek túlságosan is gondoskodtak jövőjük biztosításáról.

Ebben az időben történt egy esemény, amely jelentős volt a palesztinai egyház számára. Hilárion egy vándorlása alkalmával eljutott a még csaknem teljesen pogány Elusza városba, s ott sikerült megalapítania az első keresztény közösséget.

Hilárion közben hatvanéves lett. Egy sok testvért befogadó nagy kolostor és számos remeteség alakult ki a magányosságot kedvelő szerzetes körül, és minden égtáj felől áramlottak hozzá az emberek. Mélységes vágy fogta el korai éveinek csendje és magányossága után, s egyben félelem is attól, hogy a feléje áramló tisztelet miatt elveszti szerzetesi életének gyümölcsét. Két év múlva végre megvalósíthatta vágyát: elhagyta Palesztinát.

Ezzel megkezdődött a szent vándorélete; helyről helyre menekült a minduntalan jelentkező dicsőítés elől. Először néhány hitvallót keresett fel egyiptomi száműzetésében, utána pedig az egy éve (356) elhunyt Antal „hegyére” ment, majd tisztelettel elzarándokolt a szent életének helyeire. Ezután elhagyta a vele együtt érkezett testvéreket, és csupán két kísérőjével együtt megkísérelte, hogy a vágyott csend életét élje a pusztában. Hiába, egy esőcsodája után újból elhalmozták tisztelettel. Ez

elől kitérve Alexandria egyik külvárosának egy kis kolostorában talált búvóhelyet. Ám már a megérkezése utáni éjszakán tovább kellett menekülnie, mert elért hozzá a hír, hogy elhatározták a halálát, és rendőrileg nyomoznak utána.

A még csaknem teljesen pogány Gáza lakói ugyanis már régóta nyugtalansággal szemlélték az eleven keresztény élet kibontakozását Palesztina déli pusztai sávjában, és miután a hitehagyott Juliánusz bizánci császár (361–363) lett, kihasználták az alkalmat, hogy véget vessenek ennek. Hilárion kolostortelepét a földdel tették egyenlővé, a szerzeteseket megölték vagy elűzték, Hilárion után pedig nyomoztak az állam rendőri szervei. Az üldözött még idejében kisiklott a kezük közül, s a Líbiai-sivatagban levő Juppiter Ammon oázisban várta ki Juliánusz császár halálát. Egy év elég volt ahhoz, hogy ismertté válják. Amikor a birodalom új, keresztény császárt kapott, egy gázai tanítványával Szicíliába távozott. A sziget belsejében tűzfát gyűjtöttek, s annak eladásából éltek.

Itt sem sikerült hosszabb ideig ismeretlennek maradniok. Így Hészükhiosz, a szent kedvelt tanítványa, aki időközben három éven át kereste eltűnt mesterét a római birodalomban, rátalált az emberek leírása alapján. Amikor Hilárion kinyilvánította hűségét kísérőjének, hogy nem akar sokáig Szicíliában maradni, ez az idős embert a dalmáciai Epidauruszba vitte. De itt sem maradt sokáig; Ciprus szigetére ment, s ott végre megtalálta a régen óhajtott nyugalmat.

Ez a nyugalom azonban nem lett azonnal osztályrésze. Még két éven át kellett tanító- és csodatevőként kintartania az odaözönlő tömeg közepette. Hészükhiosznak sikerült mélyen a sziget belsejében felfedeznie egy csaknem hozzáférhetetlen, elhagyatott gyümölcsöskertet. Ide már csak néhány gyógyulást kereső ment utánuk. Élete utolsó öt évét viszonylagos nyugalomban töltötte a szent, bár még mindig nem a vágyott csendben és egyedüllétben. Epifániosz ciprusi püspök is a barátai közé számította.

Nyolcvanéves korában, halálát közel érezve saját kezűleg írt végrendeletében felsorolta hagyatékát. Az éppen Palesztinában, a testvéreknél tartózkodó Hészükhioszra hagyta ama Evangélium kéziratát, melyet maga másolt fiatal éveiben, a tunikáját, kukulláját és köpenyét. Ezután békében meghalt. Kívánságára a kertjében temették el. Nyolc hónappal később azonban Hészükhiosz egy ködös éjszakán életét veszélyeztetve Majumába vitte a szent holttestet, és a régi kolostor helyén hantolta el.

A szent utolsó szavai így hangzottak: „Távozz, mitől félsz? Távozz lelkem, miért késlekedel még? Csaknem hetven évig szolgáltál Krisztusnak, és még félni mersz a haláltól?” Akár valódiak e szavak, akár csak a legendához tartoznak, beteljesült életének titkát fejezik ki. Amit az emberek kívülről megismerhettek belőle, az a szelídsége, barátságossága és életének műve volt: a bámulatos önmegsemmisítés műve, a tanító bölcsesség és gyógyító erő csodája, amelyek messzire kisugároztak anélkül, hogy hordozójuk az ilyenféle hatásra ügyelt volna. Ami azonban mindebben megnyilvánult, valami nagyobb dolog volt. Mivel ő maga égett, másokat is lángra tudott gyújtani; így a szerzetesi élet egyik megalapozója lett.

Hilárion rendeltetése az volt, hogy az Egyiptomban kialakult új keresztény életformát elsőnek vigye át Palesztinába. Hogy mennyire megérett rá az idő, mutatja az a lélegzetelállító gyorsaság, amellyel a következő évtizedekben és évszázadokban egész Keleten elterjedt a szerzetesség.

SZENT ORSOLYA és TÁRSNŐI vértanúk

Október 21.

+Köln, 304 körül

Kölnben, a Szent Orsolya templomban van egy 4. vagy az 5. századból származó felirat, mely szerint egy Clematius nevű ember ezen a helyen, ahol szüzek vértanúságot szenvedtek, templomot építtetett az ő tiszteletükre egy korábban meglévő, de leégett és rommá lett szentély helyén. Szent Orsolya tiszteletének első bizonyosságai a 8–9. századból valók. – Legendájának több változata ismert.

Az egyik, amely Orsolyáról és társnőiről: Aureliáról, Corduláról, Cumeráról és Kunigundáról hírt ad, elmondja, hogy Orsolya egy brit király leánya volt. Szüzességet fogadott és egy pogány királyfit elutasított, amikor az feleségül kérte. Társnőivel együtt hajón menekült el Angliából, és a kontinensre érve a Rajnán Kölnig hajóztak. Itt a pogányok, akik éppen ostromolták a várost, elfogták és megölték őket.

E legenda elterjedésére és elfogadására nagy hatással volt Schönaui Szent Erzsébet (1129–1164) „kinyilatkoztatása”. Orsolya tisztelete Kölnből kiindulva szinte egész Európában elterjedt. (Hogy 11.000 társát említik, ez egy középkori olvasási hibából ered, mert a legenda csak „11 M” azaz tizenegy mártír társáról beszél. Ezt az M-et – ami mint római szám ezret jelent – olvasták ezernek.) A 16. században Merici Szent Angéla (lásd: A szentek élete, 63. o.) az általa alapított rendet Szent Orsolya oltalma alá helyezte, ezért később orsolyitáknak nevezték őket.

Október 23.

KAPISZTRÁN SZENT JÁNOS

Október 23.

*Capestrano, 1386. június 24. +Újlak, 1456. október 23.

János Dél-Itáliában, Aquila közelében, Capestranóban született. Atyja „északi báró”, minden valószínűség szerint német származású, mert a család később Tedeschinek, azaz Németnek nevezte magát. Az Anjou uralkodókkal költözött délre, és végül a nápolyi király hűbérese lett. A Nápolyi Johanna körüli bajok miatt sokat szenvedett a környék, és bizakodva tekintettek a határozott idegen úrra, azt remélték tőle, hogy megvédi a népet. De hamarosan életét vesztette, s ellenségei könyörtelenek voltak. János gyermekkorának egyik szörnyű élménye: a szeme láttára égették fel atyja várát.

János rendkívüli tehetségekkel volt megáldva, ezért egész fiatalon Perugiába küldték tanulni kora leghíresebb jogi karára. Közel tíz évig tanult. Tanulmányai befejezése után Nápolyi László rövidesen kinevezte a Nápolyi Vicaria, a királyság legfőbb bírósága elnökévé. Ezt a tiszteletet nem sokáig töltötte be, mert egy perben igazságtalan ítélet meghozatalára kényszerítették, s ez egy ember életébe került. Ekkor lemondott tiszteről, a király pedig Perugiába küldte bírászkodni. Huszonhat éves volt. Két év múlva egy kis időre a város kormányzója is lett.

Gyors karrierje és ragyogó állása birtokában eljegyzett magának egy nápolyi grófi családból való leányt, és ekkor fordulat következett be az életében:

A Perugia és Malatesta közti háborúban elfogták és börtönbe vetették. Megkísérelte a szökést, de ismét elfogták, és ekkor változott meg a lelke úgy, hogy később a megtérését látta benne. Teljesen szakított a világgal, felbontotta az eljegyzést, s belépett a ferences rendbe, mégpedig az akkor újonnan induló obszervánsok közé.

Minden tehetségét és erejét Krisztus ügyének és a ferences rend megújításának szentelte. Ezekben az évtizedekben ugyanis komoly küzdelem folyt azért, hogy a ferences rendnek legalább egy része a Szent Ferenc által adott szigorú regula szellemében éljen, és el ne veszítse minden hitelét az Egyház és a hívők előtt. János először személy szerint élte az ősi ferences életformát, majd törvényhozója lett az obszerváns irányzatnak. IV. Jenő pápával ő alkotta meg az obszerváns szabályzatot, és mindent megtett annak érdekében, hogy egész Európában meghonosítsa. Ahol csak megfordult, megreformálta a kolostorokat vagy új konventokat alapított, amelyek aztán az obszerváns szellemben éltek. S éppen ez az obszerváns mozgalom volt az, amely a hívők körében feléledő vallásos érdeklődést újra az Egyház hatáskörébe tudta vonni.

A konstanzi zsinat (1414–1418) végre megszüntette az 1378 óta tartó nyugati egyházszakadást, melynek következtében Európa – legalábbis erkölcsi szempontból – romhalmazzá vált. Senki sem tudta, mit is kell hinnie, melyik pápának kell engedelmessé válnia, hisz harminc éven át legalább két

pápát tudtak maguk felett az emberek. Ebbe a zűrzavarba a Sziénai Szent Bernardin (lásd május 20-án) és Kapisztrán Szent János által újra életre hívott vándorprédikátorság hozott megoldást. Itáliában feltűntek a kolduló és prédikáló barátok, és Kapisztrán János vitte ezt az életformát az Alpokon túlra. Az igehirdetésnek ebben a formájában szinte a semmiből, előlről kellett kezdeni mindent: a kereszténységet csak az ismerheti, aki maga hiteles formájában éli (ezért volt olyan fontos az obszervancia, a ferences ősi regula); enélkül minden teljesen hiábavaló, még a legszebb prédikáció is. Ez a felismerés és misszió volt a Kapisztrán-féle obszerváns reform lényege.

János negyven éven át prédikált, naponta legalább egyszer, s néha három óra hosszát. Ha valahol megjelent, eseményszámba ment. Városok és fejedelmek hívták meg. 1442-ben IV. Jenő megbízásából Burgundiába és Flandriába, 1451-ben Európa középső területeire ment, s mindig tizenkét testvér kísérte (név szerint ismerjük őket!), akik részben tolmácsai voltak, hiszen János mindig latinul beszélt, részben az írnok szerepét töltötték be. Olykor röplapokat is készített a husziták ellen Csehországban. Járt Olmützben, Passauban, Augsburgban, Würzburgban, Nürnbergben, Erfurtban, Jénában, Magdeburgban, Lipcsében, Boroszlóban, Krakkóban. Beszélt birodalmi gyűléseken Regensburgban és Frankfurtban. Magyarországi szerepéről később bővebben is szó lesz. S miközben inkvizítorként a hit tisztaságáért harcolt, vitatkozott és prédikált, állandóan keresték mint szentéletű tanácsadót is. Mindemellett összeszedett imádságos életet élt, amely alapot adott roppant széles körű tevékenységéhez.

Prédikációi egy része írásban ránk maradt, részben a hallgatók feljegyzéseiben, részben tőle magától. Állandóan a keresztény dogmatika lényeges témáiról beszélt, amelyek körül annyi zűrzavar volt a lelkekben. Stílusa egyszerű, de képekben nagyon gazdag.

Csodálatra méltó, hogy vándorprédikátor élete során honnan volt ideje az íráshoz. Egy 17. században összeállított római kéziratgyűjteményben írásai tizenkilenc kötetet töltenek meg! Írt a pápa főségéről és teljhatalmáról, a házasságról; magyarázta a ferences regulát, kommentárokat írt jogi szabályokhoz. Közben levelezett is, és e levelekből hétszáz meg is maradt.

A nép nemcsak prédikációit hallgatta, hanem csodálatos gyógyító erejét is felfedezte. Nincs is olyan szent, akinek még az életében oly sok csodájáról készült volna jegyzőkönyvszerű feljegyzés, mint Kapisztrán Szent János esetében. E csodatételei barátja, Sziénai Bernardin szentté avatása után kezdődtek Észak-Itáliában. Bernardin-ereklyéket hordott magánál, és ezeket helyezte a betegekre, akik meggyógyultak. János pedig a gyógyulást mindig Bernardin javára írta! Egy párizsi kódex közel kétezer ilyen gyógyulást sorol fel hely, személy, dátum és tanúk adataival!

E sokoldalú apostoli munka mellett különböző rendkívüli megbízásoknak is eleget tett, melyeket pápák és bíborosok bízta rá. Így inkvizítorként kellett fellépnie a fraticellik ellen, akik jóhiszemű vallásos rajongók voltak, és nem vették észre, hogy a nemesség csoportjai eszközként használják fel őket hatalmi harcaikban.

János nagyon határozottan harcolt kora gazdasági életének rákfenéje, az uzsorakamat ellen. Gyakori volt ugyanis, hogy a kölcsön után hatvan százalékos kamatot követeltek, ami lehetetlenné tette a szegényebbek számára az életet, s falvak és városok váltak miatta polgárháború áldozatává. Mivel a plébániák alig tudták ellátni a hívők lelkipásztori gondozását, maguk a hívők alakítottak különböző testvérületeket. János a ferences harmadrendben Szeretetszövetséget és több kórházat is alapított.

Élete utolsó szakasza és hősi önfeláldozása Magyarországhoz kapcsolja. „A magyar rendek először 1452-ben hívták Kapisztránt Magyarországra Isten ígéjének hirdetése végett. Mikor a frankfurti birodalmi gyűlésen Magyarország megsegítéséért küzdött, ígéretet tett, hogy személyesen is eljön hozzánk. Ekkor kezdte hangoztatni felismerését, hogy Magyarország megsegítésén múlik Európa és a kereszténység jövője a török veszedelem miatt. Írt a burgundi fejedelemnek, a pápának és a császárnak, hogy késztessek összefogásra az uralkodókat. Ő maga pedig elindult, hogy személyes jelenlétével lelkesítse a magyarokat a harcra, és megakadályozza egy magyar-török szövetség létrejöttét.”

„1455 májusában a Zala megyei Lendva közelében lépte át a határt, és július elsején érkezett Győrbe, az országgyűlésre. Itt kapta kézhez az új pápa, III. Callistus levelét, amelyben megbízta, hogy hirdesse Magyarországon a török elleni hadjáratot. A spanyol származású pápa trónra lépésekor megesküdött arra, hogy kiűzi a törököt Európából, s ehhez Kapisztrán Jánosban és Hunyadi Jánosban megfelelő társakat talált. Július végén Kapisztrán János már egy szövetséges hadsereg tervét küldhette a pápának, amelyet Hunyadi javasolt. Ez sajnos csak terv maradt, de Kapisztrán János tovább fáradozott a minél szélesebb összefogás érdekében. Részt vett a budai országgyűlésen, majd augusztus végén Székesfehérvárra ment, innen Szegedre indult, hogy Hunyadival találkozhasson. Hunyadi azonban nem várta meg, mert ügyei Erdélybe szőlítették, ezért Kapisztrán utánament, s az esztendő hátralévő részét – ekkor már hetven éves! – ő is Erdélyben tölti, ahol az ortodoxok térítésén fáradozik.

Január végén a pápai követ, Carvajal bíboros Budára kérette, és február 15-én a budai vár templomában átadta neki a pápától küldött keresztet és a megbízást, melynek birtokában keresztes háborút kell hirdetnie a törökök ellen.”

Márciusban összehívták az országgyűlést, de a rendek csak április folyamán mozdultak meg, amikor híre jött, hogy a szultán Nándorfehérvár felé közeledik. Az ország főurai nem értették az idők jelét, csak Hunyadi, Carvajal és Kapisztrán fogta fel a helyzet súlyosságát.

Kapisztrán csak április 15-én indult el Budáról, hogy országszerte meghirdesse a keresztes hadat. Július másodikán már huszonnégyezer fős sereg gyűlt össze, majd tíz nap leforgása alatt a száma hatvanezerre nőtt. Valamennyien János gyújtó szava és hite hatására indultak hadba. A kíséretében lévő Giovanni da Tagliacozzo megállapította: „Valóban ő volt az összes keresztesek igazgatója, vezére, bírāja, kapitánya és parancsnoka”.

Nemcsak a sereg összegyűjtésében volt fáradhatatlan, hanem a harcban is. „Szent Magdolna vigíliájának estéjén már négy órája küzd a török sereg, hogy betörjön a várba. A harc kimenetele kétséges, hol az egyik fél szorul hátra, hol a másik kénytelen a nagyobb tömeg erejének engedni. A keresztesek önfeláldozása megzavarja a török hadrendet, kénytelenek csoportokra oszolva harcolni. De amikor a szultán pihent seregeket vet a harcba, a törököknek végre sikerül benyomulniuk a vár külső udvarába. Hunyadi katonái kétszer verik vissza őket, éjfél körül harmadszor is benyomulnak. Szilágyi Mihály már kétségbeesik, előkészületeket tesz a vár kiürítésére. Kapisztrán ekkor új kereszteseket hoz a várba, s a megerősödött magyar védők újra támadnak: kénbe mártott lángoló rőzsét és venyigét szórnak a törökökre, könnyen gyulladó anyagokat vetnek a sáncokba. A tűz a törökök ruháin rettenetes gyorsasággal terjed, rémületet kelt, zavart okoz, a török roham megáll, sőt megfordul, visszahömpölyög. Rövid időn belül elmenekül a várfalak alól az utolsó élő török is. A támadás megghiúsult, de azért Nándorfehérvár még nem szabadult fel; a török sereg nagyobbik része eddig még nem avatkozott be a harcba.

Másnap a Száva túlsó oldalán táborozó kereszteseket annyira feltűzelte az esti török támadás sikertelensége, hogy alig lehet féken tartani őket. Gúnyolni, átkozni kezdik a törököket. Sőt a délután közepe táján Kapisztrán, aki a szávai táborban tartózkodott, észrevette, hogy a keresztesek átátszöknek a folyón, és nyilakkal támadják a török lovasságot. Kapisztrán attól tart, hogy meggondolatlanságukkal kockára teszik a tegnapi eredményt, ezért hívja őket vissza, integet, kiabál, de hiába. Ekkor csónakba száll és utánuk megy. A keresztesek pedig hozzáfutnak és kérik, vezesse őket harcba. Ekkor már nem lehetett tétovázni, mert csata alakult ki, és Kapisztrán határoz: »Ki a kezdetet adta, a befejezést is meg fogja adni!« – kiált fel, és most már ő buzdítja támadásra a katonákat: »Ez a győzelemnek ama nagy napja, amelyet vártunk! Menjünk ellenük!« És merészsége megszerzi a legnagyobb győzelmet a magyaroknak.

A keresztesek legázolták a török hadállás balszárnyát, elfoglalták az ágyútelepeket. Visszaverésükre maga a szultán, Mohamed vezeti testőreit ellenük, de most már Hunyadi is a keresztesek segítségére jön. A törökök háromszor tettek kísérletet a támadás megállítására, Kapisztrán azonban lángoló

arccal siet előre, s amikor óvatosságra intik, így kiált: »Aki fél, meneküljön, én negyven évig szomjaztam, vártam és kerestem ezt az alkalmat!«

A szultán maga is harcol, de a keresztesekkel szemben most nem tudnak ellenállni. Elesnek legkedveltebb vezérei, elhull a janicsárok színe-java, maga a szultán is sebet kap, és katonái félholtan viszik magukkal.

Mikor másnap hírül hozták Kapisztránnak, hogy a török sereg elmenekült, könnyezett, és így kiáltott fel örömeiben: »Ez az a nap, melyet az Úr adott nekünk, örvendjünk és vigadjunk rajta!« (Az idézetek Lovass Gyula: Kapisztrán Szent János c. életrajzából valók a Hősök és szentek c. kötetből, Bp., 1941).

Amikor e győzelem híre Rómába ért, a pápa örök emlékezetül elrendelte Urunk színeváltozása ünnepét, augusztus 6-ra, és szokássá tette a déli harangszót.

Három héttel később meghalt Hunyadi, és október végén az újlaki kolostorban visszaadta lelkét Urának Kapisztrán János is. Testét itt őrizték mindaddig, míg a török hódoltság idején ismeretlen körülmények között nyoma nem veszett. 1690-ben avatták szentté. Ünnepét 1890-ben vették fel a római naptárba, március 28-ra. Mivel ez a nap legtöbbször nagyböjtbe esik, 1969-ben az ünnepet áthelyezték halála napjára, október 23-ra.

A megtérést jelentő fogságát ő maga beszéli el: „Mérlegeltem, milyen magas a torony. Véletlenül volt éjjeli takaróm, s mivel késem nem volt, a fogaimmal hasogattam szalagokra. E szalagokból, bár hozzáadtam doktori jelvényemet is, annyi hiányzott a földig, amekkora a régi Szent István-szobor... Kezdtém leszállni ezen a szalagkötélen, de doktori jelvényem elszakadt, és én a földre estem, miközben a lábamon lévő bilincsekkel nagy zajt csaptam, és mivel a lábam is eltört, meg sem mozdulhattam. Észrevettek, elfogtak, s ugyanannak a toronynak a fenekére vittek, ahol lábszárom közepéig ért a víz. Derekamnál fogva lánccal a falhoz kötöttek, úgyhogy mindig lábon kellett állnom. Napi ételmem egy kis darab kenyérből és egy pohár vízből állt. Ilyen állapotban a harmadik nap éjjelén a természet nem tudott több ellenállást kifejteni. Elaludtam, és álmomban nagy zajt hallottam, amely felébresztett. Láttam a nap egy sugarát, amely a torony egész belsejét megvilágosította. Felemeltem a fejemet, hogy Istennek hálát adjak, s akkor magam fölött láttam egy ferences testvért, akinek a lábai át voltak fúrva. Amikor felemeltem a karomat, hogy megragadjam, hirtelen eltűnt. Mikor lehajtottam a fejemet, kopasznak találtam, miként most is látod. Akkor rájöttem, hogy az eltűnt testvér nem volt más, mint a mi atyánk, Szent Ferenc. Megértettem Isten akaratát, hogy hagyjam el a világot, és Neki szolgáljak.”

Alighogy jelentkezett a monteripidói kolostorban felvételre, kegyetlen próbára tették. A guardián azt kívánta tőle, hogy Perugiában, ahol oly sok sikerben volt része, alázza meg magát. Ismét csak ő maga mondja el: „Perugiába visszatérve püspöksüveget tettem a fejemre, amelyre felírtam életem összes bűnét és háttal ültem fel egy szamár hátára, hogy ezt a nyomorult, csalárd világot szégyenbe hozzam. Ily módon lovagoltam végig Perugia utcáin keresztül-kasul. A gyermekek versenyt dobáltak sárral és kővel, és valamennyien bolondnak tartottak.”

A guardián nem is járt messze az igazságtól, mert később a szent így vallott magáról: „Én büszkébb vagyok a sátánál, de mióta ferencendi testvér lettem, iparkodtam megfékezni magamat.

Büszkeségem legyőzésére, amióta Perugiában időzöm, négy hónap alatt hétszázszor korbácsoltam meg magamat. Visszaemlékszem ugyanis, hogy büszke nyakamat csak akkor tudtam megalázni, amikor napjában hétszer korbácsoltam meg magamat.”

Mint vándorprédikátor nem annyira a szónak mesterfogásaival, mint életszentsége erejével vonzotta maga köré az embereket. Följegyezték, hogy Bresciában a városi hatóság „a polgárság nagy kísérete mellett lehozta őt a Szent Apollinarisról nevezett kolostorból a térre, ahol ötven közszolga állt órségül mellette az előkelőségek tagjaival – volt közöttük négy aransarkantyús lovag is! –, hogy a nép agyon ne nyomja. Útközben ugyanis mindenki érinteni akarta, és próbálták habitusának legalább egy csücskét levágni, mintha csak Szent Péter lett volna”.

Az obszervánsoknak szóló szabályzat utolsó fejezetében így ír: „Fel tehát, harcosaim és testvéreim! Akár a hitetlenek földjén buzgólkodtok, akár a katolikusok országaiban szolgáltok az Úrnak, megvetvén a világ gyönyöreit, szent vággyal vágyódjatok az örök dicsőség babérjai után. Krisztus keresztyét átkarolva feszítsétek meg magatokat a világnak és a világot magatoknak. Vessetek le minden terhet és körülöttünk álló bűnt, az apostollal rohanjunk át az elénk állított harcon, szemünket csak hitünk szerzőjére és beteljesítőjére, Jézusra szegezvén!”

Egy nürnbergi polgár feljegyezte a szent napirendjét: „Hajnal előtt kel. Elmondja a matutinumot, a laudest, a primát és a terciát, ezután misézik. Ennek végeztével latinul beszédet intéz a néphez. Utána a tolmács, amennyire képes volt, lefordította a népnek, amit mondott. A beszéd végeztével visszatért rendjének kolostorába. A szexta és a nóna elvégzése után beteget látogatott. Sokáig tartózkodott náluk, mindegyik fejére rátette a kezét, és hozzájuk érintette Szent Bernardin birétumát és vérét, s könyörögve imádkozott valamennyiért. Ezután ebédel. Végül fogadja azok látogatását, akik hozzá jönnek. Ezután elmondja a vesperást, és visszatér a betegekhez, ezeknél marad késő estig. Végül a kompletórium és más kedves imádságai elvégzése után nyugalomra tér. Nyugalma rendkívül rövid, mivel az álomra csak kevés időt szán. A Szentírás könyveinek tanulmányozására még szakít egy kis időt.”

Életrajzírói elmondják, hogy gyalog és mezítláb tette meg hosszú útjait. Ha aludt, ágya a puszta föld, vánkosa egy kő vagy egy darab fa volt. Három-négy órát aludt mindössze. Napjában csak egyszer étkezett, s akkor is oly keveset, mint egy gyermek. Húst harminchat éven át nem vett magához. Állandóan vezeklőövet viselt, s még pápai nuncius korában is térden állva szolgálta ki testvéreit.

A zimonyi táborba gyűlt keresztiesekhez a következő beszédet intézte: „Ne nyújtsátok ki kezeteket rablott jószág után, hanem szálljatok szembe Krisztus keresztyének ellenségeivel. Űzzétek el őket, ne engedjétek, hogy a kereszténységet legyűrjék. Könnyen legyőznek minket, ha csak zsákmány után járunk; levernek minket a törökök, ha zsákmányért üldözzük őket. Harcoljatok vitézül Krisztusért, és meglátjátok, hogy Isten áldása lesz rajtatok! Ha őket legyőzzük, mindaz, amit ellenünk idehordtak, a birtokunkba kerül. Legyetek bátrak a harcban, küzdjétek meg az ősi kígyóval, és megnyeritek az örök boldogságot! Gyónjátok meg bűneiteket, és a római pápa teljes bűnbocsánatot ad nektek! Ó, fiaim, ó, legkedvesebb magyarjaim, ó ti szegények! Fel a csatára a török ellen!!!”

A győzelem után, az újlaki kolostorban betegen, tudván, hogy nagy barátja és társa, Hunyadi már eltávozott az élők közül az Úrhoz, így kesergett: „Jaj nekem, mert hosszúra nyúlik zarándokságom ideje és megfosztattam minden reménytől... Miért tagadta meg tőlem Isten azt, hogy érte meghalhassak? Annyiszor voltam háborúban, a hitetlenek között kitéve a halálnak, és megmenekültem, s most tétlenül az ágyban, az ellenség kardcsapása nélkül halok meg!”

SZENT BOËTHIUS vértanú

Október 23.

*Róma, 480 körül. +Pávia, 524.

Boëthius, aki római patrícus létére konzul lett a barbár, keleti gót Teoderik császár udvarában, a görög-római műveltség egyik kimagasló alakja. Személyében és műveiben összekapcsolta a pogány ókor klasszikus örökségét a kereszténységgel, s ezáltal hatott erősen az egész középkori filozófiára.

Boëthius az Aniciusok nemzetségéből származott, amely már a Krisztus előtti 2. évszázad óta a római nemességhez, a későbbi császári időkben pedig Róma legelőkelőbbjeihez tartozott. (A Kr. u. 5. század második felében egy császár és egy pápa is került ki belőle.) Boëthius apja mint praefectus praetorio a birodalom nyugati felében a törvénykezés és az igazgatás élén állott. Kétszer volt Róma város prefektusa, 487-ben pedig Odoaker alatt a konzuli hivatalt töltötte be. Amikor Boëthius még ifjúkorában elvesztette apját, későbbi apósa, Quintus Aurelius Memmius Symmachus vette át neveltetését. Symmachus is az Aniciusok házából származott, a szenátus elnöke, valamint ismert történetíró és filozófus volt.

A platóni, arisztotelészi és sztoikus írások tanulmányozása az Alexandriában tanuló ifjú Boëthiust elvezette a korában elérhető filozófiai tudás magaslatára. A keleti gótok uralkodója, Nagy Teoderik (493–526) a legmagasabb méltóságokra és tisztségekre hívta meg a tudóst. Boëthius patríciusi címet kapott, 510-ben társak nélküli konzul, magister officiorum (kb. a miniszterelnökségnek megfelelő tisztség) lett Teoderik ravennai udvarában. Boëthiust és Symmachust az 522. évre konzullá nevezték ki.

Teoderik életének utolsó éveit aggodalom és gyanakvás árnyékolta be. Mind erőteljesebben megmutatkoztak azok a jelek, amelyek birodalma közeli szétesésére utaltak. Politikájának lényeges feltétele szűnt meg, amikor 519-ben I. Jusztinusz császár (518–527) és Hormisdas pápa (514–523) véget vetett az akakiánus skizmának, amely a kalkedoni zsinat tanítása körüli vitákból fakadva, 484 óta a görög egyházat elválasztotta Rómától. Akakiosz konstantinápolyi pátriárka (472–489) ugyanis a monofizita alexandriai pátriárka elismerése miatt került ellentétbe Rómával annyira, hogy a 484. évi római zsinat letette hivatalából és kiközösítette. Ő erre elszakadt a katolikus egyháztól, ez az úgynevezett akakiánus skizma.

Amíg Róma és Bizánc az egyházszakadás következtében egymás ellenségévé vált, Teoderiknek nem kellett attól félnie, hogy a római arisztokrácia szövetségre lép a bizánci császárral a keleti gótok ellen. Ezért nyugodtan átengedhette a római nemességnek Itália polgári közigazgatását, szabadságot nyújthatott a katolikus Egyháznak, ezenfelül pedig, hogy római alattvalói szemében ne tűnjék bitorlónak, túrhetően jó viszonyt tartott fenn a bizánci udvarral. Az 519. évi egyesülés óta viszont az ariánus gót Teoderik ellenséget látott a katolikus Egyházban, és gyanakvással szemlélte a római arisztokrácia lojalitását, s ehhez járult még, hogy Jusztinusznak a birodalom keleti részén levő ariánusok elleni fellépése feszültséget teremtett Ravenna és Bizánc között. Veje, Eutrik halála, akít Teoderik utódjául szemelt ki a trónra, és ehhez elnyerte már Jusztinusz hozzájárulását is, az vregedő uralkodót utódlását illetően aggodalommal töltötte el. A germán törzsekkel való szövetség, amelyet Teoderik okos körültekintéssel családi kötelék által hozott létre, szertefoszlott, amikor a burgundok királya, Sigismund a fiát, Sigrichet, Teoderik unokáját megölte, a vandálok fejedelme, Thrasamund, Teoderik sógora pedig meghalt.

Boëthius viszont – Boldog Cassiodorusszal (lásd: 650. o.) ellentétben – nem tanúsította a szükséges hajlékonyságot, hogy az öregedő Teoderiket körülvevő bizalmatlanság és fondorlatok légkörében magát fenntartsa. Az udvari viszonyokat tekintetbe nem vevő, nyílt fellépése a jogért és igazságosságért ellenségeket szerzett neki: „Te magad (ó Filozófia), s Isten, ki téged a bölcsek szívébe olt, vagytok a tanúi, hogy csak a közjó szolgálatáért vállaltam tisztséget. Ebből fakadt a gonoszokkal a kiengesztelhetetlen ellentét, mert amit a szabad lelkiismeret a jog védelmére fontosnak tart, azt a hatalmasok ellenségeskedésnek tartják. Hányszor szálltam szembe Conigastus bírvágyával, ki mások tulajdonát támadta! Hányszor tiltakoztam Triguilla, a király háznagyának készülő, vagy végrehajtott jogtiprásai ellen! Hányszor védelmeztem a szerencsétlen sokaságot – megvetve minden veszélyt – a barbárok (ti. a gótok) büntetlen zsarolásaival szemben! Soha senki nem tántorított el a jogtól, hogy igazságtalan legyenek” – írta élete végén.

Boëthius gótokkal való ellentéteit bizonyára kiélezték azok a támadások is, amelyeket teológiai írásaiban az arianizmus ellen intézett. A rejtett feszültségek nyíltan felszínre törtek, amikor 522-ben Ciprián, Teoderik egyik titkára megvádolta Albinus szenátort és patríciust, a 493. év konzulát I. Jusztinusz császárral történt levélváltása miatt, amely Teoderik uralma ellen irányult. Perre került sor Veronában. Boëthius kezeskedett Albinus ártatlanságáról, s Teoderiknek a saját és az egész szenátus ügyeként magyarázta: „Ciprián vádaskodása hamis. De ha Albinus mégis elkövette volna azt, akkor én is és az egész szenátus is bűnösök vagyunk, mert közös megállapodással tettük. Hamis vád ez, uram, király!” Boëthius tehát, ahelyett, hogy a vádat elhallgattatta volna, magára és az egész szenátusra vállalta azt.

Amikor nem törődve a veszéllyel, kiállt a szenátus ártatlansága mellett, Ciprián hamis tanúkkal ellene fordult. Azzal vádolta Boëthiust, hogy megakadályozott egy feljelentőt olyan dokumentumok bemutatásában, amelyek alapján a szenátust felségértésben kellene elmarasztalni. Hamisított

levelekkel próbálták Boëthius kapcsolatait árulónak bélyegezni. Teoderik bizalmatlanságában hitelt adott a római arisztokraták elleni hamis vádaknak. Albinust és Boëthiust fogságba vetették Pavia északi részében, Borgo Calvenzano templomának keresztelőkápolnijában. Teoderik anélkül, hogy meghallgatta volna Boëthiust, a páviai prefektussal halálra és vagyonekobjásra íteltette. A szenátus félelmében sorsára hagyta Boëthiust, és megerősítette az ítéletet, talán éppen Symmachus elnökletével, aki egy évvel a veje után szintén áldozatul esett a gótok gyanakvásának. 524-ben Boëthiust páviai fogságában borzasztó kegyetlenkedések után doronggal agyonverték.

Teoderik halála (526. augusztus 30.) után a San Pietro in Ciel d'Oro templomban temették el. 1799-ben átvitték a székesegyházba. 1923-ban visszavitték a San Pietro altemplomába. Ugyanebben a templomban a főoltár felett van Szent Ágoston püspök (lásd: A szentek élete, 503. o.) sírja is! Boëthiust a páviai egyházmegyében vértanúként tisztelik, ünnepét október 23-án ülik.

Boëthius korai halála miatt filozófiai munkássága torzó maradt. Amint ő maga közli, le akarta fordítani Platón és Arisztotelész írásait, s meg akarta mutatni, hogy a két filozófus lényeges tanításai megegyeznek. Boëthius írásai közül fennmaradtak a zenéről és az aritmetikáról szólók. Az egész középkor számára legnagyobb jelentőségűek az ún. Organonnak, Arisztotelész logikai írásainak fordításai és kommentárjai. Boëthius volt az, aki az arisztotelészi logika és metafizika alapvető fogalmait közvetítette a latin Nyugatnak és vele a középkori filozófiának. S így a 13. század előtti középkori arisztotelizmusnak csaknem kizárólagos forrása lett. Emellett továbbadta Platón alapvető fogalmait és felismeréseit. Teológiai írásai, amelyek a szentháromságtan, a krisztológia és a teremtés kérdéseivel foglalkoznak, azért lettek a korai középkor csodált mintaképei, mert a dogmatikus kérdéseket filozófiai fogalmak segítségével magyarázta.

Boëthius legérettebb, a középkorban szerte elterjedt műve a Borgo Calvenzano fogságában írt öt könyv: A filozófia vigasztalása (De consolatione philosophiae): a Filozófia egy tiszteletre méltó nő alakjában felkeresi fogságban levő tanítványát. Boëthius feltárja neki sorsát, és megkérdezi tőle: az emberi élet igazságos világi rendjében hogyan győzedelmeskedhetnek a rosszak a jókon? A Filozófia feltárja neki a mulandóságot és a földi boldogság javainak ki nem elégítő voltát, amelyek nem képesek a valódi boldogságot nyújtani számunkra. Isten a legfőbb Jó és Boldogság. Ő kormányozza a világot, mindenhatóságát nem korlátozza a rossz, hiszen annak még csak önálló léte sincs. Másképpen mint a rosszak, a jók mindig erősek, mert bizonyosan eléri céljukat, amelyet amazok elvétenek. Isten gondviselése irányítja ennek a világnak minden történését anélkül, hogy eközben akár csak érintené is az ember szabadságát.

Filozófia az embernek Isten, az állandóan jelenlevő Bíró előtti felelősségére való utalással zárja vigasztalásait: „A halandók akaratszabadsága érintetlen marad, s nem jogtalanul helyeznek kilátásba a törvények jutalmat és büntetést, mert az akarat mentes minden szükségszerűségtől. De él az Isten, aki előre tud és felülről szemlél mindent, örök látása jövőnk dolgainkat is követi, s a jókat jutalmazza, a rosszakat megbünteti. És nem hiábavaló sem az imádság, sem az Istenbe vetett remény, mert ha jók, nem maradhatnak hatástalanok. Kerüljétek hát a viciumokat, gyakoroljátok az erényeket, emeljétek föl lelketeket jó reménységgel, és alázatos imákat küldjétek az ég felé. Javatokra válik, ha nem veszitek tudatlanba; jónak kell lennetek, hiszen a mindent látó Bíró szeme előtt éltek.”

Meg kell jegyezni, hogy Boëthius a halállal szemben a filozófiában kereste vigasztalását. A „Consolatio” nem Isten kegyelméről és a megváltás művéről szól, amelyekhez a keresztény életének döntő óráiban menekül. Ezt az ellentmondást gyakran megjegyezték, és egészen addig jutottak, hogy a „Consolatio” szerzőjének valami pogányt tekintettek. Amióta azonban a Boëthius neve alatt fennmaradt teológiai írások valódiságát bebizonyították, keresztény voltához nem férhet kétség. Sokkal inkább láthatjuk a „Consolatio”-ban a keresztény filozófia olyan művét, amelyet a kinyilatkoztatáshoz való lényeges viszonya jellemez, de amely nem lépi át a természetes ismeret határait. Boëthius az ókori filozófiából semmit nem vett bele a „Consolatio”-ba, ami feloldhatatlan ellentétben állna a keresztény tanítással. Legmélyebb alapjában, az igazságban számára a keresztény kinyilatkoztatás és a pogány filozófia világa mélységesen összekapcsolódik egymással. A

kereszténységen kívüli gondolkodás valódi gazdagsága iránti nyitottságában és az egyetlen igazságba vetett hitében Boëthius a középkor nagy teológusainak tanítómestere lett.

Október 24.

CLARET Y CLARÁ SZENT ANTAL MÁRIA

Október 24.

*Sallent (Katalónia), 1807. december 23. +Fontfroide, 1870. október 24.

Claret Antal a spanyol egyház legnagyobb alakja volt a 19. században. A napóleoni idők viharai közepette született Barcelona közelében, Sallentban. Egész kicsi korától nagy buzgósággal imádkozott a papi hivatás kegyelméért: „Teljesen kilátástalan dolog számomra, de Istenem, te mindenható vagy!” Azért látszott valószínűtlennek a papsága, mert testvérel együtt apja szövőműhelyében kellett segítenie. Amikor tizenhét éves lett, apja Barcelonába küldte, hogy tovább tökéletesítse magát a takács szakmában. Antalnak pedig olyan jó gyakorlati érzéke volt, és olyan szövési módokat és mintákat talált ki, hogy huszonegy éves korában rábízták egy nagy szövőüzem technikai irányítását. Ő azonban hamarosan lemondott a csábító megbízásról, mert egészen Istennek akarta szentelni az életét.

A katalóniai Vich püspöke 1835-ben szentelte pappá. Mivel akkoriban Spanyolországban igen sok volt a pap, Antal elindult Rómába, hogy felajánlja szolgálatait a missziókat irányító Propaganda Fide vezetőinek. A római jezsuitáknál lelkigyakorlatot tartott, és felvételét kérte a rendbe. Meg is kezdte a novíciátust, de lábában olyan reumatikus fájdalmak jelentkeztek, hogy néhány hónap múlva elbocsátották a rendből.

A jezsuita generális, Roothan páter tanácsára visszatért Spanyolországba. Nem kapott plébániai beosztást, hanem missziós prédikátorként, „mint az esőfelhő, amelyet csak a Szentlélek fuvallata irányít, vitte Isten igéjének harmatát és esőjét a szomjazó lelkekhez”. Mindig gyalog járt, pénzt vagy ajándékot soha el nem fogadott, csak ennyit adhattak neki.

Azok az évek veszedelmesek voltak Spanyolországban. Polgárháború folyt és a politikai szenvedélyek elszabadultak. Antal bárhová érkezett, mindenütt felajzott kedélyek fogadták. Mindegyik párt úgy tekintette, hogy biztosan a másik bérence, akit kémkedni küldtek. Ő ennek ellenére prédikálni kezdett (hat-nyolc óra hosszan!), majd beült a gyóntatószékbe és rendkívüli megtérések sora jelezte hatását. Szárnyra kapott a hír, hogy egy szent jött a nép közé, és seregestül kezdtek özönlenni hozzá az emberek. Mikor aztán elbúcsúzott valahonnan, kimondhatatlan szomorúság szállta meg a népet. Ezt a szomorúságot – amely éppen olyan rendszeres volt, mint az ellenséges fogadtatás, a rágalmak és életszentségének híresztelése – a Sátán kísértéseként fogadta. A rendkívüli jelek, amelyekkel Isten kísérte, bizonyosságot adtak a vele találkozó lelkeknek, hogy a kegyelem eszközeként van közöttük.

Antal egyike a legtermékenyebb spanyol lelki íróknak, és korának legolvasottabb szerzője volt. Életre hívott egy vallásos könyvek kiadásával foglalkozó társulatot, amely könyvek millióit juttatta el a néphez. Írásaival azt akarta elérni, hogy prédikációinak és alapításainak gyümölcse maradandóvá váljék. Hétéves katalóniai működése alatt az egész tartomány ismét keresztény lett.

Hasonló eredményeket ért el a Kanári-szigeteken, ahová püspöke mentette ki, amikor Spanyolországban életveszélyessé vált számára a helyzet. A forradalmak nagy esztendejében, 1848-ban távoli misszióba ment. Mindjárt az első esztendőben megszületett nagy gondolata: missziós rendet alapít, amelynek tagjai világszerte megteszik majd azt, amit ő maga csak nagyon korlátozottan tudott tenni. Amikor visszatért a szigetekről, öt pappal 1849. július 16-án Vichben megalapította a Szeplőtelen Szűz Mária Fiainak Missziós Társaságát.

Álma megvalósulásának boldogságában – mint derült égből a villámcsapás – érte a hír, hogy a Kuba szigetén lévő Santiago érsekévé nevezték ki. Teljes erejével tiltakozott, de mindazok, akikhez tanácsért fordult, azt javasolták neki, hogy fogadja csak el a kinevezést. A santiagoói érsekség akkor

már tizennégy éve üresen állt – ez a spanyol államegyháziság következménye volt –, a városok több milliós lakossága már évtizedek óta nem látott püspököt, s az egyházmegyének mindössze negyven plébániája volt.

Antalt püspökké szentelték és útnak indult. 1851. február 16-án kötött ki Santiagóban. Azonnal lelkigyakorlatra hívta össze a papságot. A papok pedig, ámbár hihetetlenül zilált állapotok között éltek, örömmel fogadták és remélték, hogy új életet támaszt a szigeten. Azután az érsek hamarosan megkezdte a népmissziókat.

Mindenütt, ahol főpásztori ellenőrzést tartott, először a népet misszionálta. Eredménye ugyanaz volt, mint Katalóniában. De nagyon sok ellensége is támadt: titkos szövetségek, pártok, de mindenekelőtt az a több százezer férj, akik ágyast tartottak és sem házasságot kötni, sem kapcsolatukat felszámolni nem voltak hajlandók.

Ebben az időben sokszor meg is támadták, az életére törtek. Az egyik férfi, akit az érsek szavának hatására elhagyott az ágyasa, borotvával támadt rá és az arcán megsebezte, úgy, hogy átvágta a nyálmirigy csatornáját. Az orvosok azonnal próbáltak segíteni rajta egy kínos műtéttel, de hasztalanul. Egy csoda azonban meggyógyította.

Ez a merénylet szinte vezényszó volt, amelyre elszabadult a rágalmozás áradata. Miközben tombolt körülötte a gyűlölet, 1857 márciusában kapta meg II. Izabella királynő levelét, amellyel azonnali hatállyal visszahívta Spanyolországba, Madridba. Antal azt remélte, hogy a sok rágalom és meg nem értés hatására lemondjatják az érsekségről.

Mielőtt a királynő elé járult, megjegyezte: „Ha valaki elveszi tőlem ezt a hivatalt, örömmel az égig fogok ugrani!” De legnagyobb megrökönyödésére a királynő nem lemondatta, hanem gyóntatójává tette. Izabella súlyos csalódások következtében nagy vallási krízisen esett át, és most azt kívánta, hogy Antal legyen a gyóntatója, és leányának kendőzetlenül tárja fel a teljes igazságot, kerül amibe kerül. Antal elfogadta a megbízást, de feltételül szabta, hogy a politikába ne kelljen beavatkoznia, a palotában végzett dolga után visszavonulhasson és ne kelljen soha várakoznia. A királyi udvarban felajánlottak neki egy lakosztályt, de elutasította.

Hamarosan kényes feladattal kellett szembenéznie. Rá kellett vennie a királynőt kedvese elbocsátására és házasságának helyreállítására. Nagy ellenkezések után a királynő engedett, Antal vezetésével lelkigyakorlatot tartott és új életet kezdett. Ezzel a királyi udvar erkölcsi élete is megváltozott. Egy anarchista megállapítása szerint a forradalom szempontjából katasztrófa volt Antal Madridba jövelele, s különösen az, hogy távol tartotta magát a politikától.

A madridi évek alatt Antal elérte, hogy csak erényes, kifogástalan és jól képzett papokat szenteltek püspökké. Ha a királyi pár utazott valahova, velük ment és mindenütt népmissziót tartott. A rágalomhadjárat most is megindult ellene: újságokban, könyvekben, színházakban, gúnyrajzos postai levelezőlapokon s még a gyufaskatulyákon is.

Az érseknek az volt a meggyőződése, hogy „korunkban Isten akarata szerint a világban élő embereknek nagy szerepe van a lelkek megmentésében”. Ezért szerette nagyon rendje mellett (melynek 1980-ban közel háromezer tagja volt!) azokat az egyesületeket és társulatokat, melyeknek tagjai fogadalmat tettek ugyan – némelyek a cölibátust is megfogadták –, de a világban maradtak, és főleg a gyermekek nevelésével és a rászorulók gondozásával foglalkoztak.

Antal püspök számtalan prédikációjával és írásával a nép apostola és lelki tanítója lett. A lelki életet hirdette és tanította minden rendű és rangú hívőnek. Sürgette a laikusok apostolkodását és hiteles keresztény lelkületét. Fő műve, Az egyenes út mintegy kétmillió példányban jelent meg. Tanítása olyan egyszerű és gyakorlati, evangéliumi és apostoli, hogy mindenki számára érthető; abból indult ki, hogy bármilyen állapotban él is valaki, hivatása az életszentségre szól.

1868-ban, amikor a forradalom Spanyolországban is kitört, a királyi családdal együtt Franciaországba menekült. Mikor pedig ellenségei a száműzetésben is ártani akartak neki, visszavonult a fontfroide-i ciszterci kolostorba. Fájdalmas betegség után itt halt meg 1870. október 24-én.

XII. Pius pápa 1950-ben avatta szentté. Ünnepeét 1960-ban vették fel a római naptárba, október 23-ra. 1969-ben áttették az ünnepet halála napjára, október 24-re.

Abból az időből, amikor lemondott a szakmai karrieréről, és hozzálátott a tanuláshoz, hogy pap lehessen, feljegyezte: „Leginkább a Szentírás olvasása indított meg, melyet egyre jobban szerettem. Voltak olyan helyek benne, amelyek úgy szólaltak meg, mintha egyenesen nekem írták volna. S nemcsak olvastam, hanem hallottam ezeket a helyeket, mintha a fülemben mondanák.”
Önéletrajzában fel is sorol ilyen helyeket.

Apostoli működését rendkívüli jelek kísérték. Ezek közül való az a képessége, amely már 1842-ben megmutatkozott: bárkiről meg tudta mondani, hogy halálos bűn állapotában van-e. „Az Úr megadta nekem a kegyelmet, hogy úgy olvassak emberek bensőjében, mint egy nyitott könyvben.” Betegeket gyógyított, és ismerte a jövőjét. Kortársai sok ilyen csodát feljegyeztek róla.

Amikor Kubában az említett merénylet történt és az orvosok nem tudtak segíteni, kimondhatatlan örömet érzett: „Nem tudom elmondani azt a belső örömet és boldogságot, amely betöltötte a lelkemet amiatt, hogy elértem azt, amire annyira vágytam, tudniillik, hogy véretem onthassam Krisztusért. A Boldogságos Szűz oltalmába ajánlottam magamat, és egészen ráhagyatkoztam Isten akaratára, és úgy vártam a másnapot (az orvosok ugyanis feladták a harcot, és úgy határoztak, hogy várnak egy napot, és akkor megismétlik a műtétet). És csodálatosan meggyógyultam, úgyhogy másnap az orvosoknak már semmi dolga nem volt velem.”

Egy anarchista ezt írta róla 1861-ben: „Ha Claret páter nem lett volna, Katalónia megérett volna a forradalom üzenetét. De ez az ember elképzelhetetlen aktivitásával és több ezer prédikációjával újra kereszténnyé tette Katalóniát. Miután egész országunk vallásos arculatát megváltoztatta, ugyanezt tette a Kanári-szigeteken, majd hamarosan Kubában is, ahol pedig a vallásos élet már egészen tönkrement. De a legrosszabb nem is ez volt, hanem a madridi tartózkodása, amely valóságos katasztrófa volt a spanyol forradalmi mozgalomra nézve.”

Október 25.

BOLDOG MÓR

Október 25.

*1000 körül +1070 körül

Boldog Mór pécsi püspökről nem írtak legendát, vagy ha igen, az nem maradt ránk. Az egyéb irodalmi emlékekben szétszórvan található adatokból mégis kirajzolódik előttünk szent alakja.

A hagyomány szerint magyar szülőktől született 1000 körül. Saját megjegyzése szerint – ezt Szent András és Benedek legendájában olvashatjuk – István király uralkodása elején iskolás gyermek volt Szent Márton hegyén, a mai Pannonhalmán. 1030 körül a Szent Hegy kolostorának apátja volt, s ebben az időben történhetett a király és Szent Imre nevezetes látogatása, mely után 1036-ban a király akarata kiszólitotta őt a kolostor csendjéből, és a pécsi püspökség élére állította.

Az 1046-ban történt lázadéskor, amely Szent Gellért és több püspök halálát is okozta, Mórnak nem esett bántódása. Egyike volt a három püspöknek, akik Endrét Székesfehérvárott megkoronázták. 1055-ben tanúként aláírta a nevezetes tihanyi alapítólevelet, mellyel I. Endre újabb bencés apátságot hívott életre. 1064 húsvétján püspöki székvárosa nevezetes esemény színhelye lett: a hercegek kibékülése után Géza személyesen helyezte a koronát Salamon fejére, Mór püspök pedig Salamonnak ajándékozta András remete ciliciumának egy darabját. Nem sokkal ezután, első magyar íróként – természetesen latinul – megírta a két szent remete, András és Benedek életét. 1070 körül halt meg, valószínűleg Pécsen.

Emberemlékezetet meghaladó, folyamatos tiszteletét a Szentszék 1848. július 22-én hivatalosan is megállapította. A jóváhagyó bullában IX. Pius pápa a következőket írta: „Életének nyilvánvaló szentsége halálától fogva méltán részesült a hívek részéről nyilvános egyházi tiszteletben: bár a régi kort sok homály fedi, bár az országot ért sok csapás folytán a régi magyar egyház emlékei csaknem mind hiányoznak, a történelemből és a hagyományokból ennyi világos. Azt pedig, hogy a tisztelete mindmáig fennállt, bizonyítja mindazoknak az íróknak egybehangzó tanúságtétele, akik Mórról úgy emlékeznek meg, mint boldogról és szentről. Hozzájárul ehhez, hogy képét nem egyszer festették meg szent fölirattal. Vannak 1499-ből való misekönyvek, melyek Mór dicséretét zengik, a martirológiumokban is szerepel a neve. Vannak tetteiről és rendkívüli életszentségéről tanúskodó kommentárok. Mindezeket mérlegelve és igazolva látván Boldog Mór emberi emlékezetet meghaladó nyilvános és egyházi tiszteletét, Pécs püspöke (akkor Scitovszky János volt) alázattal kérte, hogy ez a tisztelet annak rendje és módja szerint jóváhagyást nyerjen.”

Ez a pápai jóváhagyás vetette meg Boldog Mór újkori tiszteletének alapját. Egy év múlva a püspök körlevélben jelentette be: „IX. Pius pápa Mórnak, a 11. századi pécsi püspöknek nyilvános tiszteletét elrendelte és életbe léptette. Szent Mór hitvalló és püspök egyházi ünnepét évente az egész pécsi egyházmegyében a szerzetes templomokban is szentmisével és zsolozsmával október negyedik vasárnapján kell megülni.” Az ünnepet később, 1913-ban október 25-re rögzítették. (A két idézet Rónay György fordítása.)

Szent Imre legendája így beszéli el Mór kiválasztását a püspökségre:

„Egyszer, amikor Szent István király fiával együtt imádkozni jött Szent Márton egyházába, amelyet Pannónia Szent Hegyén alapított és a szerzetesek kiváló közösségével ékesített, a király, ismerve gyermeke jeles érdemeit, azt a tiszteletet adta fiának, amely őt illette. Amikor ugyanis az említett testvérek körmenetet tartva kivonultak a király köszöntésére, tiszteletből a fiát küldte előre a köszöntésre. A gyermek Imre pedig eltelve Szentlélekkel, ahogy az isteni kinyilatkoztatás mindegyikük érdemeit megismertette vele, kinek-kinek egyenlőtlenül osztotta a csókokat. Az egyiknek ugyanis egyet, a másiknak hármat, egy harmadiknak ötöt, végül egynek hét csókot adott egymás után. Ezt – bár a többiek is észrevették – Szent István király szótlanul csodálta, a mise végén azonban bizalmas beszélgetésben gondosan megtudakolta tőle, miért osztotta egyenlőtlenül a csókokat. Szent Imre akkor mindegyikük érdemeit felsorolta atyja előtt, tudniillik, hogy ki-ki mennyi idő óta tartott ki a megtartóztatás érényében. Azt mondta, hogy ő ezen megfontolás alapján adott egyeseknek több, másoknak kevesebb csókot, és állította, hogy akit hétszeres csókkal halmozott el, az szűzi életet élt. Ó, minden erényt felélesztő Kegyelem, ki természetünk korlátait bőségesen meghaladod, s a mély titkokat kinyilatkoztatod a kicsinyeknek! Te voltál Szent Imre mestere, te adtál neki szabad bepillantást mások rejtett dolgaiba! Ennek a belső kinyilatkoztatásnak a megléte pedig így vált ismertté:

Szent István néhány nappal azután, hogy a Szent Hegyről eltávozott, csupán két kísérőt véve maga mellé, oda visszatért, s a testvérek virrasztását és imádságait titokban kikémlelte. Miután az éjszakai zsolozsmát befejezték, a többiek nyugovóra tértek, s csak azok maradtak a templomban, akiket Szent Imre elhalmozott csókjaival. Ezek széteszlottak a templom rejtettebb szögleteibe, s Isten színe előtt a zsolotárokkal virrasztottak. A szent király azonban odament külön-külön mindegyikhez, felfedte előttük arcát, és az áldás szavaival üdvözölte őket. A királyi felséget mindegyikük a csend megtörésével köszöntötte. Végül a király egy Mór nevű testvérhez ment, akit Szent Imre hétszeres csókkal tüntetett ki, de sem szelíd üdvözléssel, sem a királyi fenyegetés szavaival nem tudott belőle választ kicsikarni. Reggel aztán, amikor a testvérek összegyűltek, a király maga is jelen volt, és hogy Mór testvér lelkét az alázatosság érényében kipróbálja, a nyilvános bűnvallomáskor igen sok olyan dolgot vetett a szemére, ami a szerzetesi étellel ellenkezik. Vádaskodása ellen Mór egyáltalán nem védekezett, hanem alázatosan állt, s reménykedve Istenhez menekült, aki az emberi lelket vizsgálja.

Ekkor aztán megismerte Szent István, hogy fiának szavai megfontoltak voltak. Miután a történeteket rendben és a valóságnak megfelelően elmondta, Mórt dicséretekkel halmozta el, és hogy egy főpapi szék dísze legyen, kevéssel ezután Pécssett a püspöki méltóságra emelte.” (Csóka J. Gáspár fordítása.)

A történet naiv kedvességén átüt a tiszta léleknek az a finom érzéke, amelyet Szent Jeromos mondott ki oly tömören János evangéliumával (21,7) kapcsolatban: „Solus virgo virginem agnoscit; csak a szűz ismeri fel a szüzet.”

Október 28.

SZENT SIMON és SZENT JÚDÁS TÁDÉ APOSTOLOK

Október 28.

Az Úr Jézus Krisztus tizenkét apostola közül Simonról és Júdás Tádéről tudjuk a legkevesebbet az újszövetségi Szentírásból.

Simon neve szerepel az apostolnévsorokban (Mk 3,18; Mt 10,4; Lk 6,15; ApCsel 1,13), de Márk és Máté azt mondja: a „Kananeus Simon”, Lukács pedig: a „Zelóta Simon”. Ebből a zelóta szóból arra következtethetünk, hogy Simon korábban a fanatikusan Róma-ellenes párthoz tartozott, melynek tagjai a véres merényletektől sem riadtak vissza, ha a rómaiak irtásáról volt szó. De ez a Simon nem azonos a Mk 6,3-ban és a Mt 13,55-ben említett Simonnal, aki az Úr Jézus rokona volt és később Jeruzsálem püspöke lett.

Lukács mindkét helyen „Judas Jacobi”-t említ, és nem dönthető el, hogy Jakab fiáról, vagy testvéréről van-e szó. Márk Júdás Tádénak mondja, Máté szintén így nevezi, illetve vannak olyan Máté-kéziratok, amelyekben „Judas Lebbaeus”-ként szerepel (Mt 10,3).

Pusztán a szövegek alapján vitatható lenne, hogy azonos személyről van-e szó, de Origenész a Római levélhez írt kommentárjában azt a véleményt képviseli, hogy Judas Jacobi és Júdás Tádé vagy Judas Lebbaeus ugyanaz a személy. Az biztos, hogy Márk egy másik Júdásról beszél, amikor Jézus testvérét említi, akit szintén Júdásnak hívtak (6,3).

Szent Jánosnál azt olvassuk, hogy „Júdás, nem a karióti”, felteszi Jézusnak a kérdést: „Uram, hogy van az, hogy nekünk akarod kinyilatkoztatni magadat és nem a világnak?” (14,22). A válasz látszólag megkerüli a kérdést, de lényegében érinti a tanítványok hivatását és Jézushoz való kapcsolatát: „Aki szeret engem, az megtartja tanításomat, és Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk, és benne fogunk lakni.”

Legendájuk szerint a Zelóta Simon Júdás Tádéval együtt úgy lett vértanú, hogy kettéfűrészelték őket. Ezért Simont fűrésszel szokták ábrázolni, a favágók tekintik a védőszentjüknek.

Ünnepüket a Jeromos-féle Martirológium október 28-ra teszi. Rómában a 9. századtól ünneplik őket.

A jámbor hagyomány a következőket beszéli el a két apostolról:

Élt Edesszában egy Abgár nevű, istenfélő király. Hallott Jézus tetteiről, és levelet intézett hozzá, melyben többek között ez állt: „Jöjj el hozzám, és segíts betegségemem! Hallottam arról is, hogy a zsidók zúgolódnak ellened, és üldöznek. Ezért jöjj hozzám! Igaz, hogy csak egy kis város felett uralkodom, de ez a város tisztességes, és neked meg nekem elég lesz.” Jézus levélben válaszolt neki, és azt írta, hogy neki Jeruzsálemben kell teljesítenie a küldetését, de később majd egy tanítványát elküldi.

Az Úr mennybemenetele után Tamás apostol teljesítette az ígéretet azzal, hogy Júdás Tádét Edesszába küldte. Ő megjelent Abgár király előtt, bemutatkozott, hogy Jézus tanítványa, s közben mennyei fény sugárzott az arcáról. A király azonnal boldogan megvallotta hitét az Isten Fiában, az

apostol pedig fogta a magával hozott kendőt, amelyen Jézus arca volt látható, betakarta vele a leprában szenvedő király arcát, és az mindjárt visszanyerte egészségét.

Ezután Júdás Mezopotámiában, Simon pedig Egyiptomban hirdette az evangéliumot, majd mindketten Perzsiába mentek.

Éppen akkor tervezett hadjáratot Baradach, a babiloni király hadvezére és hercege India ellen. Jóslatot kért isteneitől, és azt a választ kapta, hogy nagy háború következik, amelyben mindkét oldalon sokan halnak meg. Ettől a herceg megrettent, és szorult helyzetében az apostolokhoz fordult. Simon és Júdás ezt mondta: „Nem kell félned, mert velünk a béke jött országotokba. Nem lesz háború, holnap a harmadik órában követek érkeznek Indiából, hogy a békéről tárgyaljanak veled.” A pogány papok, akik az előbbi jóslatot adták, kinevették az apostolokat, de másnap bekövetkezett, amit Simon és Júdás mondott: megérkeztek a békekövetek Indiából.

Akkor a herceg máglyára akarta vettetni a pogány papokat, mert hazudtak neki. Jézus tanítványai azonban így könyörögtek azok életéért: „Mi nem azért küldettünk, hogy élőkét megöljünk, hanem hogy holtakat életre keltsünk!” E magatartásnak a híre eljutott a király fülébe is, és elrendelte, hogy a két apostol szabadon működhessen országának területén.

Egyszer megvédték egy ifjút, akit alaptalanul azzal vádoltak, hogy elcsábított egy leányt. Ezért rátámadtak az apostolokra, hogy szolgáltatassák ki nekik az igazi tetteket, ők azonban így válaszoltak: „Mi arra küldettünk, hogy megmentjük az ártatlanokat, nem pedig arra, hogy elveszejtsük a bűnösöket!”

Miután bejárták már az egész országot, eljutottak egy városba, melynek népét ellenségeik feltűzelték ellenük. Elfogták és a pogány templomba hurcolták őket. Akkor megjelent nekik az Úr angyala, és mindkettőjüket választásra szólította fel: vagy azonnal meghalnak mind, akik ellenük támadtak, vagy ők lesznek vértanúk. Mindketten a vértanúságot választották, de csodajeleket kértek, hogy megtérjenek az emberek. Azt kérték, hogy csillapodjon le a tömeg dühe, és mindegyik gonosz lélek zúzza szét a saját bálványát. Mikor a bálványképek mindenki szeme láttára darabokra törtek, a pogány papok rárohantak az apostolokra, és megölték őket.

Október 30.

SZENT MARCELL vértanú

Október 30.

+Tanger, 298. október 30.

Marcellus Szent Maximilián (lásd: 142. o.) kortársa volt. Századosként szolgált a Tingisben (a mai Tanger Marokkóban) állomásozó császári hadseregben. Mivel Diocletianus császár alatt egyes csoportok számára kötelező volt a katonai szolgálat, valószínű, hogy Marcell nem a saját akaratából, hanem a körülmények kényszere folytán lett katona és tiszt. Mint keresztényt már a felesketés pogány vallási formája nehéz helyzetbe sodorta. Továbbá kötelezték a katonát a pogány kultuszrendezvényeken, a nyilvános játékokon és ünnepélyeken való részvételre, amelyek mindig vallási jellegűek, végső soron bálványimádások voltak.

Amíg az illetékes fölöttes szemet hunyt, az olyan keresztény tiszt, mint Marcell, úgy segített magán, hogy hivatalos kötelezettségei ellenére csendben távol maradt a pogány áldozati cselekményektől. Egyes keresztény tisztak más kiutat találtak: fizetett helyettést állítottak, aki ellátta a helyükön a szolgálatot az áldozati ünnepségek alkalmával. Ez azonban nem sikerült mindig. Feltehetően Marcell számára sem volt meg ez a lehetőség. Az uralkodó császárok megtiltották az ilyen türelmességet, és Diocletianus 297. március 31-én a manicheusok elleni ediktumában világosan és határozottan kifejezte, amit az idegen vallásokról gondolt: a római állam hagyományával való szakítást látott bennük, és követésüket büntettnek minősítette. A császár ennyire határozott állásfoglalása mellett

alig merészelte már megtenni bármely katonai előjáró, hogy a keresztényeknek könnyítéseket nyújtson.

298. július 21-én a Tingisben állomásozó római tiszteknek – mint a római birodalomban mindenütt – részt kellett venniük a Diocletianus, Maximianus, Constantius és Galerius császár tiszteletére rendezett „születésnap” ünnepségen. Ez az ünnepség kultuszrendezvény volt az istenné nyilvánított császárok tiszteletére, akik felvették a „Iovius”, vagyis „Jupiter fia” és „Herculeus”, vagyis „Herkules fia” címet, és ennek megfelelően isteni tisztelet illette meg őket. A császárok istenné nyilvánítása alapján véve hatalmuk megerősítését szolgálta.

Marcellnek ezen a napon kikerülhetetlenül szembe kellett néznie azzal a lelkiismereti kérdéssel, hogy neki mint kereszténynek hogyan kell viselkednie ilyen helyzetben. Nem akart részt venni a császárok istenítésén, nyíltan megmagyarázta hát prefektusának, hogy nem lehet jelen ilyenféle pogány ünnepi cselekményeken. Úgy látszott, hogy előjárója eleinte szemet hunyt eme felségsértő magatartás fölött. Egy héttel később azonban, bizonyára az ünnepélyes zárórendezvény alkalmával, Marcell újból követte lelkiismerete szavát, és nyíltan szakított addigi uraival. A római katonai hatóságnak erről az esetről és következményeiről felvett szűkszavú jegyzőkönyve – keresztény megformálásban áthagyományozva – ezeket mondja:

„Tingisben történt, Fortunatus prefektus kormányzása idején. A császárok születésnapját ünnepelték. Az ünnepi lakoma során Marcellus, a századosok egyike hirtelen kijelentette, hogy nem kíván részt venni ezeken a szentségtelen ünnepi lakomákon. A légió ott felállított lobogói elé dobta derékszíját, s röviden és érthetően megvallotta a hitét: „Jézus Krisztusnak, az örök Királynak katonája vagyok. Mostantól fogva nem teljesítek többé hadi szolgálatot a császároknak. Megtagadom, hogy fa- és kőisteneiteket imádjam. Süket és néma bálványok csupán.” A jelenlevő tiszteknek és katonáknak elállt a szava az ilyen magatartás láttán. Őrizetbe vették Marcellust, és tüstént jelentették a dolgot fölöttesüknek. Ő azután fogságba vettette. Az ünnepi lakoma végeztével Fortunatus megparancsolta, hogy vezessék Marcellust az ülésterembe.”

Most következik a tulajdonképpeni jegyzőkönyv: „Marcellus századost elővezették. Astasius Fortunatus főtitest így szólt hozzá: „Semmibe véve a katonai fegyelmet övedet, kardszíjadat és a rangjelzésedet miért dobtad el?” Marcellus: „Már július 21-én, amikor megkezdtétek császároknak ünnepelését, légióitok zászlói előtt nyíltan és félreérthetetlenül kijelentettem, hogy keresztény vagyok, és nem vehetek részt ilyen ünnepségen. Csak Jézus Krisztusnak, az Isten, a mindenható Atya Fiának teljesítek hadi szolgálatot.” Fortunatus: „Vakmerő fellépésedet nem hallgathatom el. Értesítenem kell róla a császárokat és a trónörökösöt, téged pedig át kell hogy adjalak előjárómnak, Aurelius Agricolanusnak. Caecilius vezeti le a pert.”

Október 30-án elővezették Marcellus századost. A vád képviselője azt mondta: „Fortunatus prefektus a te joghatóságod elé utalta Marcellus századost. Íme az akta közlése. Felolvassam?” Agricolanus: „Olvasd!” Az államügyész: „Fortunatus Agricolanusnak”... és így tovább.

Felolvasása után így szólt Agricolanus: „Azt mondtad-e, amit a prefektus közöl?” Marcellus: „Igen.” Agricolanus: „Reguláris századosként szolgáltál?” Marcellus: „Igenis.” Agricolanus: „Micsoda örültség kerített a hatalmába, hogy a katonai rangjeleket eldobtad magadtól, és ilyesmiket voltál képes beszélni?” Marcellus: „Nem örültség! Aki Istent féli, az nem örült.” Agricolanus: „Mondtad-e mindazt, amit a jegyzőkönyv közöl?” Marcellus: „Mondtam.” Agricolanus: „Eldobtad a jelvényeidet és a fegyvereidet?” Marcellus: „Eldobtam őket. Keresztényhez nem illő, hogy világi katonaságnak szolgáljon. Ő Urának, Krisztusnak a katonája.” Agricolanus: „Marcellus esete a fegyelmi joghatóság körébe tartozik. Lezárva és kihirdetve: Marcellus reguláris századosi szolgálatában nyilvánosan eldobta magától katonai jelvényeit, és azt állítja, hogy ezek bemocskolják és megalázzák. A bírósági eljárás során lázító beszédek is tartott. Halálra ítélem.”

Amikor Marsellust elvezették a kivégzésre, így szólt: „Agricolanus, Isten áldjon meg!”

Október 31.

REGENSBURGI SZENT WOLFGANG (FARKAS) püspök

Október 31.

*Schwaben, 924 körül. +Pupping, 994. október 31.

Közepes jólétben élő, szabad szülők gyermekeként született, s hetedik életévétől kezdve egy pap oktatta, majd Reichenau akkoriban igen híres kolostori iskolájába került, ahol hamarosan kitűnt tehetségével, jámbor komolyságával és szerénységével. A közösen keresett nagy cél hozta össze itt Wolfgangot Henrikkel, würzburgi Poppo püspök testvérével, a későbbi trieri érsekkel, akivel egész életre szóló barátságot kötött. Wolfgang előtt egyedül a „vita monastica” (szerzetesi élet) lebegett célként, Henriket viszont a világi főpap életpályája vonzotta.

Henrik rábeszélő művészetével elérte, hogy Wolfgang a würzburgi dómiskolában tanult tovább, ahol a jó barátok együtt részesültek a kor híres tanítója, az itáliai Novarából származó István oktatásában. Wolfgangnak a legkülönbözőbb kérdésekben tanúsított éleslátása sem tanulóársai, sem mestere előtt nem maradt rejtve. Ő pedig a püspöki város közepette kezdett mindinkább szakítani a világi becsvágygal. A szerzetesi fogadalom letétele lett legfőbb vágya, de barátja, Henrik egyelőre más irányba terelte Wolfgang életútját: amikor 956-ban I. Ottó császár Henriket meghívta Trier érseki székébe, Wolfgang vele ment, s ott a katedrális kanonokja és tanára lett. E helyzetében is aszketikusan élt, fellépésében szerény maradt. Jellemző volt rá, hogy tanítványaitól nem fogadott el tandíjat, pedig megillette volna. Csakhamar sikerült a trieri káptalan tagjait visszavezetnie a kánonok szerinti, „kanonoki” életre.

Amikor 964-ben Henrik érsek meghalt, még utolsó órájában is magas állást akart közvetíteni Wolfgang számára. Ő azonban elutasította azt, és szerzetes lett Einsiedeln szigorú fegyelmező ismert kolostorában, ahová mint tanár sok hallgatót vonzott.

970 körül az augsburgi Szent Ulrik (lásd: 335. o.) püspök, aki látogatóként tartózkodott a kolostorban, pappá szentelte. Életrajzírói erre az időre vonatkozóan közlik egy látomását, amelyben megjelent neki Szent Otmár (689 körül–759), s tudatta vele „szegényes és ínséges” vándorlásának kezdetét és élete utolsó huszonkét évére megjövendölte számára a püspöki méltóságot.

Wolfgangban felébredt a vágy a missziós tevékenység iránt; elhagyta a kolostort, Csehországon át Magyarországra vándorolt, de lelkében szerzetes maradt egész életén át. Annak felismerése azonban, hogy a kolostor falai mögött nem képes kifejteni képességeit, ismét a világ nyomorúsága felé fordította.

Magyarországon akkor már sikeresen megkezdte a térítés munkáját passzai Szent Pilgrim (lásd: A szentek élete, 879. o.) püspök. Amikor Pilgrim értesült hittérítői buzgalmáról, magához hívatta Passauba. Személyes találkozásuk feltárta számára e férfi jelentőségét. Mint már ifjúkorában is, most újból megkísérelték, hogy Wolfgang képességeit egy püspökség vezetésének javára kamatoztassák; ezúttal sikerrel. Pilgrim mindent gondosan elrendezett; 972 karácsonján I. Ottó császár a még mindig vonakodó Wolfgangot Regensburg püspökévé nevezte ki; egy olyan püspökségbe, amelynek cseh területen voltak missziós feladatai. Most kellett hát megmutatkoznia, hogy éppen ez a helyzet kínált Wolfgang számára lehetőséget arra, hogy megvalósítsa krisztusi életét. A legszerényebb igények, mindenféle személyes becsvágytól való mentesség, szervezőképesség és áldozatkészség, a helyi adottságokba való beleérzés, valamint szelíd kímélet és irgalmasság jellemezték püspökségét.

Kinevezése utat nyitott Bajorországban a reformra kész szerzetesség számára. „Lennének csak szerzeteseink, minden más bőségesen elegendő lenne” – ezekkel a szavakkal foglalta össze a programot, amellyel püspöki munkáját megkezdte. Bár a püspökségnek pénzügyi hátrányt jelentett, nem habozott, hogy a regensburgi régi Szent Emmeram kolostort, amely mindig a püspökséghez tartozott, elválassza tőle, és egy rátermett apát vezetése alá helyezze. A bencés regula szigorú figyelembevételére volt a püspök célja székvárosa és egyházmegyéje kolostoraiban. Regensburgban

megalapította a bencés nővérek kolostorát (Közép-Münster), s megreformálta Felső- és Alsó-Münster két női alapítását; mindezt a Regensburgban székelő II. Henrik herceg támogatásával. Wolfgang püspöksége idején Regensburg szellemi életében erős fellendülés következett be (könyvkészítés, miniatúrafestészet).

A püspök tetteire és szelídsége, egyszerű prédikációja és szerény életmódja megszerezte számára népe szeretetét. Jellemző rá egy esemény, amelyről életrajzírója, Otloh tudósít: egy nyomorúságosan öltözött szegény ember ellopott egy darabot a püspök értékes ágyfüggönyéből. Az egyik buzgó őr észrevette, s a szerencsétlent ura elé hurcolta. Wolfgang először azokat dorgálta meg, akik oly rosszul őrködtek, hogy kísértésbe vitték a szegény embert. Ezután „szívében részvétre indulva” nagylelkűen megbocsátott a tolvajnak, s a püspöki ruhatárból ruhákat hozatott számára.

Széles egyházpolitikai látóköréről tanúskodik önzetlen együttműködése II. Ottó császárral és Civakodó II. Henrik herceggel, akinek gyermekeit – a későbbi Szent II. Henrik (lásd: A szentek élete, 345. o.) császárt, augsburgi Brúnó püspököt, Boldog Gizellát (lásd: A szentek élete, 767. o.) és Boldog Brigidát – egy ideig ő nevelte Regensburgban.

Mivel a csehországi misszió érdekében Ottó császár szükségesnek tartotta egy új cseh püspökség felállítását, Csehország viszont a regensburgi egyházmegyéhez tartozott, küldöttséget menesztett Wolfgang püspökhöz, és beleegyezését kérte. A regensburgi klérus ellenezte az új cseh püspökség felállítását, Wolfgang viszont kinyilvánította, hogy szívesen feláldozza önmagát és minden birtokát, csak hogy Csehországban szilárd alapot nyerjen Isten országa. Lemondott Csehországra vonatkozó püspöki jogairól, II. Ottó pedig 976-ban megalapította a prágai püspökséget.

Wolfgang minden helyzetben hűséget tanúsított a császár iránt. Amikor Civakodó Henrik felkelt Ottó császár ellen (976–977), Wolfgang, hogy bebizonyítsa hűségét, a herceg elől Mondsee kolostorába tért ki, s megreformálta és felvirágoztatta a kolostort. Itteni tartózkodása képezi bizonyára ama legenda történeti magvát, amely szerint Wolfgang remeteéletet élt az Abersee, a később róla elnevezett Wolfgangsee mellett.

Életrajza a nép számára csodásnak tűnő tetteiből meglehetősen sokat közöl – valamennyi irgalmából fakad. E tudósításokból világosan kitűnik, hogy a legkevésbé sem törődött azzal, hogy csodás tetteivel valamiféle különleges dicsőséget szerezzen a maga számára; ellenkezőleg: akár szembeteget gyógyított ki a szenvedéséből, akár megszállottat szabadított meg, a meggyógyítottat mindig hallgatásra intette, hogy tette ne kerüljön nyilvánosságra. „Kiderül, hogy milyen tudatosan és buzgón menekült a számára semmit sem jelentő dicsőítés elől, s inkább szigorúnak tűnt, mint hogy az embereknek akarjon tetszeni!” – fűzi hozzá életrajza.

994-ben egy Duna menti utazása alkalmával a felső-ausztriai Poppingben fejezte be életét. Újból rávilágít Szent Otmárhoz való kapcsolatára, hogy a helység templomát az ő tiszteletére emelték; Wolfgang – huszonkét évvel említett látomása után – az oltár elé vitette magát, majd miután meggyón és megkapta a szent kenetet, az október 31-ről november 1-re virradó éjjel meghalt. Holttestét ünnepélyes menetben vitték a regensburgi Szent Emmeram kolostorba. Még ma is ott lévő sírjánál számos csoda történt. Szentté avatására 1052. október 7-én került sor Szent IX. Leó pápa regensburgi látogatása alkalmával.